

Színpad

1400 Ft

XXI. évfolyam 2. szám 2025. június

Előadóművészetek technikája

**20 éves a Műpa
Sínházi Világnap
ISE 2025 Barcelona**

TÖBB MINT

25 ÉVE

A MAGYAR SZÍNHÁZAK
ÉS KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK
SZOLGÁLATÁBAN!

BIZTONSÁGOS MEGOLDÁSOK,
BIZTONSÁGOS ÜZEMELÉS!

Kik vagyunk?

A Színpad- és Emelőgéptechnika Kft 1998-as alapítása óta Magyarország és a Kárpát-medence egyik legismertebb színháztechnikai beszállítója.

A sok helyen csak "Színpadtechnikások" néven ismert csapatunk tapasztalt tervezőkből, projektvezetőkből és technikus kollégákból áll.

Az elmúlt 25 év referenciái alapján, az időszak legnagyobb színháztechnikai projektjeivel a hátunk mögött, régi és új megrendelőink is biztonságos és professzionális szolgáltatást várhatnak tőlünk.

Miben segíthetünk?

Fő tevékenységünk egyedi színháztechnikai gépek tervezése és gyártása. Beszállítói hálózatunknak és saját műhelyünknek köszönhetően az ország egész területére szállítunk függönyöket, színpadokat, köteleket, bilincseket, sülyzárakat és mindent ami színpadra való!

Szolgáltatásaink

Tervezés

Saját tervezőcsapatunknak köszönhetően, házon belül lehetőségünk van új gépek, díszletelemek, vagy díszletmozgatások tervezésére.

Javítások

Hibabejelentést követően gyorsan reagálunk, felmérjük a hibákat és (ha lehetőség van rá) akár a helyszínen azonnal javítjuk azokat.

Karbantartás

Országsszerte már több mint 80 intézménynél végzünk rendszeres karbantartást. Rendszeres karbantartással a színpadtechnikai eszközök és gépek biztonságosan üzemeltethetők!

KAPCSOLAT

4 Húsz éve a minőségi kultúra otthona (KÁEL CSABA)

SZÍNHÁZI VILÁGNAP

5 Theodórosz Terzopolosz üzenete

5 A Magyar Színházi Társaság üzenete a Színházi Világnap alkalmából

GRATULÁLUNK

6 Állami elismerések az előadóművészeti szakma képviselőinek

A március 15-i nemzeti ünnep alkalmából az előadóművészetek területén dolgozó alkotók és szakemberek munkáját számos állami kitüntetéssel ismerték el.

ISE 2025 BARCELONA

8 Barcelona – a lehetőségek tárháza (BÖRÖCZ SÁNDOR)

11 Integrated Systems Europe 2025 – A barcelonai szakkiállítás a Chromasound szemüvegén keresztül

ÚJ HELYEK

14 A Vígszínház új Műhelyháza (ILLYÉS ÁKOS)

A Vígszínház a díszletek határidőre történő legyártása, valamint a külső díszletgyártók minél nagyobb arányú kiváltása érdekében a saját műhelyfunkciói megerősítését tűzte ki célul. Ennek megvalósításához egy komoly ingatlanfejlesztési stratégiai láncolat egyik elemével kezdett: egy új műhely-komplexum, a Vígszínház Műhelyház létrehozásával.

20 ÉVES A MŰPA

18 Az innováció és a hagyomány találkozása (MIHÁLYI DÁVID)

Az idén húszéves Műpa évente több mint 1500 programmal mutatja be közönségének a magyar és nemzetközi kulturális örökség legjavát, miközben keresi és támogatja a legaktuálisabb művészeti irányzatokat. A folyamatos megújulásra törekvő intézmény nemcsak technológiai innovációival, de működésének állandó fejlesztésével is a hazai kulturális élet zászlóshajójává vált. A kihívásokról és lehetőségekről Kosztolányi Gáborral, a Műpa vezérigazgató-helyettesével beszélgettünk.

20 Hogyan hallgat a hangversenyterem? (JÁSZAY TAMÁS)

Csorvási Gábor, a Műpa főmérnöke szerint az épületnek húsz évvel a nyitás után sem kell szégyenkezniük az intézmény műszaki állapotát illetően. Időtálló akusztikai megoldásokról, a PPP-konstrukció biztonsági garanciáiról és a közeljövő kihívásairól is beszélt.

22 Húsz éve naprakészen (JÁSZAY TAMÁS)

Szinte a kezdetektől részese a Műpa történetének Vankó Dániel, az intézmény szcenikai igazgatója, aki szerint az épület az elmúlt két évtizedben mit sem veszített technikai frissességéből. A fő helyszínek sokasodó funkcióiról, a holnap kihívásairól, az épület tereinek csúcsra járatásáról és az alkotók extrém kéréseiről is beszélt.

HAZAI HÍREK

25 Hírek a hazai színházi világból

27 Egy halhatatlan lélek Thália szolgálatában – In memoriam Krisztián István (CZEINER LÁSZLÓ)

28 Színházsirató (GÖTZ ESZTER)

Hatvan évvel ezelőtt, 1965. március 15-én robbantották fel a Blaha Lujza téri Nemzeti Színházat. Maga az épület éppen idén lenne 150 éves, 1875-ben készült el, akkor még a Népszínház otthonaként.

KÜLFÖLDI HÍREK

29 Új lámpatest az Ayrtontól: a Stradale Profile

29 A Merging Technologies bemutatta az Ovation 11-et

29 A Cadac Consoles bemutatta a legkisebb készlettel rendelkező CM-sorozatú hálózatát

30 Workshopok a Showlight 2025-ön

LÁTVÁNYTERVEZÉS

37 Svédasztal és munkaközvetítő (JÁSZAY TAMÁS)

A Magyar Látvány-, Díszlet- és Jelmeztervező Művészek Társasága (MALÁT) kezdeményezésére indított sorozatunkban Jászay Tamás színikritikus ezúttal Erős Hannával és Zeke Edittel beszélgetett, főleg az egyetemi évekről, külföldi és hazai oktatási tapasztalatokról, de szóba kerültek a zenés színház buktatói és szépségei, és az is, hogy a tervezők mikor dolgozhattak paradicsomi körülmények között.

SZÍNHÁZTECHNIKA

37 Kiesi a bors, de jó, ha erős is! (SIMON OTTÓ)

40 Színpadtechnika After Hours – Elindult a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. új beszélgetés-sorozata

Május 9-én egy új szakmai fórum indult: a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. nyilvános kerekasztal-beszélgetésre invitálta a hazai színházak és közintézmények igazgatóit, műszaki és gazdasági vezetőit, valamint építészeket és építészhallgatókat, generálkivitelezőket és színházi szakembereket, akik nyitottak a színpadtechnika különböző kérdéseinek közös megvitatására. Már az első alkalom bebizonyította, hogy a Színpadtechnika After Hours elnevezésű sorozat valóban sokakat megmozgat: legalább ötvenen ültek a nézőtérre alakított bemutatóteremben.

41 Amikor a Dzsungel beköltözik egy sportsarnokba (KISS PÉTER PEPE)

Azt a *Dzsungel könyve* musicalt, amelyet 1996-ban mutatott be a Vígszínház (a Pesti Színházban), már több mint 1400 alkalommal láthatta a közönség, de mind ez idáig csak a Pesti Színház falai között. Most először fordult elő, hogy ez a produkció kimozdult, és Győrben, az Audi Aréna sportsarnokban került bemutatásra.

44 Végre becsomagolták! (DITZMANN TAMÁS, MÁRKUS GERGŐ)

Az Allen & Heath SQ keverőcsalád az elmúlt évek során nemcsak a hangosítási, hanem az egész audio szakma egyik alappilléreivé vált. Széles körű felhasználhatóságának köszönhetően a zenekaroktól az audiovizuális integrációig minden területen megállja a helyét. Idén pedig megérkezett a hiányzó láncszem: a rackes verzió.

47 Lépéselőny – Avigo képzések (GERGICS ÁTILA)

TECHNIKAI ÚJDONSÁGOK

48 A Chromasound, az ElimeX és a Lisy-Projeet újdonságai

SZÍNHÁZI GAZDASÁG

51 Mi történt a pesti színházakban az elmúlt 15 évben? (DR. VENCZEL SÁNDOR)

KIÁLLÍTÁSOK, KÖNYVEK

54 Ő, Szirtes Tamás (GÖTZ ESZTER)

55 Egyszer volt, színház volt... Katkó Tamás fotókiállítása (GÖTZ ESZTER)

56 Johann Strauss – A kiállítás (SCHÄFFER ZSUZSA)

Ifjabb Johann Strauss születésének 200. évfordulóján a bécsi Theatermuseum nagyszabású kiállítással emlékezik a város himnuszát adó keringőkirályra.

Fotó: Csabi Szilvia – Müpa

Húsz éve a minőségi kultúra otthona

„Látod, csináltunk valamit!” – súgta nekem Kiss Imre húsz évvel ezelőtt, 2005. március 14-én, a Müpa – akkori nevén még Művészetek Palotája – hivatalos megnyitóján. Imre lassan tizenöt éve nincs már velünk, ám a „valami”, amit közösen létrehoztunk,

nemcsak fennmaradt, de azóta is egyre fényesebb csillagként mutat utat a magyar kultúra egén.

A Müpa alapkövét azzal a céllal tették le 2002-ben, hogy a hangversenyermet, színháztermet és múzeumot is magában foglaló, multifunkcionális intézmény ne csak a nemzetközi sztárokat lássa vendégül, de a hazai előadóművészeknek is lehetőséget nyújtson, hogy megszilárdíthassák jelenlétüket a nemzetközi kulturális piacon. Mindezt 21. századi környezetben, a legmodernebb színháztechnikával, a legkiválóbb hazai szakemberek közreműködésével. Huszadik, jubileumi évadunk végéhez közeledve úgy érzem, bátran mondhatom: nemcsak megfeleltünk a felénk támasztott kihívásoknak, de túl is szárnyaltuk azokat.

Mára a Müpa neve itthon és külföldön egyaránt biztosíték arra, hogy az ide érkezők a legmagasabb színvonalú élményben részesüljenek, legyen szó a nálunk fellépő világsztárokról vagy a kikapcsolódást kereső nézőkről. A minőségi kultúra otthona lettünk, ahová a világsztárok és a nézők egyaránt „hazajárnak”. Utóbbiak száma immáron a tízmilliót is meghaladta, leghűségesebb nézőink pedig nemsokára már hatvanezren vannak. Az elmúlt húsz évben közel huszonezzer produkciót kínáltunk a publikumnak, amelyből a családi és ifjúsági programok száma megközelíti a hétezeret, a valaha színpadra lépett előadók száma pedig nem kétséges, hogy már a millió felé jár. De nemcsak felkutatjuk és bemutatjuk a legnagyobb művészeket, hanem a kezdetek óta hangsúlyt fektetünk arra is, hogy támogassuk a kiemelkedő és feltörekvő hazai tehetségeket, és megteremtjük számukra a lehetőséget, hogy bekerüljenek az európai kulturális körforgásba.

Mindeközben azon is fáradhatatlanul dolgozunk, hogy a felbecsülhetetlen magyar kulturális hagyatékat a világ távoli tájaira is eljuttassuk. A 2012-es katari Verdi-produkciót követően 2013-ban a Müpa közreműködésével zajlott le a Bahreini Nemzeti Színház nyitóelőadása; valamint első ízben mutattuk be Kínában Verdi *Attila* című operáját, amelyet hatalmas lelkesedéssel fogadott a Sanghaji Nagyszínház közönsége. Szerteágazó nemzetközi kapcsolatrendszerünknek köszönhetően 2016-ban mi állíthattuk színpadra az 1956-os emlékévként koncertjeit Európa meghatározó kulturális intézményeiben, a 2017-es úszó-világbajnokság nyitóeseményét Budapesten, valamint a 2024-es magyar-török kulturális évad és az Európai Unió Tanácsának soros magyar elnöksége alkalmából rendezett zenei programokat is, nemrég az Oszakai Világkiállítás közönsége csodálhatta meg Kalotaszeg gazdag népi kultúráját bemutató előadásunkat.

A nosztalgia mellett azonban nem szabad elfelejtenünk előre tekinteni: Magyarország és Európa egyik vezető kulturális központjaként felelősséggel tartozunk azért, hogy az elmúlt két évtized felbecsülhetetlen művészeti hagyatékát megfelelőképp gondozzuk, hogy tovább virágozva gazdagítsa és színesítse kultúránkat. Felelősséggel tartozunk az utánunk jövő generációnak is, hogy olyan művészeti közeget hagyjunk nekik örökölni, amely termékeny táptalajként tudja szolgálni kulturális fejlődésüket.

Művészet nem létezik megújulás nélkül. Ennek egyik kulcsa a folyamatos fejlődés iránti igény, hiszen folyton változó világunkban csak akkor tudunk relevánsak maradni, ha mi magunk is képesek vagyunk változni. A változásra szükség van ahhoz, hogy izgalmasak tudjunk maradni. Egy valamit viszont megigérhetek, hogy sosem fog változni: az a mérhetetlen szakmaiság és alázat, amellyel a Müpa munkatársai minden produkciónak – legyen az a legkisebbeknek szóló babakoncert, vagy egy több száz főt megmozgató nagyszabású operaelőadás – gondját viselik, az előkészületektől a függöny legördüléséig, és még utána is. Ez az elhivatottság tette a Müpát azzá, ami ma, és ez viszi majd tovább ezen az úton.

Káel Csaba

Színpad
Előadóművészetek technikája

XXI. ÉVFOLYAM 2. SZÁM
2025. JÚNIUS

MAGYAR
SZÍNHÁZTECHNIKAI
SZÖVETSÉG

A Magyar SzínházTechnikai Szövetség
szaklapja

Megjelenik:

negyedévente

(március, június, szeptember, december hónap)

Kiadja:

a Magyar SzínházTechnikai Szövetség
(1138 Budapest, Madarász Viktor u. 43. fsz., www.msztsh.hu)

Felolós kiadó:

Lakatos Gergely, az MSZTSZ elnöke

Alapító főszerkesztő (2005–2022):

Szabó-Jilek Iván

Főszerkesztő:

Götz Eszter

szinpad@msztsh.hu

Szerkesztik:

Böröcz Sándor, Lakatos Gergely, Simon Ottó

Szerkesztőség:

Magyar SzínházTechnikai Szövetség titkársága
1138 Budapest, Madarász Viktor utca 43. fszt.

Tel./fax: 329-0841

Korrektor:

Sehoffer Zsuzsa

Tördelőszerkesztő:

Lusztig Tibor

Nyomdai munkák:

Keskeny és Társai 2001 Kft.

Terjesztés:

előfizetéssel.

A Szövetség tagjai ingyen kapják.

Ár: 1400 Ft/példány

Előfizethető:

a szerkesztőség címén vagy a

www.msztsh.hu honlapon lévő megrendelőlapon.

A 2025. évi teljes évfolyam ára 5400 Ft.

A postaköltséget felszámítjuk.

Régebbi lapszámok – korlátozott számban – még kaphatók.

Kéziratokat, ábrákat, fotókat nem örzünk meg és nem küldünk vissza.

Szerkesztőségünk a hirdetések és a PR-cikkek tartalmáért nem vállal felelősséget.

A közölt cikkek tartalma nem minden esetben tükrözi a szerkesztőség véleményét.

ISSN 1786-6995 (nyomtatott)

ISSN 2732-0073 (online)

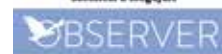
Címlapon:

Shakespeare: A vihar, Tamási Áron Színház,
Sepsiszentgyörgy, 2024,

rendező: Bodó Viktor, díszlet: Erős Hanna, jelmez: Zatykó Bori

Fotó: Barabás Zsolt

Lapunkat rendszeresen
szemléli a megújult

www.observer.hu

A Színpad – Előadóművészetek
technikája megjelenését

a Nemzeti Kulturális Alap támogatja

Nemzeti
Kulturális
Alap

Színházi Világnap

Theodórosz Terzopulosz üzenete

A Nemzetközi Színházi Intézet, azaz az International Theatre Institute (ITI) minden évben március 27-éhez, a színházi világnaphoz közeledve közzétesz egy üzenetet, melyet egy jeles színházi alkotó jegyez. Ebben az évben Theodórosz Terzopulosz görög rendező, színházigazgató, tanár, író, a Színházi Olimpia ihletője és a Nemzetközi Színházi Olimpiai Bizottság elnöke fogalmazta meg a mai színház helyét világunkban.

Meghallja-e a színház korunk segélykiáltását, az elszegényedett polgárok hangját, akik a virtuális valóság börtöncelláiban raboskodva, fullasztó magányban élnek? Ott, ahol a robotizált létezés az élet minden területén totális ellenőrzést és elnyomást gyakorol? Foglalkozik-e a színház az ökológiai pusztítással, a globális felmelegedéssel, a biológiai sokféleség tömeges csökkenésével, az óceánok szennyezésével, az olvadó jégsapkákkal, a növekvő erdőtüzekkel és a szélsőséges időjárási eseményekkel? Képes-e a színház az ökoszisztéma aktív részévé válni? A színház hosszú évek óta figyel az emberiség bolygónkra gyakorolt hatását, de nehezen tudja kezelni ezt a problémát.

Aggódik-e a színház amiatt, ahogyan a 21. század átalakítja az emberi állapotot, amelyben a polgárokat politikai és gazdasági érdekek, médiahálózatok és véleményformáló cégek manipulálják? Amiatt, hogy a közösségi média, bármennyire is megkönnyíti a kom-

munikációt, mégis csupán annak nagy alibije marad, mivel tisztességes és biztonságos távolságban tartja az embereket a többiekől, a Másiktól, a Másiktól, a másságtól, az idegentől való általános félelem érzése uralja gondolatainkat és eselekedeteinket. Lehet-e a színház a különbözőségek együttélésének műhelye anélkül, hogy figyelembe venné a vérző traumákat?

A vérző trauma arra ösztönöz minket, hogy rekonstruáljuk a Mítoszt. Heiner Müller szavaival élve: „A Mítosz egy aggregátum, egy gépezet, amelyhez mindig új és más gépezetek csatlakoztathatók. Addig szállítja az energiát, amíg a növekvő sebesség fel nem robbantja a kulturális mezőt” – én hozzátenném ehhez a barbárság mezejét is. Vajon a színházi reflektorfény megvilágíthatja-e a társadalmi traumát ahelyett, hogy félrevezető módon továbbra is csak magára fordítana figyelmet? Kérdések, amelyekre nem lehet végleges válaszokat adni, hiszen a színházat éppen a megválaszolatlan kérdések éltetik.

Kérdések, amelyeket Dionüszosz vet fel, miközben szülőhelyét, az ókori színház zenekarát elhagyva, némán menekül háborús tájakon keresztül, ma, a Színházi Világnapon. Nézzünk a szemébe Dionüszosznak, a színház és a mítosz extatikus istenének, aki egyesíti a múltat, a jelent és a jövőt, aki kétszer született, Zeusz és Szemelé gyermekeként, aki a képlékeny identitások kifejezője, egyszerre nő és férfi, dühös és kedves, isteni és állati, akrobata az örület és az értelem, a rend és a káosz, az élet és a halál határán. Dionüszosz alapvető ontológiai kérdést tesz fel: „Mivégre ez az egész?” Ez a kérdés hajtja az alkotót a mítoszok gyökerének és az emberi rejtély dimenzióinak egyre mélyebb vizsgálata felé. Újfajta narratív utakra van szükségünk, amelyek célja az emlékezet ápolása és egy új erkölcsi, politikai felelősség formálása, hogy kiléphessünk végre a mai középkor sokféle formában megjelenő diktatúrájából.

A Magyar Színházi Társaság üzenete a Színházi Világnap alkalmából

A Színházi Világnapot – a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) kezdeményezésére – minden évben március 27-én ünnepeljük. Erre az alkalomra az ITI felkérésére hagyományosan egy-egy jelentős alkotó, író, művész, gondolkodó osztja meg üzenetét a világgal színházról és békéről, a kettő szoros összefüggéséről. Ezen a napon a magyarországi színházak is felolvassák előadásai előtt az ünnepi üzenetet, vagy megjelentetik közösségi oldalainkon. A gesztus összekapcsolja a világ színházait.

Az első színházi világnapi üzenetet Jean Cocteau fogalmazta meg 1962-ben, a következő évben pedig Arthur Miller. Cocteau arról írt, hogy a Színházi Világnap felébreszti bennünk a vágyat, hogy közreműködjünk a „béke fenséges művének megalkotásában”. Miller arról elmélkedett, hogy „álljon a színház az emberiség-testvériség szolgálatában”, és amikor a világ véglegesen darabokra szakadt, a színház félreérthetetlenül bizonyítja, hogy az emberiség egyetlen létének legerősebb alkotóeleme.

Az őket világnapi üzenetükkel követők is hangsúlyozták, hogy nagy szükség van – egyre nagyobb – a párbeszédre az egyének, a kis közösségek,

a társadalmak között, és a színházban a néző közösségre találhat, a színház párbeszédre bátoríthat, elmélyítheti az emberségre, a szolidaritásra és az összetartozásra való szándékunkat.

A Magyar Színházi Társaság az idei Színházi Világnaphoz kapcsolódóan fontosnak tartja közléni saját alapvetéseit is: a színház nem elválaszt, hanem összeköt, a kultúra és a művészet a józan igazság értékét, az emberi szabadság eszméit is adja nekünk.

Szerintünk a színháznak újja kell teremtenie a párbeszéd lehetőségét.

A Magyar Színházi Társaság hangsúlyosan mindezt meg fog tenni a szakmaiatlán döntések miatt, illetve az egzisztenciálisan, morálisan méltatlan helyzetbe került kollégákért, a magyarországi színészek, alkotók, a színházban dolgozók anyagi és erkölcsi elismertetéséért, az igazság helyreállításáért. Meg kell óvnunk egymást!

De gondoljunk azokra a színházi kollégákra is, akik a világ különböző pontjain jelenleg szörnyű háborúkkal néznek szembe. Fel kell szólalnunk a gyűlöletkeltés minden formája ellen, amely megbélyegez, az emberi méltóság ellen vét, kiszorít

és kismimiz, egymás ellen fordít, uszít, korlátoz, semmibe vesz, mert ez a legsötétebb múltba veti vissza a világunkat. Ez is közös feladatunk!

Az idei színházi világnapi üzenetet Theodoros Terzopoulos görög színházi rendező, író, egyetemi professzor fogalmazta meg. Itt csak röviden idézünk belőle: „vajon meghallja-e a színház a segélykiáltásokat egy olyan világban, ahol totalitárius rendszerek kontrollja és elnyomása alatt robotokként kell leélni az életet”. Jelenleg „a másik embertől, a mástól, az idegentől való félelem átható érzése uralja gondolatainkat és tetteinket”.

Mi azt is kérdezzük: a színház segélykiáltásait vajon ki hallja meg?

A Színházi Világnaphoz kapcsolódóan a Magyar Színházi Társaság tiszteleg a magyarországi színészek, az alkotók, a színházi dolgozók és a közönség előtt is. Tisztelgünk a hivatástudat, a hivatáshűség, a színházba vetett makacs hit, a sokszínűség, a sokféleség megnyilvánulásai előtt.

A színháznak rendkívüli ereje van, arra emlékeztet bennünket, hogy nem vagyunk egyedül és nem hagyjuk magunkat megosztani, s vannak értékek, amelyekre nem lehet árcédulát rakni.

Állami elismerések az előadóművészeti szakma képviselőinek

Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter, Varga-Bajusz Veronika felsőoktatásért, szak- és felnőttképzésért, fiatalokért felelős államtitkár és Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár állami elismeréseket adott át a nemzeti ünnep alkalmából a Pesti Vigadóban, március 13-án. Az előadóművészetek területén dolgozó alkotók és szakemberek munkáját is számos állami kitüntetéssel ismerték el.

Kossuth-nagydíjat kapott:

Konez Gábor Kossuth- és Jászai Mari-díjas magyar színművész, a Nemzet Színésze

Kossuth-díjat kapott:

- ▶ **Fried Péter** Liszt Ferenc-díjas operaénekes
- ▶ **Kelemen László** Erkel Ferenc-díjas zeneszerző, folklorista, a Hagyományok Háza címzetes főigazgatója
- ▶ **Nemes Levente** Jászai Mari-díjas színművész
- ▶ **Solymosi Tamás** Harangozó Gyula-díjas táneművész, koreográfus, Kiváló és Érdemes Művész

Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült:

- ▶ **Rónai Pál András**, a Budapesti Operettszínház nyugalmazott karmestere

Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült:

- ▶ **Bokor Jutta** operaénekes, a Rákoshegy Bartók Zeneház Kóralapítvány kuratóriumi elnöke
- ▶ **Csillag Pál** balettművész, balettmester, fotóművész, a Magyar Tánművészeti Egyetem mesteroktatója
- ▶ **Dr. Gergő Lajos**, a Lumen Christi Gospel Kórus karnagya
- ▶ **Német Tibor** építőmérnök, a Thália Színház műszaki igazgatója
- ▶ **Patakiné Kerner Edit**, a Zenthe Ferenc Színház színművésze

Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését vehetett át:

- ▶ **Bajnér Zsuzsanna**, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar esellóművésze
- ▶ **Bókai Zoltán** karmester, a Pécsi Nemzeti Színház zenei vezetője
- ▶ **Fazekas Zsuzsanna Eszter**, a József Attila Színház művészeti főtítkára
- ▶ **Földvári László** grafikus, a Magyar Állami Operaház jelmezfestője
- ▶ **Fülep Attila**, az Újszínház gazdasági igazgatója
- ▶ **Gelencsér Péter**, a Madách Színház művészeti főtítkára
- ▶ **Götz Attila**, a Pécsi Nemzeti Színház színművésze
- ▶ **Hodány Lászlóné**, a Vígszínház gazdasági titkára
- ▶ **Németh Mariann**, a székesfehérvári Vörösmarty Színház rendezőasszisztense
- ▶ **Récsán Gábor**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. értékesítési és marketing-igazgatója
- ▶ **Stefanik Sándor Gábor**, a Szegedi Nemzeti Színház főgyelölje
- ▶ **Tóth Nikolett** tánművész, a Budapesti Operettszínház balettmestere
- ▶ **Végyvári Viktória**, a Budapest Bábszínház vezető színházpedagógusa
- ▶ **Zigó Viktor**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. pénzügyi igazgatója

Magyar Bronz Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetését vehetett át:

- ▶ **Boros József**, a József Attila Színház színpadmestere
- ▶ **Dr. Borzák Márton**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. jogi vezetője

- ▶ **Ender Krisztián**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. kreatív vezetője, rendező
- ▶ **Fodor Ditta Ibolya**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. HR munkatársa
- ▶ **Griechisch Mihály**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. színpadi ügyelője
- ▶ **Hetényi Anna Dóra**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. jegyértékesítési és információszolgálat vezetője
- ▶ **Jobbágy Gábor**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. vetítés- és kisegítő hangtechnikus
- ▶ **Kiss Zsolt**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. világosító tárvezetője
- ▶ **Kocsi Zsolt**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. senior produkciós menedzsere
- ▶ **Lővei Anna**, a Szolnoki Szigligeti Színház munkaügyi előadója és igazgatói tanácsadója
- ▶ **Molnár Attila**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. színpadtechnikai rendszer-technikus
- ▶ **Nagy Judit Katalin**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. belső kommunikációs projektvezetője
- ▶ **Palotai Andor**, a Nemzeti Táncszínház színpadmestere
- ▶ **Schneider Zoltán**, a Magyar Tánművészeti Egyetem munkatársa
- ▶ **Siller Anna Zsófia**, a Müpa Budapest Nonprofit Kft. senior produkciós menedzsere
- ▶ **Sirkó Anna**, a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház rendezőasszisztense
- ▶ **Varga Katalin Mónika**, a kaposvári Csiky Gergely Színház Jegyirodájának vezetője

Magyarország Érdemes Művésze díjban részesült:

- ▶ **Bakos-Kiss Gábor** Jászai Mari-díjas színművész, rendező, a Győri Nemzeti Színház igazgatója
- ▶ **Blaskó Borbála** Harangozó Gyula-díjas táneművész, koreográfus, táncpedagógus, a Magyar Tánművészeti Egyetem egyetemi adjunktusa
- ▶ **Fekete Péter** Jászai Mari-díjas rendező, előadóművész, a Nemzeti Cirkusz- és Varieté Központ főigazgatója
- ▶ **Juhász Zsolt** Harangozó Gyula-díjas táneművész, koreográfus, a Duna Művészegyüttes művészeti vezetője
- ▶ **Kőszegi Ákos** Jászai Mari-díjas színművész, a Vígszínház színművésze
- ▶ **Szabó Sipos Barnabás** Jászai Mari-díjas színművész
- ▶ **Szilágyi Enikő** Jászai Mari-díjas színművész, a Budapesti Operettszínház előadóművésze, a Színház- és Filmművészeti Egyetem tanára
- ▶ **Várdai István** Liszt Ferenc-díjas esellóművész, a Liszt Ferenc Kamarazenekar művészeti vezetője

Magyarország Kiváló Művésze díjat vehetett át:

- ▶ **Schnell Ádám** Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész, a Nemzeti Színház színművésze
- ▶ **Szervét Tibor** Jászai Mari-díjas színművész, rendező, Érdemes Művész, a Thália Színház színművésze

Jászai Mari-díjat vehetett át:

- ▶ **Bank Tamás** színművész, a Játékszín Nonprofit Közhasznú Kft. ügyvezető igazgatója
- ▶ **Berettyán Sándor** színművész
- ▶ **Dóczy Péter** színművész, rendező
- ▶ **Ivaskovics Viktor** színművész
- ▶ **Kovács István** színművész
- ▶ **Nagy Gábor** színművész
- ▶ **Novák Péter** színművész, előadóművész
- ▶ **Nyári Szilvia** színművész

Harangozó Gyula-díjban részesült:

- ▶ **Matuza Adrienn** balettművész, a Győri Balett magántáncosa
- ▶ **Paput Júlia**, a Magyar Nemzeti Táncgyűttes tánckarvezetője és táncos szólistája
- ▶ **Szabó Márton**, a Pécsi Balett táncművésze, táncpedagógus

Blattner Géza-díjban részesült:

Láposi Terka művészetpedagógus, a Vojtina Bábszínház művészeti vezetője

Ferenczy Noémi-díjban részesült:

Berzsényi Krisztina jelmez- és díszlettervező, a Színház és Filmművészeti Egyetem mesteroktatója

Gratulálunk a díjazottaknak

GÉPBÉR-Színpad

A LED-kijelzős felületek újgenerációs scenikai eszközök!

A színházakban az előző előadás díszletének elbontása, majd a következő díszlet felépítése napi szintű feladat.

Ezt a nehéz logisztikai feladatot megkönnyítheted, ha háttérként - akár a díszletbe építve - a LED-falainkat és LED-padrólainkat használod.

Ezek a dinamikus díszletelemek lehetővé teszik, hogy szinte korlátlanul formáld a színpadot.

A LED-es eszközök idővezérelt (timecode) átállást is lehetővé tesznek.

Fotók: Gömöröz Sándor

Barcelona – a lehetőségek tárháza

Hogyan is indulhatna másképpen az év, hogyan is indulhatna jobban, mint hogy készülünk Európa legnagyobb audiovizuális és rendszerintegrátori kiállítására, a barcelonai Integrated Systems Europe 2025, azaz rövidítve az ISE 2025 kiállításra?

A 2025. február 4-7. között a Fira Barcelona konferenciaközpontban megrendezett kiállításról pár adat: több mint 1600 kiállító fogadta a látogatókat mintegy 92 000 négyzetméteren. Idén egy új csarnokszínttel bővült a kiállítás, ami nemcsak területben, de tematikában is jelentkezett: egy új „E-sport Arena” nevű hely adott otthont az elektronikus sport kedvelőinek. Emellett kibővült a „Drón és robotika Aréna” helyszíne, illetve további területet foglalt el a „Multi Technology Zone” is. A 8. csarnok földszintjén idén 19 több száz négyzetméteres hangtechnikai demó szoba kapott helyet. A Kongresszusi tér Innovációs Parkjában több mint 80 startup vállalkozás mutatkozhatott be, a szomszédos előadótérben pedig ezek a vállalkozások prezentációkat tartottak a lehetséges befektetőknek és üzleti partnereknek.

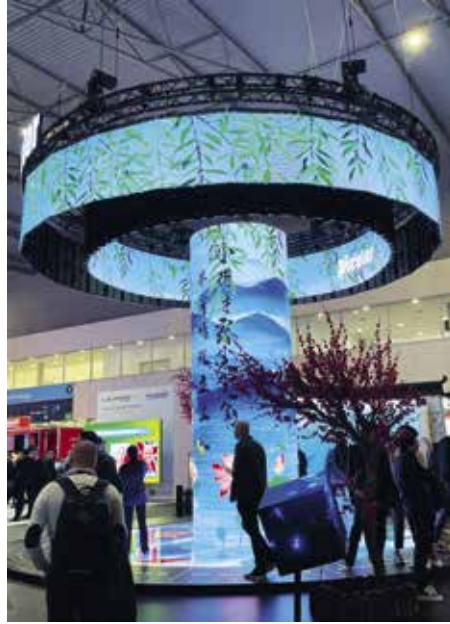
Az ISE két társtulajdonos szakmai szervezete, az AVIXA és a CEDIA is rendkívül gazdag kísérő programsorozattal készült. Az AVIXA (Audio Visual and Integrated Experience Association) szervezésében öt téma csoportban tartottak előadásokat a szakemberek az audiovizuális iparág fenntarthatóságától a mesterséges intelligenciáig, de élő broadcast AV stúdiót is működtettek a kiállítás alatt, és „AVIXA TV” néven négy epizódot készítettek a kiállításról, melyeket a legnagyobb elérésű közösségi platformokon osztottak meg. A másik szakmai szervezet, a CEDIA (Association for Smart

Home Professionals, az okosotthon-rendszereket tervező és kivitelező szakemberek szövetsége) szintén gazdag, 36 előadásból álló konferenciaprogramot állított össze „Smart Home Technology Conference” címen. Ezen felül egész napos, gyakorlati résszel kibővített workshopokat is tar-

tottak négy témában, ahol a résztvevők elmélyedhettek az adott terület részleteiben, de számos kerekasztal-beszélgetés is színesítette a zavarba ejtően gazdag szakmai programot.

A kiállításról egyszerűen képtelenség átfogó képet adni, hiszen több mint 1600 kiállító újdons-

ságairól kellene felmutatni legalább egy keresztmetszetet. Így inkább csak pár érdekességet

említenék. Az LG standját forgatható, kocka alakú LED-modulokból álló hatalmas LED-fal uralta.

A hardver továbbfejlesztésén túl idén egy QR-kód beolvasása után a telefonunkról feltölthettünk egy saját képet, melyet a mesterséges intelligencia megfiatalítva és felturbózza nem sokkal később kitétt az egyik LED-modulra (LG Kinetic LED Media Art). Én is kipróbáltam ezt az AI-alapú képfiatalító programot, hát érdekes arcot és frizurát kaptam – ilyen sűrű hajam tán sosem volt...

Ha már a LED-falokról beszélünk: a gyártók idén jól láthatóan a transzparens LED-falakkal akartak tarolni – ez sikerült is, hiszen alig volt gyártó, amelyik ne jelent volna meg valamilyen transzparens megoldással. Ezek közül a kvázi holografikus, 3D-hatású fejlesztések tették rám az egyik legnagyobb hatást. Az LG-nél említett, mozgatható „kinetikus” modulokból álló LED-falak is sok helyen láthatók voltak, bár a legtöbb helyen a modulok csak előre-hátra tudtak mozogni. Nem vagyok igazán profi a vizuáltechnika terén, de nem tudom, hogy a 0,6 mm-es pixeltávolságú kijelzők elképesztő finom felbontását lehet-e, érdemes-e tovább fejleszteni.

A professzionális világítási cégek immár teljes egészében elfoglaltak egy óriási pavilont. Két éve még csak a pavilon felében voltak jelen, mostanra már a teljes teret megtöltötték. Jól látható, hogy mindegyik gyártó jelen akar lenni itt is, mert bár a frankfurti Pro Light + Sound még igyekszik talpon maradni, de a világítástechnikának az integrált rendszerekhez való kötöttsége megkérdőjelezhetetlen. Úgy gondolom, a német nyelvű (német-osztrák-svájci) piacok gazdasági ereje miatt a Pro Light + Sound nem fog eltűnni, de a gyártók egyszerűen nem engedhetik meg maguknak, hogy ne állítsanak ki Barcelonában.

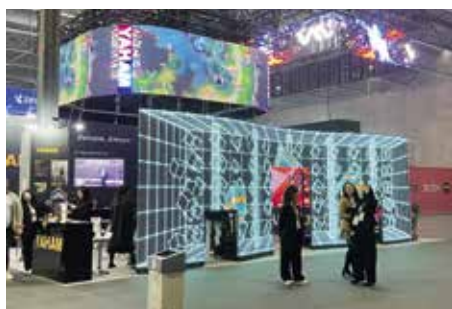
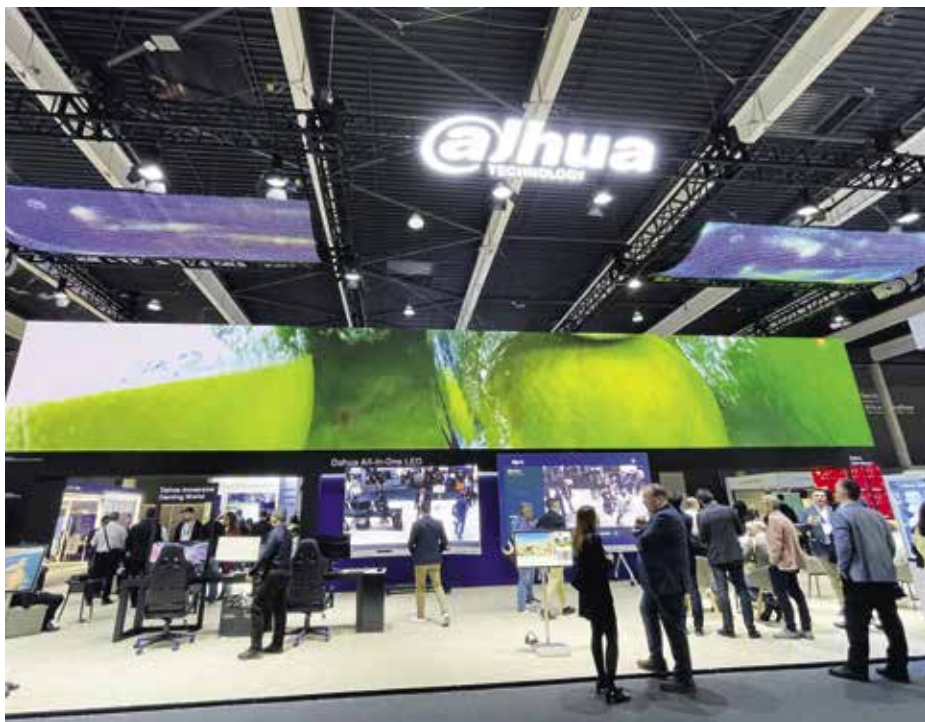
Egyre több cég jelenik meg foszfor-lézer fényforrású effektfényvetőkkel – úgy tűnik, hogy ez a technológia is stabilan részt kér a világítástechnikai fényforrások tortájából. Érdekes fejlesztés a pixelvezérelt LED-panel és LED-beam optikák egy effektpanelbe integrálása – ezzel nagyon látványos és igen gazdag effekt-arsenált kapunk a kezünkbe (ProLights – HaluPix Duo). Sorra jelennek meg az újabb és újabb, gazdag felszereltségű effektfényvetők, egyre több a valós IP65-ös védettségű típus is; úgy tűnik, hogy a gyártók jártassága az időjárás elleni védelemben is egyre jobb. Forradalmian új világítási effektel, hatással nem találkoztam, de mindig felbukkannak érdekes próbálkozások, melyek a meglévő optikai rendszerekre épülnek.

A professzionális hangtechnika nem a szakterületem, de bepillantottam a sok különálló demó szoba némelyikébe, és a gazdag felhozatalt látva azt gondolom, hogy sok-sok tapasztalatot lehetett szerezni a különböző gyártók újdonságainak bemutatásán. Ezen felül a szabadtéren is voltak demó hangbemutató színpadok, úgyhogy a pro sound felhozatal és tapasztalatszerzés szinte felülmúlhatatlan volt.

Minden este szinte szédelegtünk a sok élménytől, bár ebbe talán kicsit besegítettek a délutáni „happy hour” poharazgatások is... Barcelona nagyon közel áll hozzám, egyszerre elegáns és barátságos, nagyvonalú és latinosan könnyed. Ahogy ez a város befogad, integrál, úgy nagyon illik is az „Integrált Rendszerek” kiállításához.

¡Nos vemos en Barcelona en 2026!

Böröcz Sándor

Integrated Systems Europe 2025

A barcelonai szakkiállítás a Chromasound szemüvegén keresztül

Immár hagyományosnak mondható, hogy február elején Barcelonában rendezik meg a szakma legnagyobb európai kiállítását, amelyen cégünk is rendszeresen részt vesz. A temérdek kiállító újdonságainak megtekintése mellett mi elsősorban a Chromasound által Magyarországon kizárólagosan forgalmazott márkák standjainak meglátogatásával töltöttük időnket, és ezekről hoztuk el a legfrissebb híreket.

A Meyer Sound kiállítási standján mindig jó a hangulat

Köztudott, hogy több vezető márka bízza magyarországi tevékenységét a piacon immár harmadik évtizede működő Chromasoundra. A cég munkatársai idén is meglátogatták a kiállítást, hiszen ilyenkor nagyon komoly a felhozatal, mondhatni, aki él és mozog, az ott van a szakmából, de érthető okokból mi most a képviselt márkák újdonságaira koncentrálnunk.

Kezdjük az audio márkákkal. A Meyer Soundnál mindig jó a hangulat, nem volt ez másként az idei ISE-n sem. Az amerikai cég sajátossága, hogy a standja nem a professzionális audio gyártók között, hanem az úgynevezett multi-technológia csarnokban van, amely olyan vezető világmárká-

kat vonultat fel, mint az LG, az Epson, a Panasonic, a Crestron és a Samsung.

A legújabb fejlesztéseket bemutatva kiemelkedik a pontsugárzó rendszerű ULTRA család zászlóshajója, az Ultra-X80, amely a valaha gyártott legerőteljesebb Meyer hangfal ebben a kategóriában. A Nebra szoftver-platform mellett a manapság egyre nagyobb teret hódító immerszív hangrendszerek tervezője és vezérlője a Spacemap Go, emellett a Constellation akusztikai rendszer vitte a prímet, és természetesen nem maradhatott ki a nagyformátumú hangosító rendszerek álmoprosa, a szélessávú Panther line array modul és a mélysugárzó 2100LFC sem. Ezekről a termékekről a *Színpad* magazin technikai rovatában megjelenésük óta folyamatosan közzétünk már bővebb információkat.

Barcelonában hivatalosan is bemutatkozott a DiGiCo Quantum 225T. A Quantum-generáció legkompaktabb tagja is megkaphatja ezentúl a színházi munkában kezünk alá dolgozó T-szoftvert (Theatre software) – 96 bemeneti és 48 kimeneti csatornával, kimagasló hangminőséggel és természetesen az összes Quantum-finomsággal együtt.

A tármárkák közül a Fourier Audio bemutatta a transform.suite '25-öt, amely egyetlen gomb-

nyomással több mint 70 legendás stúdió plugint hoz el élő produkciókhoz, amiket egyébként is letöltene minden hangmérnök (mint a Baby Audio Crystalline, oeksound Soothe Live, Universal Audio LA-2A és még sok más). Így a transform.engine most még többet nyújt a felhasználóknak. Miért különleges? Egyszerű licenckelzés és fix éves csomag – garantált megbízhatóság bárhol. Ideális turnéokra, fesztiválokra, színházakba vagy broadcast környezetbe.

A Klang új terméke a KLANG:quelle XDM, amely bővítés esetén könnyedén integrálható bármilyen Klang immerszív fülmonitor rendszerbe, de természetesen önmagában is megállja helyét 16 XLR és AES3 kimenetével, Dante I/O és MADI I/O képességgel. További részletek az újság előző számának technikai rovatában is olvashatók.

A pro-audio márkáknál maradván az RCF bemutatott egy új családot, amely a KX Series nevet kapta, és kifejezetten színházi alkalmazásokra tervezték, abból is a minden körülmények között használható időjárás-álló formátumban. Array és pontsugárzó kivitelben is készülnek aktív kétutas hangfalak, akár széles lesugárzási szöggel is. A jelenleg 7 féle modellt magában foglaló család mindegyik tagja megkapta az RDnet-et, a Fir-

Impozáns volt a Chauvet standja

Már a DiGiCo Quantum 225-re is elérhető a színházi T szoftver

KLANG Immersive fülmonitor rendszerek

phase-t és a Bass motion controllt. A részleteket érdemes elolvasni a www.ref.it oldalon.

Fontos még szólnunk a SUB 9000 szériáról, amely a régi mélynyomó családot újítja meg és emeli modernebb szintre a régi sikeres kínálatot.

Az idei ISE-n nálunk az olasz gyártó prémium márkájának, a TT+ Audio-nak a GTX 7C + GTS 16C kardioid rendszere vitte a prímet. Kis méretben is brutális teljesítmény és hangminőség, és mindez most az oly kedvelt és hatékony kardioid technológiával, mind a GTX 7C kompakt line array modulban, mind a GTS 16C függeszthető szublábában. A termékek 2025 harmadik negyedében érkeznek a piacra, így róluk majd még jelentkeznünk bővebb hírekkel.

Az audio terület után a vizuáltechnikát kapcsolguk beszámolóinkhoz.

Egyik új, 2024-ben felvett képviselőnk, a kanadai MuxLab bemutatta a Muximus AV menedzsment szoftvert, amely teljes körű vezérést biztosít harmadik fél eszközei felett. Ez az átfogó AV vezérlő- és automatizációs szoftver lehetővé teszi a különböző gyártók audiovizuális eszközeinek és rendszereinek egységes kezelését és felügyeletét egyetlen, intuitív platformon. Teljes körű integrációt biztosít kompatibilis kijelzőkkel, projektorokkal, hangrendszerekkel és videokonferencia-eszközökkel, valós idejű monitorozást és analitikát ad (teljesítményfigyelés és hibafelismerés), valamint fejlett vezérlési lehetőségeket nyújt (automatizált folyamatok és testreszabható vezérlőpanelek). A Muximus biztonságos használatát a titkosítás és az iparági előírásoknak megfelelő működés biztosítja, és a kis tárgyalóktól a nagyvállalati környezetig rugalmasan skálázható és alkalmazható.

Az AV over IP komplett vezérlésektől a KVM kontrollszoba megoldásokig a MuxLab termékei forradalmasítják az installációkat. Az ISE-n, majd május elején a Chromasound Campusán bemutatott új KVM megoldás képessé teszi a felhasználókat, hogy egy vagy több szervert vagy számítógépet vezéreljenek egy munkaállomásról úgy, hogy tartalmat osztsanak meg a munkaállomások, a képernyők és a videófalak között a Multiview támogatásával.

Két új (KVM nélküli) HDMI over IP PoE Seamless Transceiver is bemutatásra került, amelyek 4K30 és 4K60 változatban is elérhetők, H.264/H.265 videó codec-et biztosítva, amely kitűnő LAN és internet átvitelhez, videófal és Multiview támogatással.

A Chromasound másik 2024-ben elnyert dísztribúciója, a Xilica szintén bemutatott egy új megoldást, megnyitva az intelligens hangzás új korszakát, amellyel búcsút mondhatunk a bonyolult hangrendszereknek és üdvözölhetjük az intelligens egyszerűségeket! A vadonatúj Xilica RoomHub AI-alapú automatizációt hoz a tárgyalókba és tantermekbe. Az AI AutoDeploy™ automatikusan optimalizálja a terem akusztikáját és finomhangolja a teret. Az AI NoiseSense™ intelligensen kiszűri a nem kívánt zajokat és zavaró hangokat. Felhőalapú monitorozása automatikus teszteselével biztosítja a tökéletes hangzást. Érintésmentesen telepíthető, egyetlen helyiségtől akár több ezerig. A kiváló DSP-kről ismert Xilica mostantól az AI használatával is a tökéletes hangzást hozza el a felhasználóknak.

A világítástechnikára fordulva a CHAUVET Groupnál vendégeskedtünk, amely jeliségének megfelelően a márkák otthona. A már idehaza is jól

ismert Chauvet DJ és Chauvet Professional effekt- és hatásvilágítási megoldásai mellett többek között a Chamsys fényvezérlői, az Iluminare bel- és kültéri épületvilágításai, a KinoFlo TV stúdió- és filmvilágítási eszközei, és a mostantól a szintén az utóbbi területen kiemelkedő termékeket gyártó Litegear is a csoporthoz tartoznak.

Bemutatásra került és tavasztól támad a Chauvet Professional Maverick Storm 1 Flex és Strike V, amelyekről az újság technikai rovatában lehet olvasni. A Maverick Storm 1 Flex egy teljes mértékben IP65 védetségű élvező mozgófejes lámpa, mely egy 520 W-os LED fényforrással rendelkezik. A Strike család legújabb tagjaként a Strike V két LED réteggel biztosítja a tökéletes effektet, rétegenként 24 LED-del. Új lámpák érkeznek a WELL akkumulátoros lámpák szériájába is, amelyekről megjelenésüket követően adunk hírt.

A cégesoport határozott és jövőbe mutató célja a világítástechnikai rendszerintegráció. A digitális világításvezérlés jövőjének részeként a Chamsys QuickQ, MagicQ és GenetiX rendszer az első CAD-vonaltól az utolsó playback-ig integrálja a jel- és áramdisztribúciót és a hálózati kialakítást a modern világítástervezésbe.

Minden érdeklődőnek ajánljuk a kiállítás meglátogatását 2026-ban is, a hírek szerint nemcsak a kiállítói kör, hanem maga a kiállítási terület is bővül az óriási érdeklődésre való tekintettel.

Aki nem szeretne jövő évig várni, és a fenti hírek kíváncsiságá tették, az látogasson el a megújult www.chromasound.hu oldalra, ahol további érdekességekkel várjuk a szakmabelieket, és elérhetőségeinken keresztül akár egyedi termékbemutatók igénylésével is megkereshetik cégünket. Workshopokkal és tudásátadó előadásainkkal a nyári szünet kivételével egész évben várjuk a fejlődni vágyó szakmabelieket a Chromasound Campusán, amelynek programja folyamatosan frissül a www.chromacampus.hu oldalon.

TT+ Audio GT 7C és GTS 16C Cardioid Line Array rendszerek

Néhány szerény fekete doboz, végtelen sok lehetőség a Muxlabnál

A Xilica új AI alapú vezérlője, a Room Hub

Pontosság.
Erő.
Tisztaság.

A NAGY SZÍNPADOKRA TERVEZVE

Könnyű, kompakt hangszugárzó. Nincs szükség plusz erősítőre vagy bonyolult függesztő rendszerre. Egyetlen, könnyen pozicionálható hangszugárzó, amely elég erős és sokoldalú számtalan színpadi feladathoz.

ULTRA **X80**
 **Meyer
Sound**

 DiGiCo

fourieraudio

transform.vult

Vedd kezédbbe
az irányítást!

 chromasound

A Vígszínház új Műhelyháza

A Vígszínház a díszletek határidőre történő legyártása, valamint a külső – magasabb költségű – díszletgyártók minél nagyobb arányú kiváltása érdekében a saját műhelyfunkciói megerősítését tűzte ki célul. Ennek megvalósításához egy komoly ingatlanfejlesztési stratégiai láncolat egyik elemével kezdett: egy új műhely-komplexum, a Vígszínház Műhelyház létrehozásával.

Fotók: ILVÉS ÁGOS

Munkában az új kárpitos műhely

Az ingatlanfejlesztés kiindulópontja – ahogy a *Színpad* egyik korábbi számában a Víg Szalon kapcsán hírt adtunk róla – a Vígszínház régóta és folyamatosan érzékelt próbaterem-hiányának problémaköre volt. A Vígszínház repertoárszínház jellegéből adódóan az esti előadást követő éjszakai díszletbontás, majd a másnap délelőtti próbák díszletépítése három helyszínen komoly szervezéssel és terhekkel jár. A színház vezetése felismerte, hogy saját próbatermek híján a próbafolyamatok külső próbaterembe áttelepítése enyhíthet a probléma helyiségigényét érintő részén, de a gazdasági oldalán kevésbé. Felmerült hát az ötlet, hogy a Vígszínház mellett régóta működő, közel 500 m²-es saját asztalos- és kárpitosműhelyünk mérete és elhelyezkedése miatt pont ideális lenne próbatermi helyszínnek. Természetesen a működő műhely költöztetésének igénye generálta a következő kérdést: hová lehet áttelepíteni a műhelyeket?

A kérdéssel a fenntartó Fővárosi Önkormányzathoz fordulva megfelelő válasz érkezett, ugyanis egy kihasználatlanul álló, a műhelyeket befogadni képes ingatlant a fenntartó a Vígszínház rendelke-

zésére tudott boesátani. Ez a kispesti Lenkei utcában található, közel 1800 m² alapterületű raktár és helyiségesoport, valamint a hozzá tartozó telekterület megfelelően tűnt és a Vígszínház kezelésébe kerülhetett. A színház vezetésével úgy találtuk, hogy a Lenkei utcai ingatlan alapvető infrastrukturális fejlesztéseket és némi felújítást követően

alkalmassá tehető a műhelyek befogadására, valamint nagyméretű díszletek raktározására is.

A Vígszínház új Műhelyháza a régi Színházak Központi Műtermei árnyékában, annak egy oldalsó, ~2200 m² teleknyúlványán került kialakításra. Ez az új műhely-komplexum léptékeit tekintve a közéletben sincs az Eiffel Műhelyháznak, és a régi teljes

Egy kis történelem

A nem ma kezdő színházi szakembereknek ismerősen csenghet a Lenkei utca neve, mivel ebben az utcában és telken működött 1986-tól tíz éven át a Színházak Központi Műtermei. Az egykor a Blaha Lujza téri színház mellett – a föld alatt alagúttal összekötve – közel száz évig álló és működő, Vbl Miklós tervezte Központi Díszletgyártó Műhely akkor igazgatója, Szabó-Jilek Iván a nyolcvanas években fogalmazta meg az igényt egy optimálisabb belső elrendezésű és nagyobb méretű központi díszletgyártó műterem kialakítására. Az ötletei alapján a Lenkei utcába tervezett új központi műterem nem kisebb feladatot vállalt, mint hogy 80 fős létszámmal évente 60 előadás díszletét készíti el a főváros színházai részére egy 4000 m²-es területen, melynek közepén egy 13 méter magas díszlet-összeállító torony is állt. A műhelyház igazgatását átvevő Schmidt János vezetésével asztalos, lakatos, díszkovács, élező, kasírozó-varró-kárpitos, szobrász, műgyanta és festékszóró műhelyek üzemeltek nagy kapacitással, egészen az 1996-ban lezáruló privatizációig, amikor az volt a cél, hogy több kis díszletgyártó műhely jöhessen létre, teret adva ezzel a magánvállalkozások elterjedésének. Ekkor a központi műterem bezárt.

Fentiekről a *Színháztechnikai Fórum* 1986/4. számában Szabó-Jilek Iván írt, később a *Színpad* 2017/4. számában olvashattunk Schmidt Jánostól a témáról, majd a *Színpad* 2018/2. számában Götz Béla is írt cikket *Requiem egy műteremért* címmel.

műterem területét és tornyát sem használhatja, mivel ott a Budapesti Történelmi Múzeum kőtára működik. De ez nem keserített el minket, és mivel a telek és a két nagyobb hasznosítható csarnoképület adott volt, a szükséges felújításokhoz, átalakításokhoz generáltervezőnek Vincze Krisztiánt és csapatát (ArchiNest Építészeti és Mérnöki Iroda Kft.) kértük fel.

A feladatra egy több ütemet megfogalmazó tervezési program készült, amely figyelembe veszi a színház forrásainak rendelkezésre állását. Az első két ütem elemei arra fókuszáltak, hogy a színház működő belvárosi asztalos-, lakatos- és kárpitos műhelyei mielőbb kiköltözhessenek, és ezzel a Vígszínház főépülete mellett megkezdődhessen a régi műhelyek helyén az új próbaterem kialakítása. Az első ütemek koncepcióterveivel ki kellett jelölni az asztalos-, lakatos- és kárpitos műhely épületeken belüli helyét. Szerencsére az épületek kedvező adottságai, térbeli és belső elrendezése miatt mindhárom funkció könnyen illeszthető volt különösebb kompromisszumok nélkül. A harmadik – későbbre tervezett – ütem pedig egy nagyobb volumenű épülettömeg átcsoportosítását

fogalmazza meg: meglévő melléképületek bontását és egy új díszlet-összeállító csarnok felépítését.

A helyszínükében lévő Vígszínház vezetése a több lépésből álló ingatlanfejlesztési stratégiáját követve kimondta, hogy az új műhely-komplexum elengedhetetlen egy ekkora intézmény működtetéséhez, ezért az első két ütem kiviteli tervei alapján elkezdődhetek a kivitelezés munkái, és jelentősebb részei 2025 első negyedévére már be is fejeződtek. A kivitelezés jelentős részét a Hansa Fővállalkozó és Mérnöki Iroda Kft. végezte, de számos feladatot költséghatékonyság miatt a saját karbantartóinkkal és szakembereinkkel végeztünk el.

A felújítási munkák során a következő beavatkozások történtek:

Az asztalos műhelyt befogadó épületben az elektromos hálózat jó állapotban volt, ezért itt elsődlegesen minimális villamos- és világítási hálózatbővítést kellett csak végezni. Az épület fűtésére-hűtésére hőszivattyús rendszer került telepítésre, a vizesblokkot pedig saját karbantartóinkkal a kívánalmaknak megfelelő állapotba

tudtuk hozni. A meglévő sűrített levegő hálózat kis karbantartást követően tudta fogadni a régi műhelyből áthozott kompresszorunkat. Az ide áttelepítésre kerülő faipari megmunkáló gépek alaprajzi elrendezését a munkafolyamatok sorrendje, a komoly méretű szalárúk mozgatása és megmunkálása nagymértékben meghatározta, de figyelni kellett a közel tonnás gépek statikailag megfelelő pontokra telepítésére is. A gépek átszállítása után ezeknek szakcégg általi beüzemelése, karbantartása, majd ezt követően a munkavédelmi üzembe helyezésük is megtörtént.

A lakatos- és kárpitos műhelyeket befogadó csarnoképület esetében a tetőszerkezet korábbi ázása miatt komolyabb statikai megerősítésre

A Pannónia próbaterem hosszmetsete, ArchiNest Építészeti és Mérnöki Iroda

A Pannónia próbaterem látványterve, ArchiNest Építészeti és Mérnöki Iroda

volt szükség, szénaszálás technológiát alkalmazva. Ezen túlmenően ki kellett bontani az épületben bennhagyott felesleges tartókat, gépészeti és elektromos vezetékeket, védőcsöveket, a nem élő vezetékeket. Itt az udvar felé eső egyik nyílászáró a parapetfallal együtt kikerült, helyette egy új homlokzati szekecionált kapu került, egy vonalban a szomszédos asztalosműhely kapujával, az alapanyag- és díszletszállítás megkönnyítése miatt. A lakatos műhely megfelelően méretezett füstel szívó rendszert kapott, továbbá mindkét műhelybe hőszivattyús légkezelő és falikutak kerültek. A teljes elektromos és világítási hálózat újra épült.

Az épületek közötti udvari részek jobb használhatósága érdekében is több beavatkozásra volt szükség. Egyrészt egy olyan melléképületet kellett elbontani, amitől a régi kapu a telekhatáron kívül került, így akadályozta a nagyobb teherautók fordulóját. A bontást követően új kaput alakítottak ki, ennek pozíciójához pedig a belső udvar lejtésrendszerét is meg kellett változtatni. A fordulóját

Fotók: TUVÉS Alajos

- ▶ tovább javítandó még egy villanypózna áthelyezését is kértük, ami a hosszabb ügyintézés miatt még folyamatban van.

Sajnos az egész telep vonatkozásában általános probléma volt a közművek állapota. A telek nem rendelkezett vízmérővel, ezért a Vízművek le is zárta a vízellátást. Az új mérő és akna kialakítása időigényesen, de végül megvalósult. A gázmérő piros plombás és tulajdoni viszonyát tekintve rendezetlen volt. Az elsősorban villamos energiával betervezett hőszivattyús rendszerek telepítése miatt a gázmérőt végül bontattuk. A teljes terület áramellátása a szomszédos telken lévő elosztóról volt biztosított, kiszolgáltva minket a szomszéd villanytarifa elszámolásának. Ez sok éves örökség volt, kialakításában jelenleg már nem szabályos, konstrukciójában pedig nem szerencsés, ezért ezt mindenképpen rendezni kellett. A tervek szerint a telek határán új mérőhely lett kialakítva, a villamos ellátást a szomszédtól függetlenül.

Az informatikai és biztonságtechnikai rendszerek már a saját terveink alapján készültek. A műhelyekhez öltöző, teakonyha és irodai rész tartozik, ahol a nagyobb tervek nyomtatása is megoldott.

A későbbi, harmadik ütem megvalósítása előtt további fejlesztéseket tervezünk végrehajtani, elsősorban az energiahatékonyság területén. A homlokzati hőszigetelés, a távmenedzselt klíma- és szellőző berendezések, valamint napelemes rendszer telepítése javíthat az energiafogyasztási adatokon.

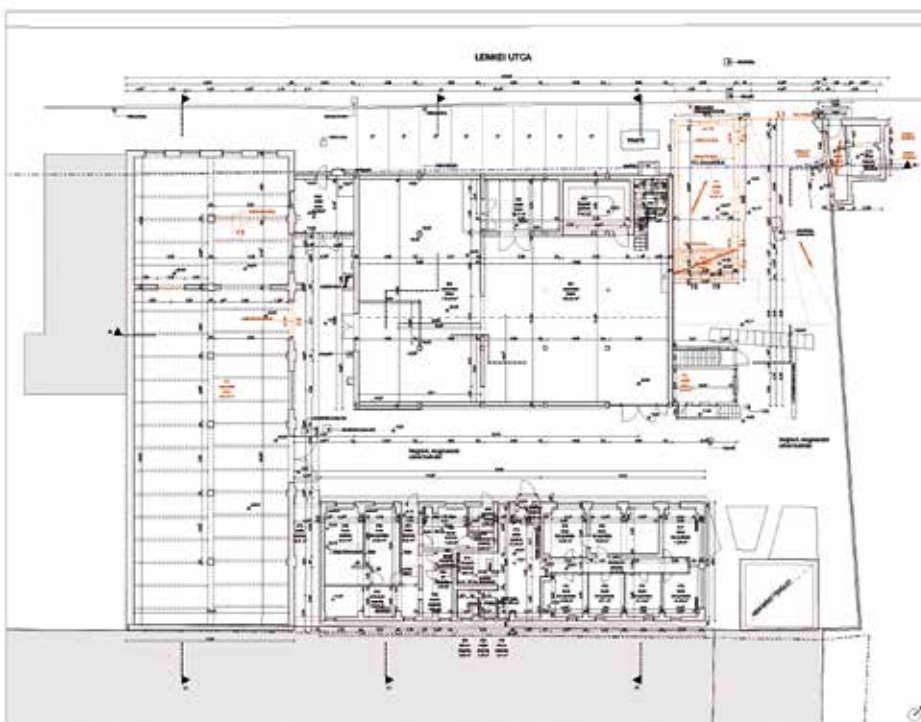
A Vígszínház ingatlanfejlesztési stratégiája láthatóan a tervek szerint halad tovább. Ehhez persze sok köszönhető azoknak a megfelelő képzettségű és lojalitású szakember kollégáinknak, akikkel sikerült „átmenteni” a műhelyeket az új helyre, és akik lelkesen segítették az új Műhelyház beindulását. Az újabb logisztikai kihíváshoz – ami a műhely és a színpadjaink közötti távolság növekedéséből fakad – szintén szükség lesz a kollégák pozitív hozzáállására. A főépület melletti régi műhely területén pedig már meg is kezdődtek az új, 620 m²-es próbatermünk 12 hónapig tartó kivitelezési munkái, ezekről remélhetőleg egy év múlva már be tudunk számolni.

Illyés Ákos

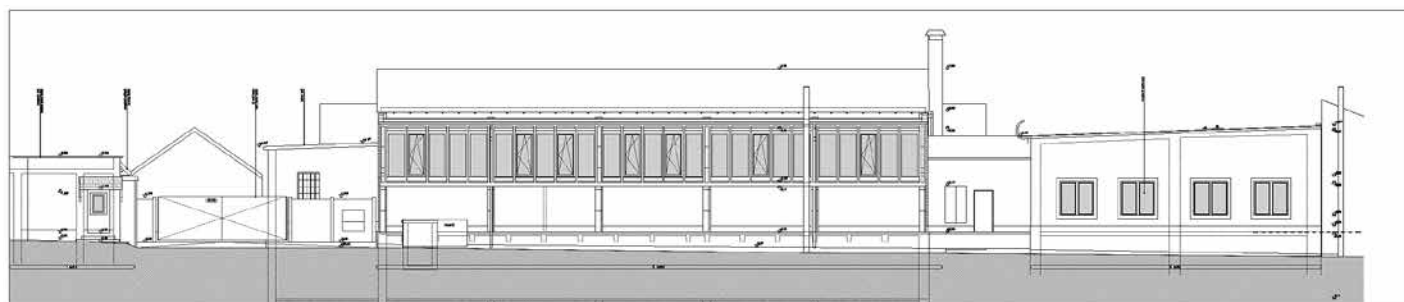
a Vígszínház főmérnöke

Az új asztalos műhely

A Műhelyház földszinti alaprajza, ArchiNest Építészeti és Mérnöki Iroda (piros jelöli az elbontott melléképületet)

A műhelyház homlokzata a Lenkei utca felől, ArchiNest Építészeti és Mérnöki Iroda

ROBE®

T.5 PROFILE™

Kicsi a bors...

Robe ROBIN T.5

A már jól ismert T1 kistestvére, funkciókban megegyezik, csak kisebb, kompaktabb és elérhetőbb, kompromisszumok nélkül

- MSL 350W Multi-Spectral LED fényforrás
- 7.500 lumen fényáram
- 5°-55° zoom tartomány
- CMY/RGB/RGBAL színkeverés
- Roto-gobo, prizma, 2 frost, írisz, animációs tárcsa, késmodul

Magyarországi forgalmazó: AVL Trade Kft. | 1117 Budapest, Budafoki út 187-189.

Tel: +36 1 236 0560 | info@avltrade.hu | www.avltrade.

Az innováció és a hagyomány találkozása

Az idén 20 éves Müpa évente több mint 1500 programmal mutatja be közönségének a magyar és nemzetközi kulturális örökség legjavát, miközben keresi és támogatja a legaktuálisabb művészeti irányzatokat. A folyamatos megújulásra törekvő intézmény nemcsak technológiai innovációival, de működésének állandó fejlesztésével is a hazai kulturális élet zászlóshajójává vált. A kihívásokról és lehetőségekről Kosztolánczy Gáborral, a Müpa vezérigazgató-helyettesével beszélgettünk.

Fotó: Csaba SZILVA - MÜPA

Kosztolánczy Gábor

A Müpa történetének hajnalán korántsem volt olyan egyértelmű, hogy az akkori Lágymányosi híd mellett egy kulturális központ fog állni. Kevesen tudják, de a 2000-es évek elején Pestnek a Petőfi hídtól délre eső ipari területére üzleti és lakónegyedeket képzettek, ahol múzeummal, szállodával, irodákkal és parkolóházzal gazdagították volna a fővárost. Eredetileg a Dunapart teherpályaudvar helyén sem egy kortárs kulturális központ állt volna. „Akkor azonban a múzeumi tervpályázaton nyertes Zoboki Gábor építész rendkívül határozottan kezdett el lobbizni azért, hogy legyen Magyarországnak egy modern elvárásoknak is megfelelő hangversenyterme, hiszen az 1907-ben épült Zeneakadémia színpadán nem fér el egy nagyzenekar. Gyakorlatilag ez a gondolat indította be a Müpa megszületését – meséli Kosztolánczy Gábor, az intézmény vezérigazgató-helyettese. – Ennek nyomán épült meg a világ legjobb akusztikájú termei között számon tartott Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, ahol változtatható, produkciókra szabható akusztikával dolgozunk. Ez azt jelenti, hogy maga a hangversenyterem úgy hangolható, mint egy hangszer. Ezt egyrészt a színpad fölé emelt, 42 tonnás canopy révén érjük el, amelynek három különböző modulja annak megfelelően emelhető vagy süllyeszthető, hogy milyen hangzást szeretnénk elérni. Másrészt pedig a kétoldali oldalfalba három szinten beépített 58 darab négy-nyolc tonnás zengőkamrajtó nyitásával és zárásával is állítani tudjuk a lecsengési időt.”

A másik nagy előadóhelyszín, a Fesztivál Színház felszereltsége pedig megengedi, hogy a Müpa bármilyen színházi produkciót képes legyen megvalósítani vagy vendégül látni. „Jellemzően nagyon kevés repertoár produkciót tartunk műsoron, és többnyire egyszer, legfeljebb kétszer-háromszor játsszuk ugyanazt a darabot, márpedig ennek működtetésében számos olyan technológia segít nekünk, amelyekkel ezt a sokszínű felhozatalt ki tudjuk szolgálni. Nemesak ezek miatt a kiváló technikai adottságok miatt vagyunk szerencsések, hanem azért is, mert a legkiválóbb szakemberekkel dolgozhatunk, akik villámgyorsan képesek alkalmazkodni a Müpába érkező produkciók igényeihez. Ez már csak azért is elengedhetetlen, mert gyakran előfordul, hogy megérkezik egy társulat vagy egy zenekar, és a próbán nem játsszák végig a teljes produkciót. A kollégáinknak tehát ezután menet közben rögtönözve kell művészi megoldásokat találniuk úgy, hogy a nézőtérben ülők és gyakran a közvetítést nézők egyaránt élvezhessék az előadást. Mindez olyan felkészült csapatot igényel, amely a hazai és a külföldi művészekkel ugyanúgy szót tud érteni, és úgy reagál a váratlan helyzetekre, hogy a nézők és a művészek is a lehető legjobb élményt kapják. Ez az alkalmazkodás és friss szellemiség jellemzi a színpad körül dolgozókat és a házban dolgozó valamennyi kollégát egyaránt.”

Hogy mennyire egyedi a Müpa működése, azt az is tükrözi, hogy bár saját társulata nincs, az intézményben mégis több különálló kulturális szervezet is megtalálható. „A Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Énekkar, valamint a Ludwig Múzeum külön szervezetenként működik az épületben, azonban az épületbe látogatók összehangolt, minőségi tartalommal találkozhatnak. Mi az épület művészeti működését koordináljuk, az a fő célunk, hogy minél gazdagabb és sokszínűbb legyen a kulturális kínálatunk. Ebből adódóan a programalkotás folyamata nálunk egy rendkívül összetett mátrix. A szerteágazó munkafolyamatok összehangolására fejlesztettük ki a Kelesys nevű vállalatirányítási rendszert, amit ma már több hazai és nemzetközi művészeti szervezetnél is használnak. Gyakorlatilag az összes technikai igény, műszaki paraméter, a honlapunk információjának kiszolgálása, a szerződéseink és megrendeléseink nyilvántartása, illetve a kifizetések nyomon követése, sőt a költségvetés tervezése is ezen a rendszeren belül történik.”

Kosztolánczy Gábor 2011-ben, Káel Csaba vezérigazgató hívására érkezett a Müpába, amelyet immár 14 éve vezetnek közösen. Azóta azon dolgoznak, hogy a Müpa továbbra is a hazai és nemzetközi kulturális élet egyik úttörő intézménye legyen, amellyel, hogy tovább éltesse és óvja a legbecsebb kulturális értékeket. „2023-ban megalkottuk a fenntarthatósági stratégiánkat, és az elsők között voltunk, akik küldetésünként fogalmaztuk meg a kulturális fenntarthatóságot: ennek lényege, hogy jobban figyelünk a hagyományos értékeinkre, hogy ne vesszenek a feledés homályába. Sőt olyan formát keresünk a bemutatásukra, amely a soron következő generációknak is izgalmas lehet – fejt ki Kosztolánczy. Mindehhez – folytatja – folyamatos innovációra van szükség, ami szüntelen kihívások elé állítja az embert, és ebből a Müpának is bőven jutott az elmúlt húsz év során.”

2005. március 14-én komoly támogatással indulhatott útjára a Müpa, viszont néhány évvel később világossá vált, hogy olyan gazdasági szemléletváltásra van szükség, amely biztosítani tudja az intézmény hosszú távú működését. „A Müpába érkezésem után a korábbi, centralizált struktúra helyett egy olyan víziót álmotunk meg, ahol a kiváló szakemberek kompetensen járhatnak el saját területükön, miközben az egyes részlegek munkája összehangoltan segíti egymást. A programstruktúra a vezérigazgató útmutatásával áll össze, a produkciók megvalósítása pedig már egy nagy felhatalmazással bíró csapat feladata. Hogy ez a vízió működik, azt jól mutatja a munkatársaink elhivatottsága: az ideai születésnap alkalmával a kollégák egyharmadát azért is köszönthettük, hogy már 20 éve a Müpában szolgálják a kultúrát. Egy erősen összetartó, egymást támogató közösség vagyunk, amire rendkívül büszke vagyok” – vallja Kosztolánczy.

Az utóbbi években az intézmény a gazdasági kihívásokra új és hatékonyabb megoldásokkal válaszolt. Ilyen, komoly mérföldkőnek számító lépés volt például a dinamikus árazás bevezetése, amit elsőként 2022 szeptemberében alkalmaztak. „Ennek a lényege, hogy a jegyárak alkalmazkodnak a nézői igényekhez, vagyis változnak a kereslet-kínálat függvényében, ahogy a repülőjegyek és a szállodai szobaárak esetében már megszokhattuk. Kitézzük, hogy egy adott produkcióra mi a legalacsonyabb, illetve legmagasabb jegyár, és ezen tar-

Hogyan hallgat a hangversenyterem?

Csorvási Gábor, a Műpa főmérnöke szerint az épületnek húsz évvel a nyitás után sem kell szégyenkeznie műszaki állapotát illetően. Időtálló akusztikai megoldásokról, a PPP-konstrukció biztonsági garanciáiról és a közeljövő kihívásairól is beszélgettünk.

Fotó: Csibi Szilvia - Műpa

Csorvási Gábor

Ma már némi nosztalgiával tekint Csorvási Gábor a kezdetekre: „2005. január 8-án zajlott az épületben az első próbakoncert, de már előtte is hosszú utat tettünk meg: egyedülálló mennyiségű és mi-

nőségű technika szabadult ránk hirtelen. A hangversenyteremben a módosítható akusztikáért felelős zengőkamrák, a canopy, a színpadi süllyedőket mozgó spiralift csupa olyasmi volt, amivel nekünk is meg kellett ismerkedni.”

Amikor arról kérdezem a Műpa főmérnökét, hogy technikai értelemben mi változott az avatás óta, így felel: „Szokás mondani, hogy ma minden mögött ott az informatika, de ez az indulásunkkor sem volt másképp: számítógéppel működtek a világítás- és hangvezérlő pultok, az ügyelői utasító rendszer. A szoftverek viszonylag gyorsan avulnak, ezeket mi is folyamatosan frissítjük. A gépészeti vezérlőrendszert nemrég cseréltük a hangversenyteremben, a színházban viszont változatlanul működik húsz éve, de 2026-ban az is megújul.” A karbantartás, tesztelés, javítás ugyanakkor természetesen folyamatos: „A rendszeres felülvizsgálat garantálja a műszaki eszközök esetében a hosszú élettartamot. Ma az informatikai háttér változása teszi szükségessé a cseréket, és az éves

support kötelezettségek, amelyek garanciakiterjesztést, szoftverfrissítéseket, támogatási rendelkezésre állást tartalmaznak, komoly költséget jelentenek.”

Anno a Műpa előadói és nézői is rácsodálkoztak az épület „doboz a dobozban” struktúrájára. A különböző funkcióknak – hangversenyterem, színházterem, múzeum – úgy kell egy egységes rendszerben működni, hogy eközben önállóságuk sem sérülhet. Csorvási Gábor szerint mindegyik épületrész saját küldetéssel rendelkezik: „A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben zavartalanul kell megszólalnia egy akusztikus koncertnek, a fő cél tehát a zajok kiszűrése. A kinti és a bent hangokra, rezgésekre is gondolok: törekszünk rá, hogy minél kevesebb zajt keltő berendezés legyen a térben, és ez komoly kihívás. Nem lehet, hogy egy Wagner-opera közben a projektor hangja vagy a lámpák kattogása elterelje a figyelmet.”

A hangversenyteremben tapasztalható tökéletes, nyugtató csendről a Műpa dolgozói sokat tud-

Fotó: H. Uvácz Zsolt - Műpa

A Fesztivál Színház nézőtere a színpad felől

Fotó: RÉFÉHY-PRINKEL TAMÁS - MŰPA

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem

nának mesélni. A titok nyitja a már említett „doboz a dobozban” elv: „Az épületen belül a két nagy előadóterem tömör gumibakokon áll, amelyek már 7-8 Hz-től kiszűrnek minden zajt. És tényleg mindent: amikor a vasútfelújítás idején kőzetfúrógépekkel dolgoztak az épület mellett, a hangversenyteremben és a színházban ebből semmit se lehetett észrevenni.”

A Müpát jól ismerők tudják, hogy a Russell Johnson tervezte akusztika annak idején regionálisan is unikálissá tette a hangversenytermet. Csorvási Gábor hozzáteszi: „Valójában nincs új a nap alatt: például a terem térfogatát megnövelő zengőkamra annak idején izgalmas kísérlet volt, amit azóta már mások is használnak. Biztosan lehetne fejleszteni a terem akusztikáját, de egyelőre nem érzünk késztetést, hogy hozzányúljunk, már csak azért sem, mert a karmesterektől, énekesektől érkező visszajelzések is egyöntetűen pozitívak.”

A Fesztivál Színház akusztikájának kérdése kívülről egyszerűbbnek tűnik, de ez csak a látszat: „A színházteremben ritka az akusztikus koncert, de olyankor a színpadon felállítható akusztikus kagyló egyrészt a zenekar hangját a nézőtér irányába tereli, másrészt meggátolja, hogy a hangok a hátszínpad és az oldalszínpad irányába terjedjenek. Itt a hangosított produkciókhoz használt hangrendszer elrendezése jelentett kihívást: a lát-

hatóságot és a díszletezést nem akadályozhatja a technika. A hangsugárzó rendszert nemrég cseréltük, és kiderült, hogy a már bevált elrendezés továbbra is naprakész. A Met-operaközvetítések idején mozivá válik a terem: a nézőtér körüli effekt hangsugárzó rendszer ilyenkor tesz jó szolgálatot.”

Csorvási Gábor munkakörének fontos része az épületen belüli fejlesztés szintű beavatkozások koordinálása: „Amikor például az átriumban a mobilszínpadhoz lámpatartó felsőgépészetet kellett beépíteni, akkor ezek tervezetése és kivitelezése is a főmérnökség feladata volt. A termékkiválasztástól a demóztatásig sok minden idetartozik: mielőtt új eszközt vagy rendszert vásárolunk, felmérjük a piacot, mivel azt utána gondozni és karbantartani is kell. Lényeges szempont a döntéskor, hogy milyen támogatottságot kapunk a gyártótól és a hazai képviselőktől.”

A PPP-konstrukcióról is szót kell ejteni, hiszen a Müpa mindennapos, rendelkezészerű működésében ez komoly garancia. Csorvási Gábor elmondja, hogy „az állam kötelezve van arra, hogy pénzt fordítson a fenntartásra. Mi az épület használóiként igényt fogalmazunk meg és javaslatot teszünk arra, hogy milyen rendszerekre van szükségünk ahhoz, hogy továbbra is magas színvonalon tartsuk a technológiákat.

A minisztérium jóváhagyása és egy külső szakértő közreműködése szükséges a beszerzéshez, vagyis a folyamat során számos elem biztosítja az átláthatóságot és a szakmaiságot.”

A Müpa megnyitása óta rögzíti, először archiválási, később kereskedelmi céllal az itt bemutatott produkciókat. A professzionális hang- és videóstúdió működtetése kezdetektől prioritás: „A korai SD-rendszert 2013-ban cseréltük le HD-ra, amikor gyakorlatilag a kábelezésig vissza kellett bontani mindent. Az épület optikakábel-hálózata kiváló adottságunk, ami a mai napig tökéletesen működik, ráadásul lehet rá fejleszteni. A következő lépés a 4K- és a HDR-technika lesz, ami legalább akkora váltás, mint tizenkét éve az utolsó nagy átállás.”

Jászay Tamás

A hangversenyterem zengőkamrái

Fotó: HUNNA 2017 - MŰPA

Húsz éve naprakészen

Szinte a kezdetektől részese a Műpa történetének Vankó Dániel, az intézmény szcenikai igazgatója, aki szerint az épület az elmúlt két évtizedben mit sem veszített technikai frissességéből. A fő helyszínek sokasodó funkcióiról, a holnap kihívásairól, az épület tereinek csúcsra járatásáról és az alkotók extrém kéréseiről is beszélgettünk vele.

Fotó: Csiba Szilvia - MŰPA

Vankó Dániel

„Amikor 2005 tavaszán megnyílt a Műpa, cél és elvárás volt, hogy a legkorszerűbb szcenikai berendezések kerüljenek a színpadokra. A Bartók Béla

Nemzeti Hangversenyerem akkor még 'csak' koncerthelyszín volt, a Fesztivál Színház pedig eredetileg a Hagyományok Háza fellépőhelye lett volna, ám e funkciók gyorsan módosultak” – feleli Vankó Dániel arra a kérdésre, hogy szcenikai szempontból melyek voltak a legfontosabb változások az átadás óta. A PPP-konstrukcióból következően az államnak mint tulajdonosnak érdeke, hogy az intézményt a szerződésben foglalt harminc éven keresztül a legkorszerűbb technikával szerelje fel, illetve a használatától elvárja, hogy a legjobb állapotban őrizzék meg azt – legyen szó az épület állagáról vagy a műszaki eszközökről.

Vankó Dániel büszke rá, hogy a Fesztivál Színház bármelyik kőszínházzal felveszi a versenyt a szcenikát tekintve: „Folyamatosan fejlesztünk: a forgószínpadot persze nem cseréljük ki, de az azt működtető számítógépes perifériákat nemcsak állandóan karbantartjuk, hanem korszerűsítjük is. A hangversenyeremben ugyanez elmondható

a színpadi gépészeti berendezésekről, de a hang-, illetve a gyorsan fejlődő fény- és vetítéstechnikáról is” – teszi hozzá.

A Bartók Béla Nemzeti Hangversenyerem a szimfonikus zenekarok fellépései mellett jó ideje otthona a félig szcenirozott operaelőadásoknak éppúgy, mint orgona-, könnyűzenei vagy éppen jazzkoncerteknek. „Itt nincs klasszikus színháztermi színpad, hiányoznak a takarások, viszont van süllyedőnk, emelőnk és ponthúzóink. A backstage-ből belépve azonnal az üres színpadon találja magát a fellépő, de ezen lehet módosítani. A Wagner-napok a legjobb példa: a technikai apparátus bevonásával sok mindent meg tudunk valósítani, például világítással. Ennek is vannak feltételei: a lámpapark kiválasztása bonyolult folyamat, mert csak esendes fényforrásokat használhatunk. A Műpa saját professzionális videóstúdiója sokszor rögzíti az előadásokat, és ott sem okozhat zavart egy oda nem való háttérzaj.”

Fotó: Hrabung Bálint - MŰPA

Koncertre készülve

Wagner: A Rajna kincse, szcenírozott operaelőadás

Amikor azt kérem, hogy vesse össze mindezt a Fesztivál Színház szcenikai felkészültségével, Vankó Dániel így felel: „Optimális méretű és felszereltségű, klasszikus színházteremről beszélünk, ami a mélyszínpadon túl zsinórpadlással és hatalmas oldalszínpaddal is rendelkezik, így minden típusú színházi előadást képes magas színvo-

A Recirquel Társulat Solus Amor előadása a Fesztivál Színházban

nalon kiszolgálni. Befogadó színház lévén hozzánk leginkább kész produciók érkeznek, azok viszont a teljes műfaji palettáról: balett, tánc, cirkusz, koncert, de irodalmi program is szerepel a kínálatban.”

De mi van akkor, ha egy alkotó kísértésbe esik, és olyat kér a szcenikus csapatától, ami elsőre ki-vihetetlennek tűnik? Vankó Dániel elárulja: „Nem a képzelet, hanem a technika szab határt az elképzeléseknek, de rugalmasak vagyunk. Csak néhány példa: a hangversenyteremben az eredetileg zongorasüllyedőként működő berendezés ma már embert is mozgat, sőt volt, hogy lépcsőt építettünk bele, mert Orpheusz ott jött fel az alvilágból... A Fesztivál Színházban a cirkusz-előadások állítottak minket extrém kihívások elé. Nem gondoltuk volna, hogy egy színházteremben artisták lógnak és hintáznak majd, és olyan zsánerszámokat csinálnak meg, amiket addig csak cirkuszporondon láttunk.” A szcenikai igazgató hangsúlyozza a folytonos tanulás jelentőségét is: „A cirkuszproduciókhoz új emelési pontokat kellett bekötni, ellensúlyokat építeni, amit a Recirquel stábjával közösen fejlesztettünk, így ma már cirkuszt is rutinosan tudunk fogadni és beépíteni a színházteremben.”

És nem csak ott – a Műpának nincs olyan zuga, ahol ne valósulhatna meg egy-egy kisebb volumenű produkció. Vankó Dániel szerint „az épület tereinek adottságait kimaxoltuk az elmúlt húsz

évben, de persze mindig érkeznek új kérések. A LED-falak vagy installációk beépítése mindennappossá vált, és bár sokszor külső szolgáltatók végzik ezt, nekünk is van dolgunk ezekkel. A külső helyszínek, például a parkolóban felállított Műpa Sátor esetében az építésben és bontásban veszünk részt, de a napi üzemeltetés nem feltétlenül a mi dolgunk. Külsős produciók lebonyolításában is részt veszünk, például a pécsi Kodály Központban, de az ország más pontjain is. Visszatérve a Műpához: amikor a ház csúcsra jár, és egyszerre négy helyszínen van hangosított, vetítést is használó rendezvény, az még a mi csapatunknak is kihívás.”

Apropó, csapat: Vankó Dániel végig többes számban beszél a munkájáról, mivel a több mint hatvan főből álló szcenikai stáb országos összetételben is egyedülálló munkát végez. „Befogadó intézményként kuriózum, hogy ennyi és ilyen színvonalon dolgozó kollégát tudunk az ide érkező produciók rendelkezésére bocsátani. A külföldi fellépők rendre rácsodálkoznak arra, ami nálunk fogadja őket emberileg és szakmailag. És bár a Műpában hagyományosan alacsony a fluktuáció, de ha tartok valamitől a jövővel kapcsolatban, az éppen a felkészült utánpótlás hiánya.”

Jászay Tamás

SzínházTechnikai Kézikönyv 1. kötet

Megjelent a SzínházTechnikai Kézikönyv sorozat 1. kötete, melynek szerzői szakterületük kitűnő elméleti és gyakorló szakemberei. A kötet a színháztechnikai fogalmak bevezetését követően az alapvető díszletezési, színpadgépészet-biztonságtechnikai, szcenikai, hatásvilágítási, látványtervezési, vizuál- és videotechnikai, valamint hangtechnikai ismeretanyagot foglalja össze.

A kötet az MSZTSz Titkárságán **6300 Ft/db áron** vásárolható meg. A megrendelő címére a postaköltség felszámításával történik a kézbesítés.

Mindenek feletti színházi élmény:

PC-alapú vezérlés a szórakoztatóipar számára

PC- és EtherCAT-alapú vezérléstechnika a szórakoztatóipar számára:

- Integrált és széles határok között skálázható automatizálási rendszer
- vezérléstechnika bármely szórakoztatóipari terület számára: színpad-, színház- és koncerttechnika, filmstúdiók, élményparkok, 4D/5D mozik, speciális effektusok, épületautomatizálás
- sokrétű hang- és képtechnikai multimédiás illesztőfelületek
- DMX, Art-Net™, sACN, PosiStageNet protokoll, SMPTE időbélyeg és hang integrálása
- professzionális műsorelemek megvalósítása bevált vezérléstechnikával

Olvassa be a QR-kódot és élvezze előben a szórakoztatóiparban alkalmazott PC-alapú vezérlés lehetőségeit!

New Automation Technology

BECKHOFF

Hírek a hazai színházi világból

A Magyar Teátrumi Társaság közgyűlése

Április 14-én a Szolnoki Szigligeti Színházban tartotta idei első rendes közgyűlését a Magyar Teátrumi Társaság. A rendezvényen részt vettek a tagszínházak vezetői, valamint meghívott szakmai partnerek is. Novák Irén, a Kulturális és Innovációs Minisztérium művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkára biztosította a közgyűlés résztvevőit, hogy az előadó-művészeti támogatások várható keretösszege 4 milliárd forint lesz, és kiemelt figyelmet fognak kapni a színházbiztonsági fejlesztések. Kiemelt témaként szerepelt a közös (állami és önkormányzati) fenntartású színházak finanszírozási helyzetének áttekintése, valamint a Lázár Ervin Program jelenlegi állásának és további fejlesztési irányainak bemutatása. A közgyűlésen tájékoztatás hangzott el az Országos Színházi Találkozó 2025-ös szervezésének előrehaladásáról, a Déryné Program aktuális projektjeiről, valamint a Pajtaszínházi programok előkészületeiről.

Megállapodott a minisztérium és a főváros a színházak finanszírozásáról

Összesen tizenkét színház érintett a március végén lejárt finanszírozási megállapodás kérdésében. A Kulturális és Innovációs Minisztérium az elmúlt hónapokban több fordulóból álló szakmai tárgyalásokat folytatott a megállapodásokról a társfenntartó városvezetőkkel, a színházak vezetőivel és a szakmai szervezetekkel. A kulturális kormányzat az eddigi támogatási összegeken felül további 15 százalékos többletforrást is biztosít, amelyekhez az intézmények a teljesítményelvek alapján juthatnak majd hozzá. A közös finanszírozás kérdése a fővárosi teátrumok közül a Vígszínházat, a Madách Színházat, a Kolibri Színházat, a József Attila Színházat, a Budapest Bábszínházat, a Margitszigeti Színházat és az Újszínházat érinti. A közös működtetésű színházakhoz hasonlóan a Budapesti Fesztiválzenekar is magasabb kormányzati támogatást kap idéntől, mint az elmúlt években kiutalt évi 2 milliárd forintos támogatás. A színházak közös működtetési megállapodása a vidéki önkormányzatokkal és a fővárossal tovább folytatódik.

Az új megállapodás azt is tartalmazza, hogy a kormány közel a duplájára emeli a fővárosi független előadóművészeti szervezetek támogatását, amelynek elosztásáról továbbra is a Független Előadó-művészeti Szövetség (FESZ) által kijelölt kuratórium dönt majd. Ez az összeg egészül ki

a fővárosi 150 milliós támogatási kerettel, amit a FESZ-szel közös adománygyűjtési akciókkal igyekeznek majd megduplázni – így lesz elegendő támogatás ahhoz, hogy a független színházak zavartalan működése biztosítva legyen.

Leköszön a Színház folyóirat szerkesztősége

A szerkesztők közös kezdeményezésére tíz év után, 2025. június 30-án leköszön a *Színház* folyóirat teljes szerkesztősége. Az utóbbi években a Nemzeti Kulturális Alaptól kapott anyagi támogatásuk megszűnt, és bár mindent megtettek, úgy érzik, itt az idő, hogy új emberek új szellemiséggel töltsék meg a lapot. A Színház Alapítvány nyílt pályázaton május 15-ig várta a jelentkezéseket azoktól, akik átvennék a stafétát.

Elmaradt az idei Budapesti Tavasz Fesztivál

A több évtizedes múltra visszatekintő összművészeti eseménysorozat szervezője, a Budapest Brand idén nem kapott támogatást a fővárostól, aminek következtében elmaradt az idei Budapesti Tavasz Fesztivál, és 32 munkavállaló távozott a cégtől, köztük a cég vezérigazgatója, Faix Csaba is.

MITEM12

A 2025-ös MITEM fesztivál keretében április 25. és május 25. között 20 ország 27 társulatának 30 előadása érkezett Budapestre, a Nemzeti Színházba. Az egy hónapon át tartó programsorozat során klasszikus és kortárs művek egyaránt színre kerültek, különböző színházi formanyelvek és rendezői látásmódok találkozásával. Idén mások mellett Mongóliából, Törökországból, Mexikóból, Albániából, Bulgáriából, Izraelből és Georgiából is érkeztek előadások Budapestre.

Új operaigazgató a Pécsi Nemzeti Színházban

Március 1-től Kocsár Balázs Liszt Ferenc-díjas karmester, Erdemes és Kiváló Művész vette át a Pécsi Nemzeti Színház operaigazgatói posztját.

Újabb színházigazgatói pályázat Székesfehérváron

A székesfehérvári Vörösmarty Színház vezetésére heten pályáztak eredetileg, miután kiderült, hogy a teátrumot 2012 óta vezető Szikora János kinevezése július 31-én lejár, és nem kíván újra indulni. Pályázatot nyújtott be Lőrincz Zsuzsanna, a teátrum ügyvezetője; Nagy Péter színész, társulati tag; Komáromi

György színházi menedzser, egyetemi docens; Rozgonyi-Kulesár Viktória, színházi menedzser, a Jurányi Ház alapítója és vezetője; Olt Tamás, a Karinthy Színház ügyvezető igazgatója; Romvári Gergely díszlettervező, rendező, dramaturg; valamint Somogyi Szilárd színész, rendező. A képviselőtestület meghallgatta mind a hét aspiránst, azonban mivel egyik pályázó sem kapta meg a szükséges minősített többséget a Közgyűléstől, a pályázatot végül eredménytelennek nyilvánították, és egyhangú szavazással új pályázat kiírásáról döntöttek.

Új igazgató a kaposvári Csiky Gergely Színház élén

Fülöp Péter, a kaposvári Csiky Gergely Színház igazgatója március elején rendkívüli társulati ülésen jelentette be, hogy megbízatása lejártá előtt távozik a posztjáról. Utódja Nagy Viktor lett, aki 2022-től mostanáig a Thália Színház művészeti vezetője volt.

Vidovszky György lett az ASSITEJ Magyar Központjának elnöke

Az ASSITEJ Gyermek- és Ifjúsági Színházak Nemzetközi Szövetsége Magyar Központja február 28-i közgyűlése Vidovszky Györgyöt szavazta meg új elnökének. Az egyesület székhelye a Kolibri Színházból a veszprémi Kabóca Bábszínházba kerül át. A megújult elnökség tagjai: Cziráki Judit művészeti menedzser, Szántó Viktória dramaturg, a Kabóca Bábszínház igazgatóhelyettese, Székely Andrea rendező, művésztanárné, Keszte Bálint drámatanárné, kritikus, Szögi Csaba színházvezető (Bethlen Téri Színház), táncpedagógus és Fehér Dániel színész (Kolibri Színház). A Felügyelő Bizottság elnöke Czeizel Gábor rendező; tagjai dr. Váczi László (Bethlen Téri Színház) és Pályi János (Báb-Szín-Tér).

Kiállítás a 100 éve született Kállai Ferencről

Kállai Ferenc Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, a Nemzet Színésze életművébe ad betekintést tablón és személyes tárgyakon keresztül születése századik évfordulója alkalmából a Nemzeti Színház kiállítása. A színész szülővárosa, Gyomaendrőd 2025-öt Kállai 100 emlékévé nyilvánította. Az emlékévé keretében a színművész által gyakran látogatott Lukács fürdőben a 11-es kabint Kállai Ferencről nevezik el.

Tompos Kátya emlékkiállítás a Bajor Gizi Színészmúzeumban

A tárlat a tavaly 41 évesen elhunyt színésznő tragikusan rövidre szabott színházi pályafutását

idézi fel. A kiállításon az emlékezetes alakításairól készült fotográfiák mellett a családi albumokban őrzött dokumentumokat is láthatják a látogatók. A tárlat két kurátora Gajdó Tamás és Bodolay Géza.

Hunyadkürti György kamaraszínpad Kaposváron

A kaposvári társulat a tavaly 72 éves korában váratlanul elhunyt Hunyadkürti György Jászai Mari-díjas színművész, Erdemes és Kiváló Művész, a Csiky Gergely Színház örökös tagja tiszteletére róla nevezi el a kamaraszínpadát.

A Bűvészinások kiállítása lett az Év Kiállítása

A Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület Budapesten, a Hagyományok Házában adta át Az Év Kiállítása 2024 díjakat. A 10 millió Ft bekerülési költség alatti kategóriában az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet a *Bűvészinások. A 70 éves Astra Bábegyüttes és a 30 éves Maszk Bábszínház* című, a bábművészet népszerűsítését célzó, szenvedélyes elkötelezettséggel, lelkesedéssel és kreatívan megvalósított, magas színvonalú időszaki tárlatáért nyerte el Az Év Kiállítása 2024 elismerést.

Hevesi Sándor-díj

Március 27-én ünnepeljük a Színházi Világnapot, amelynek célja, hogy felhívja a figyelmet a színházművészet fontosságára, tisztelegjen a színészek, a színházi dolgozók előtt. A Hevesi Sándor-díjjal minden évben olyan színművészeket, színházi alkotókat és szakembereket tüntetnek ki, akik különösen sokat tettek a magyar nyelvű színházművészet külföldi elismertetéséért. A díjat minden évben a Színházi Világnap alkalmából ítélik oda. Az elismerést a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) Magyar Központjának kezdeményezésére alapították 1998-ban. A Hevesi Sándor-díj ezúttal is három kategóriában kerül kiosztásra, 2025-ben elismerésben részesült **Nagy Fruzsina** jelmeztervező, **Sarkadi Bence** marionettművész és **Szögi Csaba** fesztiválszervező, koreográfus, táneművész.

A Színházi Kritikusok Céhének életműdíja

A Színházi Kritikusok Céhe évente egyszer titkos szavazással életművéért kritikusi díjat adományozhat olyan, a színházművészet bármely területén kiemelkedőt alkotó, hatvanöt év feletti művészeknek, aki dokumentálhatóan sokat tett a magyar nyelvű színház fejlődéséért, eredményeiért, színvonalának emeléséért, és közvetve vagy közvetlenül hozzájárult, illetve hozzájárul a magyar színházművészet jövőjének alakításához, a fiatalabb színházi generációk neveléséhez, for-

málásához. A szervezet május 8-án bejelentette, hogy 2025-ben **Blasek Gyöngyi** bábszínész kapja a Színházi Kritikusok Céhének életműdíját.

Psota Irén-díj

A Psota Irén Alapítvány Almási Éva kezdeményezésére jött létre 2017-ben. Az alapítvány minden évben pénzjutalommal is járó díjat adományoz Psota Irén tiszteletére, emlékére annak a színésznőnek, akinek színpadi sokszínűsége, tehetsége, kiemelkedő képességei Psota Irén örökségéhez méltónak bizonyulnak. 2025-ben a díjat **Csákányi Eszter** Kossuth- és Jászai Mari-díjas színésznőnek ítelték oda, az ünnepélyes díjátadó helyszíne a Rózsavölgyi Szalon volt.

Tompos Kátya-díj

A Tompos Kátyáról elnevezett díjat a Tompos Kátya Alapítvány hívta életre olyan fiatal előadóművészek elismerésére, akik személyiségükben a névadó szellemiségét, elhivatottságát és sokszínű tehetségét tükrözik, és a színpadi, a filmes, és a zenei előadóművészeti ágakban kimagasló teljesítményt nyújtanak. Az Alapítvány a magyar nyelvű színházi társulatokat kérte fel, hogy jelöljenek a Tompos Kátya-díjra érdemesnek tartott művészeket. A 2025-ben első ízben kiosztott Tompos Kátya-díjat **Kiss Diána Magdolna** színművész kapta.

Gobbi Hilda életműdíj és Soós Imre díj

A Gobbi Hilda életműdíjat a MASZK Országos Színészegyesület kezdeményezésére a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (ma: Kulturális és Innovációs Minisztérium) és a MASZK alapította 2001-ben a több évtizedes színpadi múlttal rendelkező színészek erkölcsi megbecsülése és társadalmi rangjának emelése céljából. Az életműdíj azoknak a színészeknek ítéltetű oda, akik több évtizede működnek a pályán, és semmilyen állami művészeti díjat nem kaptak. Az elismerést minden évben a Színházi Világnap alkalmához kapcsolódva adták át, idén **Szerémi Zoltán**, a szombathelyi Weöres Sándor Színház tagja nyerte el. Szintén a világnap alkalmából ítélnek oda a Soós Imre pályakezdő díjat, amely annak a fiatal színművészenek adható, aki legfeljebb 5 éve kapott diplomát, illetve Színész I. minősítést, kiemelkedő művészi tevékenységet végez, és még nem kapott állami művészeti díjat. A Soós Imre pályakezdő díjat idén **Ács Petra**, a Szegedi Nemzeti Színház tagja, és **Hevesi László**, a Thália Színház tagja kapja.

Elhunyt Mécs Károly

A Nemzet Művésze címmel kitüntetett, kétszeres Kossuth-díjas, Jászai Mari-díjas színművész, rendező, Erdemes és Kiváló Művész 89 éves volt. 1957-ben lett a Színművészeti Főiskola hallgatója,

már másodéves korában színpadra lépett a Nemzeti Színházban és a Petőfi Színházban. 1961-ben, a főiskola elvégzése után Szegedre került. A színház mellett versmúsorokban, rádiójátékokban is szerepelt. 1963-tól a Thália Színház, 1996-tól a Thália Társaság tagja volt. A Budaörsi Játékszínben több darabban játszott és rendezett is. Legendás filmszerepeiről is ismerte a hazai közönség. Nemcsak magyar nyelven, hanem németül és franciául is játszott. Kilenc évig volt a szekszárdi német színház vezető színésze. 2021-ben vonult vissza, utolsó színpadi szerepe a Nemzeti Színház *Vitéz lélek* című előadásában volt.

90 évesen elhunyt Miske László színművész

Miske László szülőfalujából, Zalánból járt Kolozsvárra iskolába. 1954-ben érettségizett, majd református teológiát végzett, két évig lelkészként szolgált. A marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben végzett 1966-ban. Ezután a nagyváradi színház, majd a kolozsvári Állami Magyar Színház tagja volt, 1990-től Magyarországon élt és játszott. 1992 és 2023 között a debreceni Csokonai Nemzeti Színház tagja volt. Munkásságát Jászai Mari-díjjal és 2023-ban a Magyar Teátrumi Társaság Magyar Teátrum Életműdíjával ismerték el. Miske László kivételes tudásával, bölcsességével, humorával mindenkit lenyűgözött. Hosszú pályáján a magyar és a világirodalom legnagyobb alakjait formálta meg.

Elhunyt Bieskei István

Az Aase-díjas színművész a vajdasági színjátszás fontos alakja, az Újvidéki Színház tagja volt. Újvidék mellett Magyarkanizsán, Szabadkán, Békésben és Debrecenben is játszott.

75 éves korában elhunyt Galkó Balázs színész, rendező

Galkó Balázs 1968-ban a Ki mit tud?-ban versmondóként érte el első sikerét. 1970-től dolgozott színészként és rendezőként. 1970 és 1972 között a Nemzeti Színház, 1972 és 1976 között a 25. Színház tagja volt. 1975-ben a tanyaszínház-mozgalmalapítója volt, 1976 és 1979 között a Szolnoki Zsigligeti Színházban is játszott, majd 1983-ig a Miskolci Nemzeti Színház, 1983 és 1986 között a kecskeméti Katona József Színház, 1998-tól 2013-ig pedig az Újszínház tagja volt. 1986-tól alternatív művészként alkalmi társulásokkal, egyszemélyes előadásokkal lépett fel. Hosszú évekig a Művészetek Völgye művészeti vezetője („ötletigazgatója”) volt. 2002-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztjével, 2010-ben pedig a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével tüntették ki.

Egy halhatatlan lélek Thália szolgálatában

In memoriam Krisztiáni István

Április 4-én érkezett a hír: Pista bácsi elhunyt. A hír hatására mindenkiben bekapcsolt az emlékezés, temérdek esemény, emléktömeg ébredt valósággá, történelmivé, a legenda azonnal életre kelt. A telefonok hálója működésbe hozta az emberi összetartozás, szeretet erejét. Őszinteségével nyomot hagyott mindenkiben, akivel az élete folyamán dolga volt. Akiket elfogadott, azokkal ez az őszinteség idővel barátsággá, szorosabb emberi kapcsolattá erősödött.

Élete a második világháború nehéz éveiben kezdődött, azok minden szorongásával, a túlélés és a megmaradás egyetlen eszközével: a hittel. Édesapja orvosként nagy hatással volt fiára. A háború utáni élet világában műveltségével egyengette, formálta fia tudását, hazaszeretetét. Később – már apaként – a saját apját gyakran példaképként emlegette és mintaként követte. Tanulmányai során remek irodalom- és történelemtanárok erősítették benne az igényes honismeretet és az egyéni világlátást. A világirodalom és a történelem áttekinthető ismerete élete szenvedélyévé vált. Meghatározhatatlan számú verset, drámát és könyvrészletet tudott azonnal fejből idézni.

A középiskola befejezése után nem vették fel az egyetemre. Mivel vonzotta a színház, elment a Nemzeti Színházhoz díszítőnek, ahol kiváló képzést kapott. 1963-ban elvitték katonának. Közben, még katonai leszerelése előtt, lebontották a Nemzeti Színházat, ezért a Déryné Színházban folytatta pályáját. 1967-ben jelentkezett a Vígszínházba, a nyári szünetekben pedig a Szentendrei Teátrumban dolgozott. Már korán feltűnt irányítói, vezetői képessége. Kaposvárra hívták; a város és a színház szinte azonnal otthonává vált, de a család fontossága visszavezette Budapestre. A Madách Színházban találta meg új helyét és egyre erősebb szcenikai-színpadi látását. Nemesak munkatársai váltak „családtaggá”, barátá, de a színházi vezetők, díszlettervezők megbecsülését is kivívta. Küzdelmeiket, sikereiket, az alkotás kínját, fájdalmát, örömét együtt élte meg az alkotókkal. Közben tanított, tapasztalatait megosztotta a fiatalokkal, a kemény munka alázatát átadta az arra érdemeknek. A Vígszínházba való visszatérésekor már egy kiforrott, a színpadteret átlátó, a produkciót egyben látó „művész” kapott a nagy múltú teátrum. Közben margitszigeti, valamint szegedi szabadtéri operaelőadásokon is dolgozott.

1987-től a színpadmesteri feladatok mellett szcenikusként is tevékenykedett. A külföldi vendégjátékok sikereiben mindig nagy érdemeket szerzett. Tudása, tapasztalata, sőt pusztá jelenléte is mindenkiben tekintélyt ébresztett. A Vígszínház díszletgyártó műhelye mellett a külső díszletgyár-

Foto: KONRZ ZSUSZSA

tók is igényelték tapasztalatait. Idővel több tanintézetbe is meghívták tanítani, különös hangsúllyal az előadás összhatásra. A színházi előadás a díszítő, a világosító, a hangosító, a kellékesek láthatatlan összmunkája, eredménye a színpadi harmónia, amit a közönség lát, hall és legfőképpen érez.

Egy interjúban a következőket mondta: „Munkám során készen kell lenni anyagismeretben, árák ismeretében azzal, hogy mit tudunk saját műhelyekben megvalósítani, és hogy milyen megoldások igényével melyik külsős céget lehet megkeresni. Szorosan együtt kell működni a díszlettervezőkkel, hogy a különböző kívánásokat megfelelően ki tudjuk elégíteni, illetve az ötleteiket az adott technikai és gazdasági keretek között meg lehessen valósítani. Úgy kell a földön járnunk ezekben a nehéz gazdasági időkben is, hogy a színvonalból ne kelljen engednünk. Néha

azt a megjegyzést kapom, hogy egy-egy szcenikai megoldást túlbiztosítok, de én szeretek nyugodtan aludni, és a néző azért ül be az előadásra, hogy biztonságos és tökéletes látványt kapjon. [...] Az egész olyan, mint egy nagy család. Ezért is szeretek itt, a Vígszínházban lenni, mert mindenkinek megvan a saját feladata, a saját helye, és így nagyon célratörő, szép munkát lehet végezni. Nem lehet mellet döngetni, hogy 'megcsináltam', mindig többes számban kell beszélni, mert a feladatokat csak közösen tudjuk megoldani. Talán szerénységnek hangzik, de ez az igazság.”

Munkája folyamán több állami, szakmai kitüntetésben, elismerésben részesült. Vallotta: „Hiszen én csak a munkámat végeztem.”

Egyik nagy munkája – Shakespeare: *A vihar*, 1999-ben – a 20. század színpadtechnikájának lezárása és a 21. századnak nyitánya volt.

Elmondja: Prospero
„Bübájam szétszállt, odalón,
s ha még maradt csekély erőm,
az már a magamé csak, és
Nápolyig vinni is kevés.
Országom visszanyertem én
s a csalót meg se büntetem:
ne hagyjatok hát tengenem
ezen a pusztá szigeten;
sőt jertek e varázst a ti
varázstokkal megoldani.
Lágy lehetek röpitse vásznam,
máskép nehéz célt nem hibáznom.
Célom a tetszés volt. S ma már
oda a szellem, oda a báj;
s kétségbe kéne esni ma,
ha nem könnyitne szent ima,
mely a kegyelem kényszere,
s minden hibának gyógyszere.
Ha vártok hát bocsánatot,
nekem is megbocsássatok.”

(Shakespeare: *A vihar*, Epilógus,
fordította: Babits Mihály)

Czeiner László

Színházsirató

Hatvan évvel ezelőtt, 1965. március 15-én robbantották fel a Blaha Lujza téri Nemzeti Színházat. Maga az épület éppen idén lenne 150 éves, 1875-ben készült el, akkor még a Népszínház otthonaként.

A szomorú évforduló megdöbbentő felfedezéssel került a kulturális élet figyelmének középpontjába: a Nemzeti Filmintézet kutatói ugyanis a híradófilmgyár hagyatékában rábukkantak néhány doboz filmszalagra, amelyek 1964. október 12. és 1965. február 17. között készültek el, és a Nemzeti Színház bezárását, illetve bontását kísérték végig. A készítésük óta zárt dobozban pihentek, soha semmilyen formában nem kerültek még a nagyközönség elé. A mostani felfedezésük igazi színháztörténelmi szenzáció. A Nemzeti Filmintézet a 40 percnyi anyagból – amelynek egy része negatív, más része pozitív – *Véggjáték a Nemzetiben* címmel egy remek összeállítást készített, hozzáfűzve korabeli híradófelvételeket, egy amatőrfilm kockáit az 1956-os forradalom idejéből, valamint egy dokumentum- és egy játékfilm ide illő részeit, és megosztotta a saját weboldalán.

Végignézve a fellelt filmfelvételeket, érthető, hogy végül miért nem kerültek bele a korabeli híradófilmekbe. Minden képkockából érezhető a megindultság, a gyász: ahogy az operatőrök lassan végigpásztázzák a bejárat, az előcsarnok, a szalonok, a nézőtér, a színpad és a közönség elől elzárt, üzemi területek némaságba burkolózó tereit, abból egy búcsúszimfóniát hallunk kibontakozni. A legendás, 18. és 19. századi magyar színészek, színpadi szerzők, rendezők szoborportréin és a mennyezeti freskók részletein hosszan elidőző felvételek olyan pontossággal rögzítették a színház szinte minden poreikáját, ami mögött ott van a balsejtelem: ez mind veszendőbe megy, soha többé nem látható – legalábbis együtt, összművészetként már nem.

A filmes dobozok és a MAFILM iratai kevés fogódzót kínálnak a felvételek eredetéről, de annyit sikerült kiderítenie a kutatóknak, hogy a MAFILM egyik gyártásvezetője öt hónap alatt hat alkalommal rendelte ki a két operatőrt, Szabó Árpádot és G. Tóth Jánost, hogy dokumentálják a már kiürített, végleg elcsöndesedett színházépület utolsó időszakát. Néma felvételek készültek, hangrögzítés nem történt. Innen is gyanítható, hogy a cél nem a bemutatás volt, hanem dokumentálás az utókor számára. Novembertől márciusig a kipakolást, a jelmezek, díszletek összeesomagolását, a nézőtéri székek és a nagyecsilárok kiszerezését kísérték végig, majd – tudatos politikai döntés által március 15-ére időzítve – az első robbantást, és a következőket. Április végén az utolsó fal is leom-

lott, ekkor még egy légifelvétel is készült a színház helyén lévő romhalmazról, amely a „modern városfejlesztés” jegyében, a metróvonal építésének útjába állt – a hivatalos indoklás szerint az akkor 90 éves épület nem bírta volna ki a föld alatti építkezést. Hogy valóban így volt, azt a szakértők egyre inkább kétségbe vonják; mindenestre az „épülő szocializmus” úgy érezte, útjában áll a nemzeti színjátszás gazdag múltját jelképként is hordozó épület.

A Nemzeti Színház épületét a Monarchia legismertebb színházépítésre szakosodott cége, a bécsi ifj. Ferdinand Fellner és Hermann Helmer közös építészirodája tervezte. 1873 és 1919 között összesen tíz színház épült meg az ő terveik szerint Magyarországon, köztük a Vígszínház, a Szegedi Nemzeti Színház, a Kecskeméti Katona József Színház és a Budapesti Operettszínház. Látványos, historizáló stílust alkalmaztak, tipizált megoldásaik révén viszonylag olcsón dolgoztak, és nagy gondot fordítottak a tűzbiztonságra, emiatt világszerte népszerűek voltak. Odesszától Zürichig, Szófiától Klagenfurtig ma is láthatók jól működő, modernizált épületeik. A Blaha Lujza téri Népszínházba 1908-ban költözött a Nemzeti társulata – az 1837-ben megnyitott előző épületet az Astoriánál tűzbiztonsági okokból kellett elhagyniuk –, és egészen 1964 nyaráig ez maradt az otthona. Nem véletlen, hogy a bontást követő négy évtizedben, dacára a telepítésére, majd tervezésére kiírt számos nemzetközi építészeti tervpályázatnak, ideiglenes helyet kapott a Wesselényi utcai épületben, és csak 2002-ben lett ismét saját otthona, immár a külső Ferencvárosban.

Az egykori operatőröknek, illetve a Nemzeti Filmintézet mostani kutatóinak, Varga Jánosnak és Nagy Leventének, valamint Kurutz Márton rendezőnek köszönhetően most legalább filmen be lehet járni az egykori Nemzeti tereit és majd 60 évnyi történetét. Az előkerült anyaggal együtt talán érdemes lenne egy nagyobb lélegzetű dokumentumfilmet is készíteni, amely áttekinti az intézmény egész történetét, beleértve a költözéseket, épületfelújításokat, elhelyezési koncepciókat és tervpályázatokat – a teljes sztori gyönyörűen megjeleníti mindazt a harcot, amely 150 év alatt Magyarországon a kultúra és a politika között zajlott.

Götz Eszter

Képkockák a Nemzeti Filmintézetben megtalált felvételekből

Külföldi hírek

Új lámpatest az Ayrtontól: a Stradale Profile

Az Ayrton bemutatta a Stradale Profile-t, az Ultimate termékcsalád legkompaktabb, legkönnyebb és legsokoldalúbb lámpatestét. A Rivale nyomdokaiba lépve a Stradale Profile vizuális lábnyoma 15%-kal csökkent. Minden részletet optimalizáltak a szerkezet racionalizálása, a hatásmodulok finomítása és az alkatrészek méretének minimalizálása érdekében. Az új formátum egy új 330 W-os LED-modul kifejlesztéséhez vezetett, amely 6500 K-ra kalibrált, és 20 000 Lumen fénykibocsátást biztosít. A Stradale Profile-t beltéri és kültéri használatra tervezték bármilyen környezetben – még sós körülmények között is –, és a súlya 23,5 kg. Alapfelszereltségként végtelen, folyamatos forgással rendelkezik mind a pan-, mind a billenőtengelyen. A 140 mm-es frontlencsével felszerelt, szabadalmaztatott 13 lencsés optikai rendszer 13:1 zoom-arányt biztosít, 4° és 52° közötti tartományban.

A Stradale Profile egy CMV progresszív keverőrendszert vezet be, amelyet úgy terveztek, hogy ultragyors legyen, továbbá zökkenőmentes színátmeneteket, fényesebb kimenetet és kifogástalan egyenletességet biztosítson. A kifinomult, kibővített CTO rendszer lehetővé teszi a színhőmérséklet pontos beállítását 2700 K és 6500 K között, míg a hétállású, speciális szűrőkkel felszerelt színkerék a kreatív palettát bővíti. A nagyobb rugalmasság érdekében a Stradale Profile 70 és 86 közötti finomhangolt színviasszáadási index-beállítást kínál.

A Stradale Profile-t úgy tervezték, hogy egy ilyen kategóriájú lámpatesthez képest rendkívül inten-

zív, szoros fénysugárzást biztosítson. A gyors, 15 lamellás írisz lehetővé teszi a fénysugár optimalizálását 15% és 100% között állítható tartományban.

A képszekció 19 nagy felbontású, cserélhető üveggobót tartalmaz két keréken – kilenc forgó és 10 fix –, amelyeket a texturális és légi hatások fokozására terveztek. A Stradale Profile effektmodulja egy monokromatikus animációs kerékkel és két kombinálható forgó prizmával rendelkezik: egy ötoldalú körprizma és egy négyoldalú lineáris prizma, amelyeket a különleges 3D-s effektekhez terveztek, valamint egy új, többszínű szűrő, amelyet torzító gobóval kombináltak. A Stradale Profile emellett két fagyszűrőt kínál: egy lágy diffúziós szűrőt a szélek simítására a sugárzási szög megváltoztatása nélkül, valamint egy nehezebb diffúziós szűrőt a valódi wash alkalmazásokhoz.

A Merging Technologies bemutatta az Ovation 11-et

A Merging Technologies a 2025. februárban Barcelonában megrendezett ISE 2025 kiállításon mutatta be az Ovation 11-et. Az Ovation az audiotartalmak szinkronizálására és lejátszására szolgáló eszköz, amely olyan alkalmazásokhoz kínál megoldást, mint színházi előadások, operák, musicalek és élő operátorokkal történő közvetítések. Az Ovationt úgy tervezték, hogy redundáns, precíz időzítést és fejlett szinkronizálási képességeket biztosítson. Támogatja az összes főbb formátumot (Time Code, MTC, IP, GPIO, ADM OSC), emellett integrálható a legelterjedtebb immerzív renderelőkkel.

Az Ovation konvertálás nélkül kezeli a professzionális többsávú audio formátumokat és mintavételezési sebességeket, integrált keverővel és renderelővel, amely az immerzív audio formátumokig skálázható. Azok számára, akik a hardvert részesítik előnyben, az Ovation külső konzolokhoz csatlakoztatható, és támogatja az olyan vezérlési protokollokat, mint a HUI, az Eucon és az OASIS. Az automatizálás minden cue-ban egymástól függetlenül tárolódik, és bármikor módosítható vagy kiigazítható.

Az Ovation 11 modern, sötét felületet kapott, amelyet a könnyed navigációhoz terveztek. Van egy megújult keverő is, teljesen testreszabható konfigurációkkal: a felhasználó munkafolyamatának megfelelően kialakított buszok, sávok és aux-eszernak mozgatása, valamint továbbfejlesztett sáv- és buszeszközök, kibővített sidechain képességekkel a rugalmasság érdekében.

Az Ovation 11 továbbra is egy ASIO/Windows-alapú show-vezérlő és lejátszó rendszer,

amely kompatibilis bármilyen hangkártyával. Három szoftverszintben (Elements, Pro és Premium) érhető el, opcionális Masscore valós idejű motorral, amely akár 384 alacsony késleltetésű I/O-eszernak tesz lehetővé Merging konverterekkel vagy közvetlen integrációval a Ravenna/AES67/ST2110-hez. Az Ovation 11 hivatalosan 2025 második negyedévében jelenik meg.

A Cadac Consoles bemutatta a legkisebb késleltetésű CM-sorozatú hálózatát

A Cadac Consoles első ízben a barcelonai ISE standján üzemeltette nyilvánosan két új CM-J50 keverőpultját, az új CM-RT12 optikai MegaComms hálózati routerén keresztül. A CM-RT12 router a CM-DF64 optikai Dante-híddal együtt a CM ökoszisztéma bővülését jelenti.

A CM-RT12 router a CM-sorozatot továbbfejlesztett hálózati teljesítmény-képességekkel látja el. Az akár 3072-eszernak feldolgozási kapacitásával egyetlen CM-RT12 akár 12 MegaComms egységet is képes összekapcsolni, hogy egyetlen egységes hangrendszert alkosson, amely CM-J50 konzolok, CM-SR színpadi rackek vagy CM száloptikai hidak bármilyen kombinációjából áll.

A CM-J50 konzol felhasználói felületét úgy tervezték, hogy megkönnyítse a zökkenőmentes útválasztást a CM-RT12-n keresztül, a beállításokat közvetlenül a konzol Show File rendszerében tárolva, akár négy útválasztási térkép helyi tárolásának lehetőségével. A független Ethernet-hálózat lehetővé teszi a dinamikus útválasztást, így minden konzol jelenetként akár 96 bemenetet is vezérelhet a 728 bemenetből, és 712 kimenetre is irányítható. A router előlapján egy 6,1 cm-es színes kijelző és fejhallgató-monitorozás segíti a gyors és intuitív rendszerbeállítást. A működésbe lépést követően a router kezeli a hálózaton belüli konzolok közötti erősítésmeosztást is.

A Cadac Consoles szerint a CM-RT12 router a saját MegaComms digitális hangprotokollját futtatva 0,4 ms „legkisebb késleltetésű” teljesítményt nyújt – a bemenetektől a kimenetekig, beleértve az összes konzolfeldolgozást és ADA átalakítást – a hálózaton keresztül, akár 2 km-es távolságban is.

A CM-RT12-t úgy tervezték, hogy két egység párhuzamos összekapcsolása esetén valódi redundanciát biztosítson, mivel a router automatikusan képes átkapcsolni az egyes portok vagy akár teljes egységek között a megszakítás nélküli hangteljesítmény érdekében. Mint minden jelenlegi CM-termék esetében, itt is két fedélzeti tápegység

▶ található. Az egységet úgy tervezték, hogy könnyű és kompakt legyen, egy 2U alumínium házban, amely 3,2 kg súlyú.

Az Open Sound Control integrálása lehetővé teszi az iPad-en vagy iPhone-on keresztül történő vezérlést, hogy a MegaComms hálózat távoli útvonalát a CM-J50 konzoltól teljesen függetlenül lehessen irányítani; ez megnyitja a lehetőséget az önálló rendszer és a fix telepítésű alkalmazások előtt, különösen a koncerttermekben és a színházi előadások helyszínén, ahol a rendkívül átlátható hangminőség az elsődleges szempont. A komplex, nagyszabású rendezvények és installációk így teljes mértékben kihasználhatják a Cadac páratlan hangminőségét és rendkívül alacsony késleltetését, amelyet robusztus, intuitív hálózati képességek támogatnak. Az 1U CM-DF64 optikai szálas MegaComms-kapcsolatokat biztosít, és kiegészíti a meglévő CM-DT64 koaxiális Dante-hidat. Mind a CM-DF64, mind a DT64 úgy lett kialakítva, hogy egyszerű konfigurációt kínáljon a Dante vezérlőn és két Dante Ethernet hálózati porton keresztül, 48kHz vagy 96kHz-en, és mindkettő két beépített tápegységgel rendelkezik.

Workshopok a Showlight 2025-ön

A május 19. és 22. között a dijoni Le Parc des Expositions et Congrès de Dijonban megrendezett Showlight 2025 kiállításon első ízben szerveztek interaktív szakmai workshopokat. A workshopokat saját területük szakértői vezették, betekintést nyújtva a legújabb technológiától a pálya alakulásáig terjedő témákba. A „Szín és fény a LED-es lámpatestek korában” című workshopot Clifton

Taylor világítástervező, a Studio School of Design társalapítója vezette, aki a nagyteljesítményű, több sugárával rendelkező LED-es lámpatestek által kínált tervezési történetmesélés titkait tárta fel. A „világítási kiskapuk” vezetője Sherry Coenen díjnyertes világítástervező volt, aki nagy tapasztalattal rendelkezik a bábszínházi munkában. Coenen azt vizsgálta a résztvevőkkel közösen, hogyan lehet nem színházi fényeket színházi környezetben használni; többféle világítási „kiskaput” mutatott be, amelyek célja, hogy kis költségvetéssel és korlátozott eszköztárral segítsenek nagy álmokat megvalósítani.

A siker újradefiniálása” című workshopot Traci Klainer vezette, aki egy díjnyertes, női tulajdonú világítástechnikai cég alapítója, több mint 30 éves tapasztalattal és több mint 100 világítástechnikai terwel a háta mögött. Klainer megosztotta a tapasztalatait arról, hogy milyen a siker a világításban és azon túl; mi történik, ha valaki úgy kezdi a karrierjét, hogy Tony-díjas világítástervező akar lenni, és végül vezető producerként dolgozik.

Mig Walsh, Brant Thomas Murray, Dr. Keili Camille Murray és Grace Halton egy interaktív

wellness workshopra invitálták a közösséget. A résztvevőket arra ösztönözték, hogy gondolják át saját személyes munkahelyi egészség- és jóléti stratégiájukat; tanuljanak az érzelmi intelligenciáról, a kiégésről, valamint az egészséggel és jóléttel kapcsolatos, a munkahelyen elfogadható jogszabályokról és irányelvekről; és saját eszelevesi terwel távozzanak, amelyet visszavihetnek a munkahelyi gyakorlatba.

Az ötödik műhelybeszélgetés a SceALED francia egyetemi projektet mutatta be, amelynek célja a színpadi tárgyak vizuális megjelenésének megértése és számszerűsítése LED-es világítás mellett, azzal a szándékkal, hogy szabványokat és gyakorlati eszközöket hozzon létre az előadóművészeti szakemberek számára. A projekt azt vizsgálja, hogy a fény spektrum hogyan befolyásolja az esztétikai érzékelést, mérőeszközöket fejleszt ki és interdiszciplináris módszertant alkalmaz, amelyben művészek, mérnökök és kutatók vesznek részt, valamint lehetőséget kínál a közönségnek, hogy részt vegyen egy pszicho-vizuális kísérletben. A workshopot Véronique Perruchon, Noël Richard és Ludwig Lepage vezette.

Forrás: Auditoria magazin

 SZÍNPAD
AUTOMATIKA

www.szinpadautomatika.hu

SOKÉVES TAPASZTALAT A SZÍNHÁZTECHNIKÁBAN

automatizálás

tervezés

telepítés

karbantartás

Svédasztal és munkaközvetítő

Rendhagyó darabhoz érkeztünk a Magyar Látvány-, Díszlet- és Jelmeztervező Művészek Társasága (MALÁT) kezdeményezésére indított sorozatunkban. Jászay Tamás színikritikus ezúttal Erős Hannával és Zeke Edittel beszélgetett, főleg az egyetemi évekről, külföldi és hazai oktatási tapasztalatokról, de szóba kerültek a zenés színház buktatói és szépségei, és az is, hogy a tervezők mikor dolgozhattak paradicsomi körülmények között.

Fotó: BIRÁKÁS ZSOLT

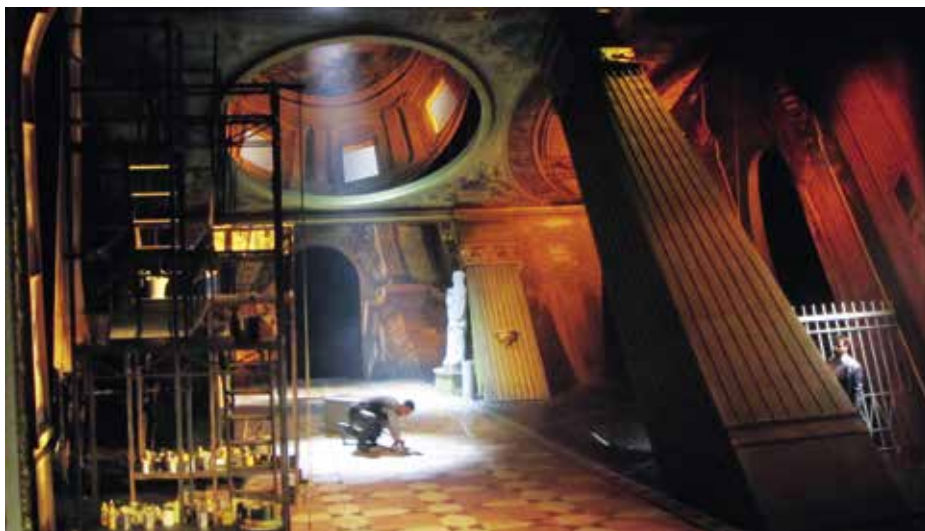
Shakespeare: A vihar, Tamási Áron Színház, Sepsiszentgyörgy, 2024, rendező: Bodó Viktor, díszlet: Erős Hanna, jelmez: Zatykó Bori

Kezdjük az elején: mesélnétek a kettőtök személyes, illetve szakmai kapcsolatáról?

Erős Hanna: A kezdetet könnyű meghatározni: felvételiztem a Képzőművészeti Egyetem Látványtervező Tanszékére, ahol Edit volt a tanszékvezető, egyben mindenki anyukája, aki első pillanattól fogva felkarolt minket és családi hangulatot teremtett. Az a tanár-diák viszony is fontos volt számomra, ami kialakult közöttünk: a Molière-félévben, *A képzelt beteg*nél a konzulensem voltál, a *Sirály*-félévben a jelmezekben segítettél. Az alap- és a mesterszakot is itt végeztem, Edit pedig minden percben itt volt.

Mit értesz esaládias hangulaton?

EH: Tanszékvezetőként nem csak adminisztratív dolgokkal foglalkozott: bármivel lehetett hozzá fordulni. Eszméletlen sok energiával dolgozott, a fő célja az volt, hogy nagyon jól működjön a tanszék. Erre jó példa, hogy egyik osztályomban sem volt jelen a nyomasztó versengés, mert a tanárok támogató légkört teremtettek. Minden félévben volt egy konzulensünk, de bárkit felkereshettünk tanácsért. Ezt a segítő hozzáállást igyekszem továbbvinni kezdő tervezőként is.

Puccini: Tosca, Miskolci Nemzeti Színház, 2015, rendező: Kesselyák Gergely, díszlet-jelmez: Zeke Edit

Fotó: ZEKE EDIT

Edit, te is így látod magadat?

Zeke Edit: Sokszor nincsenek visszajelzések, nem tudhatjuk, hogy mi forog a hallgatók fejében... Jól-esik a dicséret, de a kritika a legjobb, mert abból tudjuk, min kell változtatni. A színház közösségi műfaj: sok, teljesen különböző emberrel kell együtt dolgozni, és közösen létrehozni valamit, ez a pályám elejétől fogva evidens. Tanárként fel kell ismernie az embernek, hogy nem feltétlenül a sa-

ját elképzelése a legjobb, de ha van egy jó oktatói közösség, az nagyon építő lehet. Összetartó tanári karra van szükség, ahol a rivalizálás helyett a tudás átadása az elsődleges.

Akkor te olyan típusú ember vagy, aki az egyéni elképzelésekkel bíró gyakorló, illetve leendő művészek energiáit, elképzeléseit esatornázni és közvetíteni tudod?

ZE: A kollégák és a hallgatók felé is a bizalom az első. Egyik évben a különböző tanszékek oktatói átmentek órát hallgatni máshova, és akik itt megfordultak, megdöbbentek a támogatás nálunk tapasztalt szintjén. De hát felnőtt emberekről beszélünk, akik ezt akarják csinálni, és a nehéz helyzet ellenére mindenben segíteni kell őket! M. Tóth Gézát egyetértően idézem: az egyetem

svédasztal, ahonnan ki-ki annyit vesz fel, amennyit akar.

EH: Amit most elmondtál, azt én személyesen megéltem itt. Érettségi után azonnal bekerültem, és bár ez a változás kisebb sokkot okozott, de itt mindig lehetett támaszkodni a tanárokra, és idővel mindenki megtalálta a munkamódszerét. Aztán a mesterképzésnél volt egy váltás: a tanárokkal megerősödött a kollegiális viszony, nagyobb lett a személyes felelősség.

Ugrunk az időben: Edít, amikor te kezdted a tanulmányaidat, még nem is létezett látványtervező képzés Magyarországon.

ZE: Pontosítok: épp akkor kezdődött – újra. Majdnem harminc évig nem volt tervezőképzés Magyarországon, a szakma borzasztóan ki volt éhezve fiatal látványtervezőkre. A második világháború előtt létezett díszlet-, jelmez-, sőt díszletfestő képzés is az Iparművészeti Főiskolán, a mai MOME-n. Építészekből, grafikusokból, divattervezőkből lettek színházi tervezők, a társszakmákból jöttek. Néhányan külföldön tanulhattak tervezést: Szlávik István Leningrádban egy nagyon jó iskolában, Antal Csaba Csehszlovákiában, én pedig Benedek Marival Moszkvába mentem. Két év után hazajöttem, akkor következett az Iparművészeti.

Nem volt félelmetes tizennyolc évesen elmenni Moszkvába?

ZE: Dehogy, isteni volt – ott nőttem fel! Az orosz színház, az emberek, a kultúra mind fantasztikus volt, életre szóló élményt adott. A Szurikov Akadémia hatéves képzésére vettem fel, de ott nem volt a legideálisabb az oktatás számunkra, szemben Szlávik iskolájával. Szerencsés, ha egy olyan intézményben, mint amilyen nálunk a Színház- és Filmművészeti Egyetem, a tervező eleve a rendezőkkel, a kortársaival együtt dolgozhat. Az ottani egyetemen a látványtervező szak el volt szigetelve a színházi gyakorlattól, az ott töltött két év alatt nem láttam se rendezőt, se próbákat, csak azt, amit magunk szerveztük magunknak.

EH: Az orosz, ezek szerint képzőművészeti alapozású képzésből hoztál valamit haza, amit itthon, a tanszéken be tudtál építeni?

ZE: Volt egy pillanat, amikor úgy tűnt, hogy nálunk megszűnik a Látványtervező Tanszék. Csanádi Judit, Szlávik István és én igyekeztünk elmondani, hogy mekkora szükség van rá: évtizedekig nem volt, aztán elindult, de ha újra megszűnik, az beláthatatlan következményekkel jár. Csanádi Judit volt az egyetlen az országban, aki elvállalta a tanszékvezetést, egy új módszertannal és tanári karral gondolva újra a működést. Sok elem jött a Szlávik István által megtapasztalt leningrádi képzésből, de ez eleve nem állt távol a magyar színházi ideáktól.

EH: Beszélj az orosz rendszeréről? Amikor Rigában voltam Erasmus-ösztöndíjjal egy félévet, azt mondták, hogy ők az orosz modell szerint tanulnak. Eleinte sok hasonlóságot véltem felfedezni, de aztán a legfontosabb különbség, ami kirajzolódott, az volt, hogy ők egyáltalán nem foglalkoznak a kivitelezéssel.

Sárszeg, Katona József Színház Sufni, 2024, rendező: Antal Bálint, díszlet: Erős Hanna, jelmez: Zatykó Bori

Fotó: Horváth János

Sweet Charity, Szolnoki Szigligeti Színház, 2025, rendező: Béres Attila, díszlet-jelmez: Erős Hanna

Fotó: Nottsz Zoltán

ZE: Ó, igen, ez az orosz iskola: a tervező nem rajzolja meg a műhelyrajzokat, azt majd a scenikus megcsinálja. Ennek felismerése volt az egyik oka a hazatérésemnek: rájöttem, hogy ha ott hat évet eltöltök, nem tudok megfelelni a hazai igényeknek. Visszatérve a régebbi tanszéki program megújítását illető kérdésre: rengeteg tapasztalatot gyűjtöttünk ott, bizonyos lépéseket átvettünk, de a magyar körülmények szem előtt tartásával.

Hanna, neked a rigai félév miben különbözött leginkább az itteni szemeszterektől?

EH: Itthon nagy hangsúly van azon, hogy megtanuljuk a műszaki rajzolást, amit hasznosnak is tartok. Rigában nyoma sem volt ennek, és ez

egészen más gondolkodást követelt meg. Egyrészt óriási szabadságot adott, mert nem kellett azzal foglalkozni, milyen anyagból és mennyi pénzből lehet megcsinálni a terveket – csak a képzelet szabott határt. Másrészt volt egy ráismerés, hogy mennyire fontos, amit mi tanulunk.

ZE: Ha nem megfelelően kivitelezett, a legszebb terv is lehet borzalmas, de ugyanaz a terv fantasztikussá válhat a kivitelezés révén – ezek oda-vissza ható erők. A kivitelezési ismeretek abban segítik a tervezőt, hogy a végeredmény jobb legyen. Rigában meglepődtek, amikor látták, hogy te hogyan dolgozol?

EH: Nem voltam csodabogár, de a kivitelezési rajzaimtól a tanáromnak leesett az álla. Kellott egy kis idő, hogy ráhangolódjak arra, mit várnak tőlem, hogyan kell ott gondolkodni, de egyszer csak az

Mozart: Don Giovanni, Magyar Állami Operaház, 2003, rendező: Kesselyák Gergely, jelmezterv: Zeke Edit

Fotó: BALOGH BALÁZS

Verdi: Aida, Szegedi Szabadtéri Játékok, 2019, rendező: Kesselyák Gergely, díszlet: Zeke Edit, jelmez: Velich Rita, animáció: Balogh Balázs, Czákó Zsolt

agyam átállt, és akkor hétről hétre új tervekkel jelentkeztem.

A rigai tapasztalatokat be tudtad építeni a saját gyakorlatodba?

EH: Igen, a nagyon gyors gondolati váltásokat hasznosítottam. Ahogy mondtam, ott minden héten új terv kellett, nálunk viszont fél éves folyamatok vannak. Ez tud lenni visszahúzó erő: olykor beleragadunk a témába, elveszel a drámában, lassan születik a gondolat. A gyors váltás felszabadító, kreatív erő tud lenni.

A műterem után a gyakorlati tapasztalatszerzés a következő fontos stáció. Te hogyan élted meg a rendezőkkel való találkozást?

EH: A Covid előtt az egyetem tihanyi művésztelepén mindig egy színművészeti rendező osztállyal lehetett közösen dolgozni, a járvány idején viszont Edit máshogyan hozott minket össze a hallgatókkal. Először az Újszínházban találkoztunk a rendezőkkel, azután az Epreskertben meghallgatták a félév végi prezentációinkat, és mindenki választott magának párt. Szuper élmény volt, hogy külső

szem, ráadásul korunkbeli rendezőhallgató lát rá a munkánkra. Csik Barnabással az itt megszületett kapcsolat folytatódott: a Pince-színházban két vizsgaelőadásában is együtt dolgoztunk. A kortársakkal való szoros kapcsolat a képzés fontos része: a harmadéves alapszakos és a mesterszakos hallgatók minden évben készítenek egy bábelőadást egy rendezővel közösen, én így ismerkedtem meg Gardenő Klaudiával, akivel az *Ad absurdumot* készítettük a Trip hajón. A nap 24 órájában együtt voltunk, próbáltunk, gyártottuk a bábokat, igazi workshop volt.

ZE: Az SZFE-n tíz évig összekapcsoltam egymással a mindenkor rendezőosztályokat és az itteni látványtervezőket, és ez mindkét félnek segített belépni a szakmába. Az utóbbi években változott az együttműködés: most például Gardenő Klaudiát mint végzett rendezőt kértük meg, hogy dolgozzon a hallgatóinkkal. Váltottunk, mert a pályán maradás esélyei csökkentek a színházban, a filmben viszont nagy a felvevőpiac, ezért csináltunk az MA-n mozgóképes specializációt, illetve a BA-n színházi és filmes képzés is van. A METU-val van megállapodásunk, az ottani rendező és operatőr hallgatókkal kötelező együttműködni.

Amikor te Moszkvában, majd Budapesten tanultál, volt hasonló kooperáció?

ZE: Akkoriban a Színműről a rendezők pár hetes csereprogramra jöttek ki Moszkvába, így ismerkedtem meg egy osztállyal, majd a hazatérés után a vizsgáikban segédkeztem. Az Iparművészeti Főiskolán hagyták, hogy dolgozzak a rendezőkkel, mert látták, hogy ez érdekel.

És egyszer csak azt mondtad, hogy te díszlet- és jelmeztervező leszel?

ZE: A Kisképzőben érettségiztem, ahol fantasztikus tanárom, a nemrég elhunyt Tölg-Molnár Zoltán segített a döntésben. Sok minden érdekelt, és ő mondta, hogy szerintem nekem a színház való. És bár nem tudtam pontosan, mit csinál egy tervező, hálás vagyok neki, mert látta az érdeklődési körömet, a képességeimet. Hanna, nálad ez tudatos választás volt?

EH: A családban a képzőművészet mindig erősen jelen volt, és 14-15 éves koromban a szüleimmel előkerült a továbbtanulás témája, át kellett gondolnom a lehetőségeket. Érdekelt az irodalom, de a rajzolás is; sokat jártunk színházba, például az Örkénybe, ott a *Tótékban* lenyűgözött a bábhasználat... Szóval irodalom, rajz és színház, ebből következett a látványtervezés. A felvételi előtt három évet jártam a Corvin Rajziskolába, amit nagyon

► szerettem. A Második Emelet Rajziskolában volt egy szakmai előkészítő, és elkezdtem csipegetni, hogy mi a látványtervezés, lassan kinyílt előttem a színház világa. Amióta felvettek, töretlen az érdeklődésem. Még a nehéz pontokon sem voltak kétségeim, hogy ez nem nekem való lenne.

Eljutottunk odáig, hogy mindkettőtöknek van diplomája, lássuk a pályakezdeéseket! Edit, amikor te indultál, a tervező társulati tag volt a színházban.

ZE: Paradicsomi időszak volt, mert tudtad, hogy diploma után egy színháznál állandó tervező leszel. Bár az Iparművészetre jártam, egyből lett munkám egy nagy színházban: Kecskemétre szerződtem. Fantasztikus dolog társulati tagnak lenni! Akkor szinte minden színháznak volt saját műhelye, az ember hibázhatott, kísérletezhetett, próbálgathatott dolgokat, és az ott dolgozók segítettek. A mai frissdiplomások halálugrása helyett akkor beágyazottság volt, folyamatos fejlődés. A színházak két-három tervezést vártak el évente, egyébként bárhová mehettél dolgozni.

II És te mentél?

ZE: Még szép! A tervezőt a rendező kéri fel, vagyis ahová ő megy, oda megyünk mi is. Lettek fix rendezőim, akik aztán idővel változtak. Elsősorban Hegyi Árpád Jutocsa, akivel Kecskemétre, azután Miskolcra mentem, majd az Operába. Sok munkám volt Kiss Csabával, Novák Eszterrel. Telihay Péterrel, Kesselyák Gergellyel szerencsés, meghatározó találkozások születtek. Tudom, hogy az állandó státusz ideálisnak hangzik, de közben változott a színházi struktúra is: a legtöbb színházban nincsenek állandó rendezők, és a tervezői státuszok szinte teljesen megszűntek.

EH: Miskolcon tapasztaltam, milyen az, ha egy színház saját műhellyel rendelkezik. Tényleg egy álom volt: nagyon jó szakemberek, segítőkészek, akik nem éltek vissza azzal, hogy teljesen kezdő voltam. Béres Attila *Kölcsonlakás* című előadásához „csak” egy szobadíszlet kellett, de azért a dizájnban vadulhattam kicsit.

Hanna, kezdedben a két diploma, ki kell lépni az egyetem ajtaján. Mi történik ekkor?

EH: Az első a pánik, majd jelentkezés a vizuális művésztanár szakra a Képzőre – még egy évet a biztonsági hálóban akartam tölteni. Ezzel párhuzamosan szerencsére jöttek az első felkérések. A mesterszakos diplomaosztómon Tihanyi Ildi

Shakespeare: Vízkereszt, vagy bánom is én, Szolnoki Szigligeti Színház, 2024, rendező Vladimír Anton, díszlet: Vladimír Anton és Erős Hanna, jelmez: Erős Hanna

elmondta, hogy Béres Attila fiatal tervezőt keres, és ő engem ajánlana. A munkakapcsolatunk azóta is tart: ez beindította a pályámat, Attila is ajánlott másnak, volt, aki látta a portfóliómat, és így tovább.

ZE: Ez nemcsak tanszék, hanem munkaközvetítő is: sok rendező keres minket, hogy ajánljunk fiatal tervezőket. Gyakran kis büdzsével rendelkező színházokról beszélünk, ahol azért is keresnek pályakezdőt, mert az olcsóbb, viszont a pályakezdőknek kiváló gyakorlóterep. A portfóliók fent vannak a honlapon, ajánljuk, hogy azt is nézzék meg. De ahhoz, hogy két ember együtt dolgozzon, kémia is kell. Egy idősebb rendező gyakran friss szemléletet, más világnézetet keres. Saját pályámra nézve tudom, hogy a tíz-húsz éves közös munkákban elfáradhat az ember, egy új rendező viszont felrázza a tervezőt, és viszont. Ezek tulajdonképpen házasságok – volt rendezőm, aki csak annyit mondott: „Korban, színes, szia, találkozunk a tervfogadáson” – mert a korábbi munkák alapján tudta, hogy pontosan ismerem az elvárásait. Örülök, hogy keresik a fiatal tervezőket, mert nehéz megkapaszkodni. És olyan is van, hogy egy fiatal tervező kifejezetten a pályán régóta dolgozó rendezővel akar dolgozni, hogy több tapasztalatot szerezzon.

Hanna, te másképp dolgozol Béres Attilával, mint, mondjuk, Antal Bálinttal?

EH: Máshogy, de azért is, mert másfajta rendezők és emberek, akikkel eltérő körülmények között találkoztunk. Antal Bálinttal a Stúdió K-ban és a Sufniban dolgoztunk: mindkét hely kicsi, az előadás kis költségvetésű, ami szintén izgalmas kihívás volt. Bálint képekben gondolkodik, látványcent-

Fotó: MOTESZ ZOLTÁN

rikus, kiforrott ötletei vannak, de ennek ellenére meg lehet ingatni, és támaszkodik a közös munkára. Béres Attilával két mondatból azonnal értjük egymást. Több esetben teljes szabad kezet kaptam tőle, amiért kezdőként külön hálás voltam. A *Sweet Charity*-t Szolnokon viszont hosszú, küzdelmes tervezői fázis előzte meg. Neki otthonos terep a zenés színház, nekem ez volt az első ilyen tervezésem: meg kellett tanulnom a számára egyértelmű, de nekem még új szempontokat.

ZE: A pályám első négy évében én csak operetteket kaptam. Bevallom, ez fiatalon nem esett jól: Moszkva miatt Csehovokra vágytam... Aztán rájöttem, hogy aki operettet vagy musicalt tud tervezni, az mindent tud. Rendkívül bonyolult a struktúra, mások a díszlet és a jelmez kihívásai. Felmondtam Kecskeméten, aztán jöttek a prózák, és Miskolcra szerződve tervezhettem először operát. A legnehezebb műfaj, ami csak rengetegféle magas szintű tudás együttállása esetén születik meg: a zeneszektől a világításig, a tánckartól a karmesterig mindenkinek, akár három-négyszáz embernek a maximumon kell teljesítenie. A zene absztraktsága lenyűgöz: a szövegkönyvvel szinte nem kell foglalkozni, mert a zene indítja el a fantáziámat. És még valami: szeretem a nagy léptéket, az Operaházat, a Szegedi Szabadtéri Játékokat, Miskolcon az Ezrek Operáját... Az opera drága műfaj, de mivel igény van rá, hogy a látvány is kifejező legyen, a lehetőségek is nagyobbak, mint a prózai színházban.

Fotó: Zeke Edit

Molière: Képzelt beteg, Miskolci Nemzeti Színház, 2011, rendező: Radoslav Milenkovic, díszlet-jelmez: Zeke Edit

Apropó, léptékek: Hanna, a Stúdió K után Miskolcra, a Sufni után Szolnok nagyon rémisztő volt?

EH: Tény, hogy az első nagyszínpadi munka kicsit félelmetes volt, de Szolnokon azóta már többször dolgoztam, szoros a kapcsolatom a társulattal, remek munkaviszony alakult ki, ami a *Hajmeresztővel* kezdődött. Nem nagy falat, de jó tapasztalat volt, le kellett gyártatni, megrajzolni a műszaki rajzokat, meghozni a döntéseket.

Szándékosan provokáltak: a Kölesönlakás, a Hajmeresztő és a Sweet Charity után lehet, hogy bekerülsz a fiatal kommersz tervező kategóriájába?

EH: Nem vágyom semmilyen skatulyára: ezek a felkérések jöttek, és egy kezdőnek ezek nagy lehetőségek, de persze szeretnék másfajta műfajok felé is nyitni. Antal Bálint például egészen más színházésinálásban gondolkodik, de a jövő évadra is alakulnak új munkák.

Gyakran terveztek díszletet és jelmezt is egy-egy produkcióhoz. Miért?

ZE: A színész a színpadon nem jön be külön a jelmezben és külön a díszletbe – ez egy vizuális egység. Nincs mindig összhang, ha különböző emberek terveznek. Ülök a nézőtéren, és tudom, hogy a tervezők nem ismerték egymás telefonszámát; a rendezőnek kellene ezt összehangolni, de nem mindenki tudja ezt jól koordinálni.

EH: Többször volt jó tapasztalatom különböző tervezők együttműködéséről. Én díszletet, Zatykó Bori jelmezt készített Antal Bálint két előadásához

is, vagy amikor Bodó Viktorral Sepsiszentgyörgyön *A vihart* csináltuk, az is jól működött. A nehéz helyzetekben emberileg, de tervezőként is segít, ha mindent meg lehet beszélni.

Essen szó az utánpótlás árnyoldalairól is. Edit, több-kevesebb nehézség árán a fiatalok pályára lépnek, majd a tapasztalt tervezők egyszer csak munka nélkül maradnak.

ZE: A túlképzés rendszerszintű probléma, ami a rendezőkre, színészekre, dramaturgokra is igaz. A filmben viszont hiányszakmák vannak, mi ezért próbálunk változtatni a képzésen, hogy javítsuk a pályán maradási esélyeket. Van, aki látványtervező diplomával elmegy kivitelezőnek, más világosítani, vagy videóinstalláció-tervezőnek. Nálunk díszletet, jelmezt, bábót is tanulnak, sokfajta tudást elsajátítva, amivel lehet munkát találni. Van, aki rájön, hogy ez nem az ő világa, de az alapszak után tud váltani. A mesterszakon már mindenki tudja, mire vállalkozik.

EH: Amúgy felszabadító a BA-MA felosztás: ha rosszul döntöttél, három év után változtathatsz. Másodévből specializációt kell választani, a díszlet, jelmez, báb közül kettőt, de egyértelmű volt, hogy a harmadik specializáció tárgyait is felvesszük – én így tanultam bábót is. Többször szóba került már a film: én vizsgafilmekben dolgoztam METU-s és SZFE-s hallgatók felkérésére. Tetszett a forgatásokat körülölelő profizmus, miközben mégis fiatalokkal dolgoztunk együtt. Nagy netflixes produkciókban is voltam gyakornok és rajzoló, de nekem az nem működött, inkább éreztem magam végrehajtónak, mint kreatív alkotónak.

Edit, nagyon más vizuális világ veszi körül a mostani fiatalokat. Nehéz ezzel lépést tartani?

ZE: Mivel az oktatóink gyakorló tervezők, ezért követik a trendeket: az aktív művészeknek ismernie kell a kortárs irányokat, mert a néző és a rendező

Fotó: Zeke Edit

Kárpáti: Moszkva-Peking, Transzsimfónia, Katona József Színház, 2022, rendező: Novák Eszter, díszlet: Horváth Jenny, jelmez: Zeke Edit

is elvárja az új vizuális formanyelvet. Nincsenek örök sémák, akkor sem, ha megvan a saját stílus. És persze a hallgatók is tanítják az oktatókat: figyelni kell, hogy a hallgatót mi érdekli. Vegyük a mesterséges intelligenciát: reagálnunk kell rá, mert benne van a mindennapjainkban. Én nem használom, de látom, hogy hasznos munkaeszköz lehet, és bár nem váltja fel a személyes tervezést, behozhat új szempontokat. Tanítani fogjuk, mert nem tehetünk úgy, mintha nem lenne.

2025. április 1-jén lezárult egy korszak a Látványtervező Tanszéken: Edit, a tanszékvezetői stafétát átadtad Tihanyi Ildinek, te pedig a Doktori Iskola vezetője lettél.

ZE: A Doktori Iskola munkájában jó ideje részt veszek témavezetőként, opponensként, de most az iskola vezetőjeként még tanulom a folyamatokat. Ami a tanszéket illeti, Tihanyi Ildikó felkérése tudatos döntés volt, amire jó ideje készültem. Amellett, hogy ez újabb komoly lépés az oktatói gárda fiatalításában, Ildi vállalta, hogy a rengeteg adminisztrációval járó plusz munkát is elvégzi. Az egész országban nagyon kevés tervezőnek van DLA-ja és oktatási tapasztalata, ezért is kell támogatni a doktori fokozatszerzést a tervezők között. Hanna, tudod, hogy idővel neked is muszáj lesz megcsinálnod...

EH: Igen, a terveim között szerepel, de először szeretném befejezni a hetedik itt töltött évemet is. Kis szünet, aztán meglátjuk.

FUTURE UNLOCKED.

ORON® H2

A VILÁG ELSŐ IP65-ÖS VÉDETTSÉGŰ
FOSZFOR-LÉZER MOZGÓFEJES LÁMPÁJA

A Cameo ORON® H2 alapja egy 260 wattos foszfor-lézer erőmű, amely a 480 wattos osztályba tartozó kisülésses fényforrások hosszú élettartamú és energiatakarékos helyettesítőjeként jövőbiztos befektetéssé válik. Az ORON® H2 azonban ennél sokkal többre képes!

Az ORON® H2 a lézer mozgófejesekhez képest kivételesen nagy, 0,6°-tól 32°-ig terjedő zoomtartományával, 19 fix és 12 forgó gobóval, valamint a két kombinálható effekt tárcsával, hat prizmával, fénysugár oválosítóval és frost filterekkel rendelkező lézeres robotlámpa nem hagy kívánnivalót maga után, ha kreatív fénysugár-kialakításról van szó.

A CMY színkeverés a felhasználók számára hozzáférést biztosít a teljes CMY színtartományhoz, beleértve a fehéret is, kiegészítve a lineáris CTO korrekcióval a színpadon, a TV-közvetítésekben és más területeken történő precíz használathoz.

 cameo
for lumen beings

 Cameo® is a registered brand of the Adam Hall Group.
cameolight.com/fseries DESIGNED & ENGINEERED IN GERMANY

ELIMEX
elimex.hu

Kicsi a bors, de jó, ha erős is!

Amikor a színházi hangtechnikánkkal büszkélkedünk, valószínű, hogy azt a frontsugárzó hangfalakkal vagy a keverőpulttal kezdjük, elvégre a rendszerünknek valóban ezek a legfontosabb és legmeghatározóbb elemei. Persze még sok-sok összetevőből áll össze egy színházterem hangtechnikája, és a sor végén valahol ott kullognak azok az apró hangsugárzók is, amelyekre előbb-utóbb szükségünk lesz ahhoz, hogy korrektül megoldjunk egy-egy rendezői kérés.

Természetesen léteznek egy összekacsintáson alapuló egyezés a közönséggel, hogy a színpadon minden csak a valóság színlelése, semmi sem igazi – de néha azért emeli az előadás hangulatát, ha a polcon lévő hangfalból jön az andalító háttérzene, vagy a rádióból halljuk a híreket. Hallásunk elég pontosan lokalizálja egy-egy hang forrását, így a kellék lemezjátszótól 5 méterre balra lévő frontbázis gyakran nem a legideálisabb illúzióteremtő eszköz. Ennyiből is látszik, hogy sok előadásban kell valami, amin megszólalhat egy nem túl erős, de észlelhető hanganyag az aktuális igények szerint. Ezek az elvárások rendkívül sokfélék lehetnek, és a megvalósításukra nincsen univerzális eszköz, így különféle kreatív megoldásokat kell alkalmaznunk, hogy létrejöjjön az az apró hatás, ami jól szolgálja az előadást.

Felvezetésként hozok néhány példát, ami a mi színházunkban fordult elő. *Az ügynök halála* című előadásban egy kabrióvá átalakított autót a színészek forgattak rögzített tengely körül a játéktér közepén, így nem lehetett vezeték használni a jel bejuttatásához. A rendezői igény az volt, hogy teremtsük meg a járó motor illúzióját. Az autó valódi dudájának és lámpáinak működtetéséhez egy nagy akkumulátort kellett elhelyezni a kocsiban, így arról még egy autókhoz gyártott, nagy teljesítményű végerősítőt is el lehetett látni árammal. A jelet a keverőpultból egy vezeték nélküli, Sennheiser gyártmányú, riportereknek szánt ENG adóvevő párossal juttattuk el. A hangfal egy 12"-os, mélyhangszóróval szerelt kétutas példány volt, amely erre a feladatra még pont megfelelt. Hasonló megoldás működött egy nagyobb méretű, hordozható rádiómagnónál is, amiben elfért egy zselés akkumulátor és az ENG rendszer vevője is, így ténylegesen a magnó gyári hangszóróit használtuk. Ehhez persze egy műszerész segítsége is kellett, hogy a miniatűr vevő csatlakoztatható legyen a készülék erősítőjéhez.

Gyakran előfordul, hogy a díszletben különféle hangfalak vannak elhelyezve. Ha egy gitár alapból csak a dobozt tartjuk meg, abban jó eséllyel el tudunk rejteni egy mobil hangfalat. Nálunk ezek Nexo PS 10-es típusok, így az elrejtés csak addig működőképes megoldás, amíg az álcázásra szánt doboz be tudja fogadni a valódi hangsugárzót. Tudatos díszlettervezésnél egy kisebb hangfal mögött is használhatunk egy nagyobbat, de ehhez hely és hangáteresztő felület kell a látható, „kamui” hangsugárzó mögötti díszletelemen.

De vannak gyakran extrémebb kérések is, amikor az eddig felsorolt megoldások már nem használhatók. Egy drámapedagógiai előadásban az egyik szereplő ajándékot kapott egy papírdobozban. A doboz egy kis állatot rejtett, de erre csak az élőlény hangja utalt, amit persze a hang által okozott ijedtség miatt le is ejtettek. Itt egy apró JBL Bluetooth hangszóró volt a megoldás, amit egy nem professzionális felhasználásra szánt adóegység segítségével láttunk el jellel. Mivel ez a vezeték nélküli jelátvitel meglehetősen gyorsan fejlődik, egy másik előadáshoz, amelyben egy kintornás mozgott a nézők között és a színpadon is, már egy nagyobb, hengeres hangszórót vásároltunk, de ehhez egy új adóegység is kellett, mert az új hangfal már nem volt kompatibilis a régivel. A Bluetooth adókat nem színházi felhasználásra szánják, de szerencsére az eddigi előadásokban csak egyszer hagytak cserben bennünket. Egy másik előadásban is Bluetooth technikát választottunk, ezúttal a nagyobb, piros színű JBL henger hangszórót, amely felvállalhatóan látszódkhatott is. Sajnos azonban a bemutató után, az egyik előadás alkalmával „az összeköttetés megszakadt”. Szerencsére kollégám gyorsan átirányította a jelet a díszlet mögötti „sidefill” hangfalba, így egy apró

Védőrács nélkül az MM 4

malórrel megúsztuk a problémát, amit a közönség nem is vett észre. Azóta ez a hangfal már csak mint kellék szolgálja az előadást. De használunk kis, aktív hangfalakat is színpadi emelvény alá rejtve, tévé vagy lemezjátszó hangjának imitálására, illetve rejtett műsorhang szolgáltatására, hogy a díszleten kívül is hallják a még kint lévő színészek, hogy mi történik odabent.

Talán ennyiből is kiderül, hogy sokféle feladathoz van szükségünk viszonylag kisméretű hangsugárzókra, amelyeknek sokszor erős és mély hangzással kell rendelkezniük. Tapasztalatból tudjuk, hogy az „elég, ha éppen szól onnan valami” igény az első néhány próba után megváltozik, és valami sokkal erőteljesebb hangot kell megszólaltatnunk a rejtett hangfalon. Ezért jó, ha ez az eszköz is rendelkezik némi erőtartálékkal; nem szerencsés, ha torzít, mert ha arra van igény, azt inkább a stúdióban kell megoldani. Szerencsére léteznek neves gyártóktól származó, kis méretük ellenére komoly hangnyomással és sáv szélességgel rendelkező hangfalak is, amelyeket főleg front vagy balkonfill pozícióba szánunk a tervezőik. Azonban ezeknek az ára nem arányos a méretükkel, inkább a képességeik és gyártójuk pozícióját tükrözik.

Mostani cikkem tárgya egy ilyen hangfal tesztje lett volna, de sajnos nem kaptam meg időben a „tesztalanyt”, és a cikk leadási határideje nem en-

Fotók: Simon Ottó

A legkisebb a műanyag dobozok közül: JBL C 1

▶ gedett további halogatást. Ennek ellenére bízom benne, hogy a következő számban már részletesen bemutathatok egy meglehetősen univerzális hangfalacskát, amely a katalógus adatai alapján úgy tűnik, megéri az árát, és a legtöbb eddig felsorolt feladatra alkalmas lehet.

Szerencsémre a miniatűr hangfalak egyik jeles képviselőjéből, a Meyer Sound MM4-ből 5 darab is van a színházunkban, fixen telepítve, ezért fel tudtam frissíteni az első, megdöbbentő élményemet ezzel a típussal.

Ennek nagyon meggyőző élménynek a hatására – melyet egy Hangfoglalás kiállításon szereztem – gondoltuk úgy a színházunk tervezésekor, hogy a színpad mellvédjébe beépítve ez a típus ideális lesz majd az első és a második sorban ülők hangélményének kiegészítésére, amire az LR Line Array rendszerű két fő bázis már nem megfelelő. A Meyer Sound MM4-et a gyártó kimondottan abból a célból fejlesztette ki, hogy kiegészítse a fő hangrendszer által nehezebben besugározható részeket, például a színpad előtti vagy a balkonok alatti területeket, páholyokat. Így az igazán mély hangokat nem ezeknek kell szolgáltatniuk, de 80–120 Hz felett már fontos, hogy lineárisan közvetítsék a hangot. Ez önmagában nem lenne nagy kihívás, de az MM4 egy mindössze 10 cm élhosszúságú kocka, amelyben mindössze egy darab 4"-os szélessávú hangszóró van!

A Hangfoglaláson az első benyomás a forgalmazó, a Chromasound standjánál ért bennünket, ahol ezeket a szinte észrevehetetlen apróságokat is bemutatták. A hallott hangerő és minőség alapján kollégáimmal nem hittük el, hogy a hang csupán a truss rendszerre rögzített parányi eszközből jön! Természetesen egy jól megválasztott zene szólt, amiben nem dominált a gyomorba hatoló mélytartomány, de a hangzás arányos és meglepően erőteljes volt. Mindez persze el is várható egy olyan eszköztől, amelyet a színházi világon kívül arra használnak, hogy éttermekben, klubokban biztosítsanak nívós háttérzenét. További felhasználási területe a táncos szórakozóhelyek lehetnek, ahol a félreesőbb sarkokban ezekkel a hangszórókkal biztosítják ugyanazt a hangminőséget, ami a fő helyszínre jellemző, olyan hangerővel, hogy a zene mellett a vendégek még beszélgetni is tudjanak, ha szeretnének.

Tehát a címben szereplő kívánság, ami szándékom szerint arra utal, hogy kicsi legyen a hangfal, de nagyot is szóljon, és szépen is, az MM4-ben mind megvalósult. Ugyanakkor a gazdasági igazgatóknak valószínűleg lennének ellenvetései, ha szeretnék néhány további példányt beszerezni belőle, mert szükségünk lenne valamilyen hangszóróra, amit könnyen elrejthetünk egy könyvespolcon vagy egy díszletelemben anélkül, hogy a közönség kiszúrná, hogy az ott egy hangosítási

Ami még kell az 5 db MM4 hajtásához

Balról haladva: JBL C5, MACH és a Phonic

A mellvéden lévő rács mögött lakik az MM4

hangfal. Úgyhogy az utóbbi években az apró, mobil hangfal feladatokhoz megfizethetőbb árú eszközöket kellett keresnünk. Az idők folyamán sikerült is néhány alkalmi vétellel többféle minőségű és méretű példányt beszereznünk.

Az alábbiakban néhány olyan hangfalról számolok be, amiket használunk, és amelyek segítségével jórészt ki tudjuk elégíteni a bevezetőben bemutatott igényeket. Persze, ha az MM4-hez viszonyítjuk őket, akkor nagyobbak, a hangzásuk

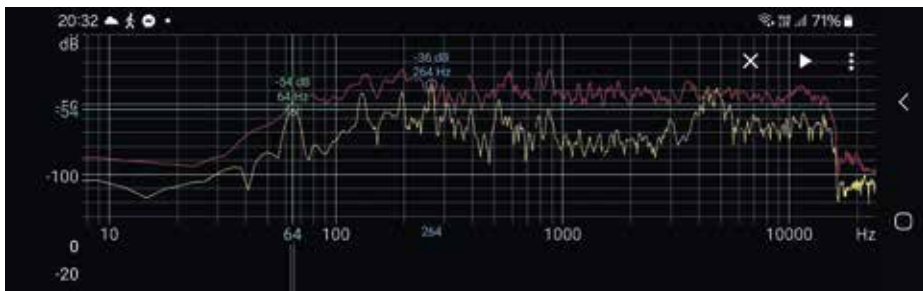
Genelec stúdiómonitor aktív is, szépen is szól csak hát az ára...

pedig méretarányosan kisebb és kevésbé szép, de sokkal-sokkal kevesebbe is kerültek.

Három darabot egy ismerőstől vásároltunk használtan, másik hármat pedig a forgalmazótól raktárkísérési akcióban, így nem teljesen korrekt összevetni őket az önmagában is drága MM4-esekkel, amelyek működtetéséhez még egy végfok és egy analóg rendszerprocesszor is szükséges. Az viszont közös bennük, hogy már csak egy kapható közülük, de azért még jó viszonyítási pontot jelenthetnek a reménytelen tesztalanyhoz.

Az MM4-et nem számítva a legkisebb hangfal a JBL C1-es, ami még élő típus, és eredetileg házi stúdiók monitor hangfalának ajánlotta a gyártó. Az alapváltozata passzív, de létezik egy beépített erősítővel ellátott drágább kiadás is. A fejlesztett verzió hátránya, hogy sajnos csak a hangfalpár egyik fele rendelkezik erősítővel. Ez otthoni használatnál elfogadható kompromisszum, színházban azonban kevésbé szerencsés megoldás. Mi két passzív példányba építettünk erősítőt, ezek most a kamaratermünk folyosóján biztosítanak műsorhangot a színészeknek igény esetén. A C1 viszonylag kicsi, kétutas hangfal, mérete és terhelhetősége miatt használható lehet a rejtett hangforrás jelentette feladatra, sőt a megjelenése miatt akár láthatóan elhelyezhető egy 1990-es években vagy később játszó előadás díszletében is. Hátránya viszont, akárcsak a többi passzív „doboznak”, hogy rugós hangfalkábel csatlakozóval rendelkezik, ami színházi körülmények között nem elég stabil. Új példány beszerzésénél a választott üzembiztos változat felszerelése pedig garanciavesztéssel járna. Több színházban láttam a C1-nél kicsit nagyobb, fadóbozós JBL-t, ami Speakon csatlakozóval rendelkezik, de az sajnos más ártartományba tartozik, és a megjelenése is a hangosítási hangfalakhoz illeszkedik.

Méretben a sorban a következő a már gyárilag aktív, XLR csatlakozóval ellátott Phonic Sep207-es típusa. A benne lévő erősítő mindössze 20 W-os, így, ha elkezdjük terhelni, viszonylag hamar jelzi, hogy elértünk határaihoz, addig viszont a dóm magasságzó és a 6,5"-os mély egészen elfogadható hangzást biztosít. Amikor először vásároltam ebből a típusból, csak minimális elvárásaim voltak vele szemben, és azt bőven túlteljesítette, sőt az U-alakú

Zenével ezt produkálta az MM4!

tartókonzolljával még praktikus fel is szerelhető. A Grönholm-módszer című előadásunkban, ami az igazgatói iroda üvegfa mögött játszódott, a színészek hangja három ilyen hangszórón keresztül szólt meg, egy negyedik pedig monitorként funkcionált a játéktéren belül. Persze a zenei bejátszások már egy Sub és két nagyobb, rejtett hangfal közvetítésével rezgették meg a közönség dobhártyáit. A Phonic-kal méretben megegyezik a MACH már megszűnt terméke, amely a formáját tekintve kísértetiesen hasonlít a JBL C5-re, de kisebb annál. Doboza némileg vastagabb műanyagból készült, mint a Phonic-é, a beleépített erősítő sem rosszabb hangú, sőt 10 W-tal nagyobb teljesítményű, az így létrejött kombó hangja kicsit több mélyvel rendelkezik. Ugyanakkor hangminőségben nem múlja lényegesen felül a bevallottan Kínában gyártott Phonic-ot. Jelenleg mindhárom MACH hangszórót az *Augusztus Oklahomában* című előadásunkban használjuk, egyet műsorhangnak a díszlet mögött, a másik kettő pedig egy lemezjátszó és egy tévé hangját „helyettesíti”, mert a méretük miatt könnyen elrejtethők egy 40 cm-es dobogó alá.

A legnagyobb „törpénk” egy – szintén alkalmi vétel során hozzánk került és utólag erősítővel felszerelt – JBL C5-ös. Ennek forgalmazása a közelmúltban szűnt meg, és újonnan közel 200 000 forintba került. Specifikációja 175 W terhelhetőséget ígér, így ez már komolyabb eszköznek tekinthető. Ez a meghallgatás során is kiderült, amikor a nagyteremben egymás mellett helyeztük el a három nagyobb műanyag dobozt. (A kisebb C1-et nem akartam leszerelni a használati helyéről, ezért azt külön hallgattam meg.) A fényképeken látható, hogy az MM4 egyik példány alattuk helyezkedett el, frontfill pozícióba telepítve. A Meyer a processzorán keresztül lett megtáplálva, és amikor kikapcsoltam rajta a mélyvágó szűrőt, felidézte az első, nagyszerű élményt. Hangzása nem volt nazális vagy bántóan toladó, de – érthetően – kissé vékonyan szólt. A fizikai törvényeket viszonylag nehéz kicselezni, hangszínszabályzót pedig nem használtam. A JBL C5 hangzási balansa kicsit arányosabb volt, de a beépített mindössze 40 W-os IC-s erősítő biztosan korlátozta a képességeit. Ezzel szemben az 5 db MM4-et egy erősítő egyik oldala hajtja a hozzá

Aktívra tett egykori passzív C1

tartozó rendszerprocesszorral, ami jelentős különbség, lévén a QSC 360 W-ot biztosít 8 Ohmon.

A három kisebb versenyző akusztikai produkcióját nehéz lenne magasabbra értékelni a „szólt rajtuk valami” szintjénél. De hogy pontosabb képet kapjak, végül meghallgattam több, a tesztelésnél használt zenét a hangstúdiómban lévő Genelec monitorokon is; ez azért sem volt irreális, mert több helyen a miénkkel azonos szériába tartozót telepítettek „balconfill” pozícióba. Ezzel a kiegészítő próbával bebizonyosodott, hogy a tesztelés során nem a jelforrás volt a legszűkebb keresztmetszet. Végül otthon ugyanazokat a zenét hallgattam meg komolyabb jelforrásból. Ez végképp inkorrekt összevetés, de így már megszólaltak olyan részletek, tónusok, amelyek addig jórészt rejtve maradtak. Csakhogy ezek reprodukálását nem nagyon várhatjuk el olyan hangfalaktól, amiket szeretnénk elrejtetni akár egy virágceserép mögé, és a többségüket „nem túl kvalifikált” erősítő hajtja. Tartós koncentrált zenehallgatásra nem használnám őket.

Ezt a reményeim szerint hamarosan kézhez kapott hangfaltól sem várom el, de a specifikációja alapján nagyon ígéretesnek tűnik, és a Színpad következő számában már meg tudom osztani az olvasókkal, hogy milyen benyomást tett rám.

Simon Ottó

Színpadtechnika After Hours

Elindult a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. új beszélgetés-sorozata

Május 9-én egy új szakmai fórum indult: a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. nyilvános kerekasztal-beszélgetésre invitálta a hazai színházak és közintézmények igazgatóit, műszaki és gazdasági vezetőit, valamint építészeket és építészhallgatókat, generálkivitelezőket és színházi szakembereket, akik nyitottak a színpadtechnika különböző kérdéseinek közös megvitatására. Már az első alkalom bebizonyította, hogy a Színpadtechnika After Hours elnevezésű sorozat valóban sokakat megmozgat: legalább ötvenen ültek a nézőtérre alakított bemutatóteremben.

Horváth Norbert és Lakatos Gergely

Horváth Norbert, Lakatos Gergely, Tompai Zsuzsa, Barna János és Vinceze Krisztián

Barna János, a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. alapító-igazgatójának szándéka az volt, hogy az érintettek széles körét bevonja a párbeszédbe: „Úgy éreztük, nekünk feladatunk, hogy ilyen beszélgetéseket hozzunk, és felvessünk olyan témákat, amelyek aktuálisak a szakma számára. Nagyon hiányzott már a közös gondolkodás, hogy személyesen találkozzunk, és együtt átbeszéljünk néhány égető kérdést. Nem biztos, hogy megoldásokat tudunk adni ezekre, de fontos, hogy beszéljünk, találkozzunk. És abból, hogy nagyon sokan visszajelezték a részvételüket – sőt, majdnem mindenki itt is volt –, azt látjuk, hogy valóban érdeklő a szakmabelieket egy ilyen fórum. A színházaktól ezt nem várhatjuk el, hiszen a maguk feladataival foglalkoznak, így hát kezdeményeztünk, és úgy tűnik, sikerrel.”

Az első alkalom építészet és színház kapcsolatát járta körül. A pódiumbeszélgetésben részt vett Tompai Zsuzsa, a József Attila Színház főmérnöke, színháztechnológus; Lakatos Gergely, a Zeneakadémia főmérnöke, kulturális beruházások műszaki ellenőre, a Magyar SzínházTechnikai Szövetség elnöke; Vinceze Krisztián építész, az ArchiNest Kft. ügyvezető-tulajdonosa, valamint Barna János, a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. alapító-tulajdonosa. A közönség soraiban szcenikusok, műszaki vezetők, építészek és építészhallgatók, színházak és művelődési házak vezetői ültek,

akiknek a beszélgetés után kötetlen szakmai kapcsolatépítésre is lehetőségük volt. A beruházói és generálkivitelezői oldalt egyelőre kevésbé sikerült megszólítani, de a sorozat következő alkalmain talán már ők is részt vesznek.

Az est folyamán Horváth Norbert host-moderátor, a Színpad- és Emelőgéptechnika Kft. PR- és marketing menedzsere egy sor olyan kérdést tett fel a pódiumbeszélgetés résztvevőinek, amelyek a színházak építése és felújítása körüli tapasztalataikra vonatkoztak. Hogyan befolyásolja egy színházi épület kialakítását a művészeti és a műszaki koncepció? Milyen szerepet kap ebben az építész, a kivitelező, a műszaki ellenőr és a színházi főmérnök? Az évekig elhúzódó színházépítési folyamatokban hogyan lehet jól képviselni a színház művészeti igényeit és közben reagálni a színpadtechnika gyors fejlődésére? Hogyan befolyásolja a közbeszerzési rendszer a szakmai igények érvényesülését? Mitől nő a háromszorosára az eredeti költségvetés a kivitelezés időszakában? Mi a színházi technológus szerepe a tervezés és a kivitelezés során?

A beszélgetőpartnerek széles spektrumban tekintették át a hazai színházépítések és felújítások problémáit, elemezték a tervezési és kivitelezési folyamatban részt vevő egyes területek viszonyát, hivatkoztak a nemzetközi trendekre, a magyarországi falusi művelődési házaktól a 190 000 négyzetméter területen épült kínai szín-

házi komplexumokig sokféle játszóhely szóba került. És nem maradtak ki a tűzvédelmi előírások ellentmondásai – Lakatos Gergely hangsúlyozta, hogy még az országon belül is más tűzvédelmi előírásokat alkalmaznak, például amit Debrecenben elfogadnak, az Budapesten nem működhet. Vinceze Krisztián építész beszélt a Thália Télikert és a debreceni Latinovits Színház kialakításáról, az Örkény Színház felújításáról és a József Attila Színház éppen most zajló tervezéséről, Tompai Zsuzsa a színpadtechnikai trendek változásairól és azok következményeiről a színpad kialakításában, Barna János a szakmai döntések bizonytalanságáról és arról, hogy a színházak általában kényszerűen az éppen elérhető forrásokhoz igazítják az igényeiket, a forráshiány miatt nincs esélyük arra, hogy egy átfogó koncepcióban gondolkodhassanak.

Az izgalmas beszélgetést a büféasztal melletti laza, kellemes együttlét követte. A hangulat is azt mutatta, hogy a színháztechnikai szakmának nagy igénye van az ilyen találkozókra, itt tudják közvetlenül kicsesélni a tapasztalataikat, találkozni olyan pályatársakkal, akiket rendszerint minden este „elnyel a színház”. A májusi első alkalom után ősszel folytatódik a Színpadtechnika After Hours, a tervek szerint a következő beszélgetés témája: *Látvány a színpadon*, várhatóan szeptemberben. A részletekről a szervezők a nyár folyamán adnak tájékoztatást.

Amikor a Dzsungel beköltözik egy sportcsarnokba

Azt a Dzsungel könyve musicalt, amelyet 1996-ban mutatott be a Vígszínház (a Pesti Színházban), már több mint 1400 alkalommal láthatta a közönség, de mind ez idáig csak a Pesti Színház falai között. Most először fordult elő, hogy ez a produkció kimozdult, és Győrben, az Audi Aréna sportcsarnokban került bemutatásra. Ennek a turnénak a technikai előkészületeiről és lebonyolításáról adok közre most néhány szeletet.

Ez a majdnem 30 éve futó előadás hihetetlen sikereséért tudhat magáénak, gyakorlatilag a mai napig teltházzal fut. A Pesti Színház szűknek nevezhető színpadára készült, mind díszlet, mind világítási és egyéb technikai paraméterek szerint. Ezt a produkciót kellett kivinni sokkal tágasabb, de nem megszokott színházi körülmények közé. Jómagam a technikai előkészítésnek (érthető módon) a világítási részével foglalkoztam, de persze a kapcsolódó területekre is figyelniem kellett.

Az új helyszín a sportcsarnok hátsó végében felépített mobil színpad volt, méreteiben a duplája a Pesti Színház színpadának. Már az előzetes egyeztetéseken felmerült, hogy az eredeti díszletet meg kell növelni, így terv készült egy nyitottabb, szélességében megnövelt méretű, de az eredeti elemeket is tartalmazó díszletről. A világítás ehhez az elrendezéshez próbált illeszkedni, de persze a díszletet teljesen körülölelő világítási pozíciókat, amelyek a színházban rendelkezésre álltak, itt nem tudtuk megteremteni. Arra sem volt igazán jó megoldás, hogy az eredetileg százas nagyságrendű, hagyományos, analóg reflektorokat tartalmazó világítást ilyen körülmények között újratelemessük, így a bevált kompromisszumot alkalmazva, robotlámpákat használtunk fel. Ezzel megspóroltunk egy esomó időt a lámpák állítgatásával, és a világítási jeleket is rugalmasabban lehetett előzetesen leprogramozni.

Persze utólag ez egészen jól hangzik, de a megvalósításhoz elég sok paraméternek kellett megfelelni, így komoly előkészítő munka kezdődött. Az új díszletről kaptunk egy pontos, háromdimenziós modellt. A csarnokról nekem egy korábbi munkából adódóan megvolt a modell, így ezekből elő tudtuk állítani a megfelelő modellkörnyezetet.

A világítás és a látványtervek adaptálásában hárman dolgoztunk össze az előkészítés során az adatgyűjtésben, megbeszélésekben és tervek készítésében, a kivitelezés során pedig a tervek szerinti minél pontosabb színpadra állítás levezénylésében: Csontos Balázs, a Vígszínház világítási felügyelője, aki minden mozzanatot összefog és irányít, többek közt ő tárgyalt a helyszín technikai szolgáltatóival lámpatípusokról, logisztikai kérdé-

sekről is; Ágoston András, a Pesti Színház világosító tárának vezetője, aki a pultok programozásán és a vezérlési rendszer kialakításán túl a próbákra is eljárt; valamint jómagam, a Pesti Színház fővilágosítója, akinek a modellek, illetve az építéshez szükséges rajzok, táblázatok, vonalkiosztások készítése jutott. Persze mindhárman beletettük a felgyülemlett tapasztalatainkat, akár a konkrét előadás, akár a produkciók ideiglenes helyszínekre történő költöztetésével kapcsolatosan.

Már a tervezés elején kialakult, hogy a színház saját, ETC APEX fénypultját fogjuk használni. Több szempont is erre mutatott. Egyrészt így nem kellett külső eszközt bérelni; az előadás a Pesti Színházban is ezen fut, Andrisnak komoly tapasztalata van mind a pult kezelésében, mind az előadás lebonyolításában. Az előprogramozás is folyhatott hosszabb időn keresztül, felhasználva a pult beépített Augment3D megjelenítő szoftverét. (Persze ehhez is kellett a pontosan felépített modellkörnyezet.)

A felhasználni kívánt eszközökre már jóval a programozás megkezdése előtt le kellett adnunk az igényt, ezeket a kérdéseket Balázs kezelte, ki-

indulva a már korábban ugyanitt lebonyolított *Pál utcai fiúk* előadás tapasztalataiból. Mi ide egyszeres robotlámpa-parkot adtunk meg, ROBE Forte és Tarrantula típusokkal, a tervezést is ezekkel kezdtük meg, de természetesen tudtuk, hogy ez az elérhető eszközök függvényében még változhat. (Ennek a pultnak sem jelent problémát egy utólagos eszköztípus-csere.) Én már eleve úgy építettem fel a vezérlési rendszer és a vonalkiosztás terveit, hogy legyen elegendő tartalék az esetleg megváltozó esatornaszám-igényekre.

A tervek felépítését is a színpad felől közelítve csináltuk: a WYSIWYG programban épült fel a teljes szett a színpad és a díszlet összes paraméterével, ide kerültek fel a tartószerkezetek, majd erre a lámpák. Amikor elkészültem a vonal- és címkiosztással is, az egész adathalmazt elkezdtem felvinni az Augment3D adatbázisába; a modell importálása és pozicionálása pár perc, de a lámpákat pontosan elhelyezni már tovább tartott. A befektetett munka megtérült, mert a valóságban is elég pontosan oda épült fel minden, ahova a terveken rögzítettük, így az előre megírt világítási programban már „csak”

Teljes technikai próba füsttel, vetítéssel, világítással

Fotók: MISS PÉTER PÉPE

Látvány-operátorok feszült figyelemmel

Esernyős táncpróba

Az óriási fej bevilágítva

a pozíció-palettákat kellett frissíteni. (Gondolhatnánk ezt egy ideális világban persze, de alább egy összefoglaló következik a problémakezelés viszontagságairól...) Az elkészült tervekől készítettem rajzokat, külön a beméretezett hidakról, a lámpák pontos elhelyezéséről és persze a vonalkiosztásról és címzésről is. Ezeket küldtük meg a helyszínre eszközöket bérbe adó szolgáltató cégeknek. Eddig a pontig minden nagyon szép volt, de azért éreztük, hogy ez így még tőlünk nyugatra se mindig fut le ilyen egyszerűen. Lássuk, milyen problémákba sikerült belefutni, és ezeket hogy lehetett kezelni – persze elsősorban mások okulásának elősegítésére...

Előljáróban szeretném kiemelni: az előadás nagyon szépen lefutott és hatalmas sikert aratott! Nemcsak az óriási, olykor a jelenetek közben is felcsattanó taps, hanem a későbbi visszajelzések alapján is ezt mondhatjuk. Ahhoz, hogy ilyen sikeres lehessen, több ponton is alkalmazkodnunk kellett a változó körülményekhez. Az alábbiakban egy közel sem teljes, inkább kiragadott példákban álló gyűjtemény következik.

Az előzetesen egyeztetett lámpapark változásokon esett át, mivel az adott időpontra nem volt elegendő szabad eszköz a megadott lámpatípusokból. (Ez mondjuk várható volt, és viszonylag gyakori probléma.) Erre már előzetesen is készültünk, így az építésben, címzésben nem jelentett problémát. A cseretípusok színei viszont csak hasonlítottak az eredeti típusokra. A Tarrantula helyére bekerülő kínai gyártmány ugyan fényerőben és nyílásszögben hozta az elvárt szintet, de nem tudott olyan szép megfelelő árnyalatot adni, amire szükségünk lett volna. Ezeket a színpalettákat mind át kellett nézni. Ugyanez a Pointe váltó-típusaként érkező MAC Viper lámpákra is igaz volt: az eredeti lámpatípus

LED-fényforrásokkal szerelt, így gyakorlatilag a teljes szett egyforma színeket képes előállítani. Ugyanez a fémhalogén izzós lámpákra már nem áll, így itt is fésülgetni kellett a palettákat. (Elsősorban a beszerelt izzók eltérő élettartama, illetve a lámpák életkora okoz ilyen jellegű eltéréseket.)

A pozíció-paletták kezelésével együtt ezek már időigényes feladatok, és éppen ezen a téren kezdtünk nagyon rosszul állni: az előadást az év legelején, január 4-én mutattuk be, és az időzítés egy váratlan problémát okozott. Normál esetben a Budapest és Győr közötti távolságot az autópályán megközelítően másfél óra alatt lehet megtenni (persze az indulás pontos helyétől és a használt jármű típusától függően). Az év legelején viszont megindul az ünnepeket a környező országokban

töltő, de Nyugat-Európában dolgozó vendégmunkások visszaáramlása, óvatos becslések szerint is milliós nagyságrendben. Így a Győr felé vezető autópálya-szakasz jelentős túlterhelésnek esik áldozatul, és az amúgy is nagy forgalmat balesetek tarkítják. Szinte lehetetlen közlekedni, a kerülőutak, alsóbbrendű útvonalak is túltelítődnek. A lényeg, hogy a három nap alatt gyakorlatilag minden késett, hol kisebb, hol nagyobb, hol kétségbeesítő mértékben... Például a színpadépítés is. Balázs leutazott és 3-án hajnaltól felügyelte a hidak rögzítési pontjainak és a színpad pozícióinak kialakítását. Úgy terveztük, hogy amikor mi délelőtt megérkezünk, már áll a színpad. Nem állt. Pedig mi is egy jó órát késtünk, és mire elkezdtük lepakolni a színpadra szánt lámpáinkat és a pultjainkat, már

Fényvezérlő állás, APEX és GIO pultokkal

kétórnyi késésben voltunk. Ezek a késések napközben is mozgatták az egymásra épülő fázisokat, például a hangosítók bérelt pultjai még az országba se léptek be, valahol Szerbiában ácsorogtak. A világtitkos szett ehhez képest elég gyorsan megépült, mire elkezdték a színpadot beépíteni, a színpad fölötti tartók lámpái már mind le voltak tesztelve.

A szolgáltató a rajzok alapján szerelte be a lámpákat, Balázs felügyelte ennek a lebonyolítását. A tesztelés idejére még nem érkezett be a mi pultunk, de ezt tudtuk előre, így én elkészítettem a végleges lámpakiosztást és címzést a cég MA2 pultjára is, ezt előző este átküldtük nekik.

A díszlet beépítésére sokat kellett várni, ez a színpadépítés megesúszása miatt alakult így. Amíg a díszlet nincs a helyén, sem a színpadi szettet nem tudjuk építeni, sem a pozíciókat nem lehet mihez korrigálni, ismét gyűjtöttünk késést. Ebben a „felszabadult” időben építettük át a vezérlést: a csarnok hátsó részében, a küzdőtérrel elhelyezett utolsó széksor mögött kaptunk helyet, és mivel elsőként érkeztünk, szépen beépültünk a pultokkal a jobb oldalra. A hang csapat később szólt, hogy az ő kábelezésük a jobb oldalról fog érkező a színpad felől, és nem biztos, hogy a csoportkábel átér a bal oldalra. (Amúgy sem szerencsés a nézőtér középső folyosóján ilyen vastag kábelköteget átvezetni.) Így mi költöztünk át balra, és segítettünk a videós szakosztálynak is ennek megfelelően újrahúzni a kábelezésüket. Végül is épp volt időnk...

A fényvezérlés a színház ETC APEX pultján futott, a tartalék pult egy ETC GIO@5 volt. Ez utóbbi eredetileg a Vígszínházban szolgál. A Pesti Színházban az APEX mellett egy ETC PUCK szolgálja a tartalék pult szerepét, ami oda elegendő is, de ide kiköltözve annyira megnövekedett a vezérlési kapacitás, hogy már nem tudta volna betölteni a funkcióját, ezért kellett cserélni a Vígszínház backup pultjára.

Az önfeledt várakozást egy elég vicces „probléma” kezelésével is töltöttük: a darab második felvonásában, a keselyűk tánca alatt egy ponton esernyőket ragadnak a madarak, és fentről elkezdi hullani – nem az eső, mert ez problémákat okozna, hanem a szappanbuborék! A színházban egy speciális gép intézi ezt a világítási hídról. Ehhez hasonló gépet szerettünk volna, és rögtön kettőt, hogy a szélesebb színpadon is meg tudjuk közelíteni az eredeti hatást. A csarnokban sokkal nagyobb a tér, a belmagasság is nagyobb, és a légmozgás eléggé kiszámíthatatlan. A szolgáltatónk egy helyi, esküvőkre szakosodott cégtől szerzett két – sajnos nem teljesen egyforma – gépezetet. Ezeket kezdtük tesztelni (elsőre csak az infra-távírányítós verziót): a buborékok nagyon magasra szálltak, és csak igen kis részük ért le a színpadra, egyszerűen túl hamar szétpukkantak. (Azok is túlságosan

jobbra eltolódva.) Kértük a tartószerkezeten máshoz közelebb. Mint kiderült, ez egyáltalán nem egyszerű feladat ilyen körülmények között: a buborék-gépben a folyadék egy nyitott tálcában van, még akkor töltötték fel, amikor lent volt a híd. Fent áthelyezni ezt nem könnyű, a híd már nem jöhet le, épp beépítik alá a díszletet. Így azután ötméteres magasságból hirtelen bő két liter szappanos víz ömlött a színpadra, szerencsére épp senkit nem talált el... Gyorsan el is napoltuk ezt a projektet, megjegyezve, hogy ha holnap se sikerül megoldani, akkor sines igazi katasztrófa, mert enélkül is lefut az előadás. Persze komoly takarításba kellett kezdeni, mielőtt mindenki csúszkálni fog...

Miután kimulattuk magunkat, elkezdődhetett a jelek átnézése, a pozíciók, paletták fésülgetése. (Közben megépült a díszlet, bekerültek a saját színpadi lámpáink, minden üzemszerűen kezdett

Keselyű-tánc buborékokkal

működni.) Ez a munka, elsősorban a felhalmozódott késések miatt, hajnalba nyúlt.

Másnap, az előadás napján már készülhettünk a délelőtti 11-re kiírt próbára, és végre használhattuk a kód- és füstgépeinket is. (Csak erre a napra kaptunk engedélyt ilyen tevékenységre.) Már tesztelés közben érkezett információ, hogy a színészeket, táncosokat szállító busz késni fog, mert már Budapest közelében dugóba keveredtek...

Az időt a fejjépek telepítésével és tesztelésével töltöttük, és itt is ért kellemetlen meglepetés. Az eredetileg megbeszélt Robert Juliat típusok helyett két „kiváltó” típust kaptunk. (Három fejjépre volt szükségünk, természetesen ezt rendes, színházi fejjépekre értve.) Végül kaptunk három gépet; a két „nagy” gép ugyan fényerőben elérte a színpadot (bő 80 méterre tudtunk települni a színpadtól), de a legkisebbre húzott optikával se lehetett eléggé összehúzni a fénykört. Ha elkezdtük behúzni az íriszt, a végpont előtt már megjelent a „félhold”, az írisz közepére beforduló takarólemez formájában. Az ezt megelőző állapotban még csak egy jó kétméteres átmérő maradt, nem lehetett csökkenteni a fénykört a kívánt 80 centi körüli átmérőre. (Ebben az előadásban tényleg kellene fejjépezni, például a kigyónak csak a fejét kellene megfogni. A színház-

ban ez nem jelent problémát.) A harmadik, középső gép egy Robert Juliat eszköz volt, de csak a kisebb, 1200 W izzóval, amelynek erre a távolságra már nem igazán ért le a fénye. Balázs hosszasan állígtatta mindhárom gépet, mire sikerült valamilyen kompromisszum mellett beállítani őket. Végül a kérdéses szűk jelenetben csak a középső gépet használtuk.

Végre megérkeztek a művészeink, és délután kettőkor megkezdhettük a próbát, nagyon feszített munkamenetben, mert így már nincs idő külön lejárá próbára, mikroportozásra és összpróbára, mindent egyben kell lebonyolítani. Este hatkor tervezték megnyitni a csarnokot a nézőközönség előtt, szegény Andrisnak füstölt a pult az ujjai alatt.

Ekkora idővesztésért egyszerűen nem lehet nullára kihozni, így a cél az, hogy a közönség minél magasabb színvonalú előadást élvezhessen. Nem maradt idő az olyan finomságokra, mint hogy a rivaldában elhelyezett (pixelenként vezérelt)

Távolban a színpad, előadás közben

derítésben a táncosok számára jelzőfényeket helyezünk el. (Pedig ezt dinamikusán, az adott koreográfia igényei szerint tudtuk volna kitenni, de nem volt idő elhelyezni a programban.) Én láttam néhány megbicsaklott színpalettát a zöld tartományban, de mivel egy valódi dzsungelben sines homogén színkép, itt is elfért ennyi változatosság.

Az előadás lebonyolításában már csak azokkal a problémákkal kellett megküzdeni, amelyeket a nem színházi környezet jelent: nincs ügyelői hívórendszer, nem húzható a nézőtéri világítás, nincs intercom kapcsolat a fejjépesekkel. Ezek nem okoztak meglepetést, és a saját rádióinkkal, illetve megfelelő létszámú világosítóval le tudtuk küzdeni.

Az előadás óriási sikerrel futott. A közönség állva tapsolt, és reméljük, hogy semmit sem érzéltek abból az erőfeszítésből, amibe a musical színpadra állítása került ilyen nehezített körülmények között. Ez a taps szól az összes közreműködőnek, és én külön köszönöm a háttér cégek technikusainak és saját kollégáimnak is a megfeszített munkájukat. Reméljük, hamarosan újra bemutathatjuk a produkciót ilyen nagyszabású keretek között, addig is másoron marad a Pesti Színházban, várunk mindenkit szeretettel!

Kiss Péter Pepe

Végre becsomagolták!

Az Allen & Heath SQ keverőcsalád az elmúlt évek során nemcsak a hangosítási, hanem az egész audio szakma egyik alap-pillérévé vált. Széles körű felhasználhatóságának köszönhetően a zenekaroktól az audiovizuális integrációig minden területen megállja a helyét. Idén pedig megérkezett a hiányzó láncszem: a rackes verzió. Hurrá!

cet féltetéve, mindig lenyűgöz, milyen gyorsan indul el egy ekkora tudású keverő. Talán erre is magyarázat a különleges FPGA processzor?

Az SQ-Rack architektúrája teljes mértékben megegyezik az elődmodellekével: 96 kHz-es XCVI FPGA processzálás, mindössze 0,7 ms késési idő, 48 bemeneti csatorna, 12 sztereó mixbusz, LR mixbusz, 3 sztereó vagy 6 monó mátrix, 8 sztereó FX processzor dedikált return csatornákkal, deep plug-in effektek és még sok más.

Ami igazán kiemelkedő hír: az SQ-Rack megjelenésével az egész SQ sorozat frissül, ugyanis minden modell megkapja az új V1.6 szoftvert!

De ez mit is hozott nekünk?

Fogunk-e örülni? És még számos kérdés merülhet fel mindenkiben. A válaszom röviden az, hogy

Mit rejt a RACK?

A keverőpult előlapját szemügyre véve az SQ keverők világában jártasak azonnal felismerik a jól ismert 7"-os érintőképernyőt, a programozható Soft Rotary tekerőket és Soft gombokat, amelyeket az SQ-6 örökített át. Emellett megtalálhatók a Layer választók, menü gombok, valamint a Library és funkciógombok is. Az összkép letisztult és átlátható.

Azonban, ha alaposabban megvizsgáljuk a menüsor felépítését, az SQ keverőkhöz képest rögtön feltűnik két új gomb. Mivel az SQ-Rack nem rendelkezik fizikai faderekkel, egy dedikált menülapot kapott, ahol egyszerre nyolc csatorna vezérelhető. Ezzel ügyesen áthidalták azt a dilemmát, hogyan lehet önállóan, kizárólag a kijelzőn keresztül kezelni a csatornákat. Azok számára, akik ismerik a QU-PAC elődmodell kezelőfelületét, ismerős lesz a Control gomb, amely programozható kijelzőlapokat rejt, így egyedi kezelőfelület alakítható ki. Ez különösen hasznos fixen installált környezetben, ahol a keverő az alapvető napi használatra konfigurálható, majd hétvégén – amikor például élőzenés fellépés van – egyetlen gombnyomással teljes funkcionalitású keverőpulttá alakítható.

Nézzük, mit látunk hátul!

A hátlapot szemügyre véve mosolyt csal az arcunkra a felismerés: egy az egyben az SQ-5.

Hurrá! Találunk itt 16 mikrofon/vonal bemenetet, két további TRS sztereó bemenetet, 12 XLR kimenetet, egy AES/EBU kimenetet, lábkapcsoló bemenetet, USB, Network csatlakozót, valamint SLINK és I/O bővítőkart helyet és – a kedvenc – dedikált Talkback bemenetet is.

Azok számára, akik nem mélyedtek el az SQ mixer világában, elsőre talán fel sem tűnik, milyen hihetetlen lehetőségeket rejt az SLINK és az I/O bővítőkartok csatlakoztatási lehetősége – valóságos „audio pókháló” építhető ki velük. A fejlesztők arról is gondoskodtak, hogy a rackfülek különböző rögzítési pontokban is elhelyezhetők legyenek, így a keverő előlről és hátulról is becsavarozható a rackbe, de akár döntött asztali formában is használható.

Kapcsoljuk be!

Míg az SQ-Rack bekapcsol, gyorsan elmondjuk... ja, nincs is időnk rá, mert már be is bootolt! A vic-

igen. A frissítés (már megszokott módon) számos újítást tartalmaz a javításokon kívül.

Új Add-ons deep Plug-in bővülés következett be. Elérhetővé vált a sokak által kedvelt OptTronik kompresszor, amiről órákig lehetne áradozni (LA2A kompresszor szolgáltatja az alapját). A legendás csöves kompresszor algoritmusaival teszi boldogá életünket, ami bármely bemenetre vagy MIX buszra késés nélkül használható. E mellé érkezett a másik nagy kedvenc, a „Bus”, mely egy legendás brit VCA kompresszor alapján készült, és mondjuk egy groupra illesztve, akár paralel használva, igazán masszív hangzást tudunk létrehozni. Mindezt úgy, hogy nem megy a hangzás tisztaságának a rovására.

Természetesen az ezeket is magába foglaló All Add-On Bundle (v1.6) is megérkezett, ami aztán nagyon sok igényt ki tud elégíteni (az alábbiakat tartalmazza: OptTronik, Bus, Peak Limiter 76, 16T,

16VU, Mighty, Opto, MultiBD3 + MultiBD4, DynEQ4, De-Esser, DiGi-GEQ, Proportional-Q GEQ, Hybrid GEQ, Bucket Brigade, Echo és Hypabass).

A kijaratok száma mindig kiemelt téma. A már meglévő mátrix kijaratokat, szám szerint hármat,

melyek lehetnek mono vagy sztereo formában, most kicsit izgalmasabban átalakították. Lehet akár hat darab mono mátrixunk is, de ezeket kettővel tudjuk variálni (pl. 2 db mono és 2 db sztereo; 4 db mono és 1 db sztereo...).

Kényes téma következnek, a Scenes. Csak a rend kedvéért ismétljük magunkat, hogy itt egy projekt/koncert/szindarab képeit/dalait/jeleneteit mentsük, dolgozunk végeztével pedig írjuk USB drive-ra. Új projekt/zenekar/előadás pedig legyen egy új mentés más nével.

Visszatérve a frissítéshez, óriási változások jöttek ebben a témakörben. Zenekar esetében ha a már meglévő dallista esetleg valamiért felborul, és tudjuk előre, hogy milyen más sorrendet fogunk használni, illetve melyik dalokat hagyjuk ki, ezeket simán tudjuk rendezni a Cue List editor segítségével. Minden helyzethez tudunk majd alkalmazkodni, és nem azon kell agyalnunk, hogy a 10. dalról visszalépjünk mondjuk a 4. dal képére.

Természetesen a MIDI utasítások lehetősége is bővült. Ezekkel a bővülésekkel a komplexebb show-k automatizálását segítik.

Már lehetőségünk van az egyes képek váltásánál a Crossfaders alkalmazására, amely hozzásegít minket egy finomabb, művészebb váltásra két kép között.

Az ide (Scenes) tartozó szűrők tárháza is bővült, ahol a processzálláshoz és SoftKeys-hez új szűrők érkeztek, de a számomra igazán izgalmas az, hogy (régebben ez egyáltalán nem volt elérhető) két csatorna különböző képekben változtatható sztereo és mono állapot között. Mondjuk csatornáink fullra járatása miatt a CH47-48 a rendezvény elején a DJ-nek a sztereo csatornája, de később a koncert folyamán egy vendég mikrofon és egy gitár kerülne oda, na ez eddig nem volt elérhető, csak projekt behívással, de most képváltással is meg tudjuk csinálni! És ez igaz a mixbuszokra is.

Újítás továbbá az USB lehetőségek között az USB-A és az USB-B egyidejű használata. Így könnyedén tudunk két külön platformra is akár rögzíteni sokszávos felvételt.

Az I/O Patch ablakban polaritást tudunk váltani a kijaratokon, valamint az inputokon tudunk fantom tápot kapcsolni, PAD-olni és gainezni is. Ez akkor lehet fontos, ha a pultunkra mondjuk fel kell tennünk egy térmikrofont a fülmonitorok miatt, de a pulton fizikai csatornát nem akarunk erre áldozni. Az előfokot beállítjuk itt, és Tie line-on keresztül eljuttatjuk a kívánt helyre, ezzel létrehozva egy win-win helyzetet.

Remélem, sikerült felkeltenünk az érdeklődéseket az újítások iránt. Sok sikert, és ha esetleg elakadtok, keressetek minket bátran!

Ditzmann Tamás, Márkus Gergő

Audmax Kft.

CQ

DOLGOZZ EGYSZERÜBBEN KEVERJ A LEGJOBBAN

Mindegy milyen
stílus a CQ keverővel
élmény lesz!

A CQ sorozat FPGA alapú hordozható és könnyen kezelhető, teljes értékű digitális keverői kezdőtől a profiig, zenésztől a hangmérnökiig egyaránt könnyen használhatók.

A hangszer, ének és beszéd-specifikus CQ-Quick csatornákkal, beépített kijelzővel vagy akár vezeték nélküli alkalmazáson keresztüli eléréssel élmény minden koncert.

Soksávós felvételt nem is lehetne egyszerűbben készíteni, mint a beépített SD kártya felvevővel vagy az USB interfésszel.

CQ-18T

CQ-20B

CQ-12T

Audmax Kft.
1107 Budapest,
Fogadó u. 3.

ALLEN-HEATH.COM/CQ

ALLEN & HEATH

Lépéselőny – Avigo képzések

Szinte minden szakmában az tud kiemelkedőt alkotni, az képes elismert szakemberré válni, aki nemcsak alázatos a munkájával kapcsolatban, hanem képes a megújulásra, és arra, hogy lépést tartson a kor kihívásaival, rezonáljon a technológia változásaira.

Disztribútorként és a szakma ismert szereplőjeként különösen nagy felelősséget érzünk a fenti gondolatot illetően, és igyekszünk minden tapasztalatunkat átadni, de nemcsak azért, hogy az általunk értékesített és telepített eszközöket a felhasználók jól tudják használni, hanem azért is, mert valóban hiszünk abban, hogy a jó szakember ismerve a potméterekhez szokott ujjbegyek pulzuson tartása.

Mi az Avigónál (Interton Group) próbálunk tenni azért is, hogy ez a pulzus jó erős maradjon, ezért mindig olyan technikai megoldások felé fordulunk, amelyekben hiszünk, amiről tudjuk, hogy hosszú időre meghatározzák majd a hangos/fényes szakmát, és ezt az elköteleződést szeretnénk tovább is adni nektek.

Ugyanez hívta életre az Interton Egyetemet is, azonban úgy éreztük, hogy sűrűbben, kisebb csoportokban is tudunk még mit átadni – és az élet minket igazolt. Az Avigo képzéseit tudatosan úgy alakítottuk ki, hogy a legfontosabb és legrelevánsabb ismereteket tudjuk eljuttatni a résztvevőkhöz, amelyek jövőálló és hasznos tudást biztosítanak majd, bármilyen színpad közelébe is sodorja „hallgatóinkat” az élet.

Az oktatásokon nagy figyelmet fordítunk arra, hogy kis létszámmal – általában 8 fő –, gyakorlati alapokon tanuljanak a jelentkezők, hiszen így kiemelt figyelmet tudunk szentelni mindenkinek, megbizonyosodva arról, hogy a leadott anyag célba ér, és azt valóban használni is tudják a rendezvények, koncertek alkalmával. Fontos még tudni, hogy a képzések díja teljes egészében levásárolható webshopunkban (www.avigo.hu), így tulajdonképpen csak letétbe helyezzük számatokra, amit 6 hónapig el tudtok költeni, akár egy másik oktatásra is!

A teljesség igénye nélkül pedig hozunk néhány példát, hogy milyen jellegű workshopokat találhattok nálunk. Hálózati ismereteket szerezhettek Dante-képes pultokon, vagy dedikáltan csak Lumina eszközökön, valamint megtaníthatunk titeket a d&b audiotechnik rendszerek konfigurálására és üzemeltetésére, de akár a QSC új, aktív line array hangsugárzó családjának (L-Class) felépítésére és használatára is. Bármelyiket is választod, biztos lehetsz benne, hogy naprakész ismereteket kapsz!

Természetesen folyamatosan azon dolgozunk, hogy portfólióinkat bővítsük, ezért nyitottak vagyunk javaslataitokra, hogy minél jobb szolgáltatást nyújtsunk. Keressetek minket elérhetőségeinken, az Avigo webshop oldalán, ahol a „Képzés” fül alatt jelentkezni is tudtok aktuális, nyitott eseményeinkre.

Remélem, hamarosan találkozunk!

Gergics Attila
Avigo

www.avigo.hu

Webshop | Képzések | Bérlés

avigo
An INTERTON Group company

Mitől forradalmi a mai napig a TT+ RDnet?

Az RDnet debütálása 2007-ben történt, a legutolsó verzió az 5.4.5.0. Mi az, ami nem megszokott egy hagyományos processzortól? Line-array hangfalak esetén például látható a modul vertikális eltérési szöge, mivel giroszkóp adatok alapján erről információt ad a rendszer. Utánként némítható végfokozás érhető el, akár automata behallgatási funkcióval, például egy rendszerellenőrzés miatt. Csoportba rendezés egységes funkciókezeléssel (delay, szűrők, EQ), vertikális csoportok hangszínszabályozása több frekvencia tartományban, FIR szűrő mellett. FIR szűrő zónák bizonyos mértékben mélytartományban is dolgoznak, ezáltal szinte a teljes lesugárzott tartomány extrém pontos fázisválasszal rendelkezik. Ezen túl az array-k közép-középmagas frekvenciatartomány kezelését teszi lehetővé akár zónánként, ami a levegő páratartalmának és hőmérsékletének viszonyában változik (nem automatikus funkció,

rendszermérnöki beavatkozást igényel). Továbbá az RDnet rendelkezik saját mérőrendszerrel, a rögzített frekvenciát és fázismenetet importálhatjuk a hangrendszer kiválasztott csoportjának hangszínszabályzójába, vagy egy adott modul DSP rendszerébe. Két lehetőség a rendszermérnök kezébe az RDneten belül: egy mély igazítási program és egy szélessávú igazítási program. Mindkét funkció a célmódul vagy célcsoport kijelölése után érhető el. A folyamat olyannyira precíz, hogy a kellő időbeliségen túl akár polaritásfordítást is programoz a megfelelő együttfutás eléréséhez a szoftver. Hogyan motivál az RCF? A mai napig, évről évre a felhasználók munkáját elősegítő fejlesztéseken dolgoznak, szem előtt tartva azokat a célokat, amik emelik egy esemény szintjét. Ezen túl szerfelett ambiciózus és emocionálisan túlérzékeny család ez, a mi egyik „üzemanyagunk”.

Amennyiben felkeltettük érdeklődésed, keress minket elérhetőségeinken!

Konecz Gábor

Chromasound Zrt.,
rendeles@chromasound.hu

MuxLab HDMI és KVM over IP: zökkenőmentes képátvitel, most még jobb áron!

A MuxLab 500860 és 500861 HDMI over IP PoE szünetmentes adóvevő berendezések lehetővé teszik HDMI forráseszközök lokális kiterjesz-

- ▶ HDMI over IP PoE Seamless Transceiver 4K/30 – 344 000 Ft
 - ▶ HDMI over IP PoE Seamless Transceiver 4K/60 – 526 100 Ft
 - ▶ KVM over IP PoE Workstation Transceiver 4K/30 – 384 000 Ft
 - ▶ KVM over IP PoE Workstation Transceiver 4K/60 – 586 600 Ft
- Amennyiben felkeltettük érdeklődésed, keress minket elérhetőségeinken.

Gallai Gábor

Chromasound Zrt.,
gallai@chromasound.hu

tését akár 100 méterig, 4K@30Hz vagy 4K@60Hz felbontásig Cat5e/6 kábelon keresztül. A MuxLab 500860 és 500861 adóvevők támogatják a pont-pont, pont-többpont és többpont-többpont konfigurációkat, a videófal és a multiview megoldásokkal, mindezt alacsony sávszélességgel, bővíthetőséggel és költséghatékony módon, anélkül, hogy dedikált kábelezési rendszereket kellene telepíteni. Az eszközkombináció kivételesen alacsony sávszélesség igénye lehetővé teszi az audio/videó tartalom helyi hálózaton, wifin és interneten keresztül történő streamelését. A MuxLab 500863 és 500864 eszközök a fentiekén túl támogatják a felhasználók részére a KVM megoldásokat több számítógép távoli kezelésében is. Az alábbi termékekre csak most, 15% extra árengedmény a nettó listaárból:

2025-ös újdonságok a Chauvet Professional kínálatából

Strike V

A Strike termékesalád legújabb tagjaként a Strike V új szintre emeli a színpadi fényshow-dat. Két réteg felel a tökéletes effektusokért: a felső réteget 24 db 6W-os RGBW LED, és szintén 24 db 50W-os RGBW LED alkotja az alsót. Ezek a fényforrások akár egyenként is vezérelhetők pixel mapping módban, ami egészen új lehetőségeket nyit meg a programozás során. Az elektronikus frost és a gépre illeszthető mágneses filter tovább bővíti a felhasználási módokat. Hagományos DMX vezérlésen túl biztosított az Art-Net, az SaCN és az RDM protokoll is. A 16 bites master dimmernek köszönhetően minden átúzás fokozatmentes, valamint a PWM frekvencia is módosítható,

RDnet hangprocesszor

Strike V

ha az előadásról kamerafelvétel is készülne. Nincs szükség manuális gépállításra, ugyanis a Strike V tilt paramétere a fénypultunkról is elérhető. Kompakt kialakításával a szállítás és a telepítés is gyerekjáték, valamint az IP65 besorolás révén ideiglenesen esős időjárás esetén is használható kültéren.

Maverick Flex 1

Spot, Beam és Wash funkciók: mindez egyetlen IP65 minősített lámpatestben. A Maverick Storm Flex 1 minden igényt képes kiszolgálni, legyen szó színházi előadásról vagy kültéri koncertről. 520 W-os LED fényforrással, két gobotárasával, két motoros prizmával és egy szintárasával a Maverick Flex 1 minden igényt képes kiszolgálni.

Maverick Storm Flex 1

A teljeskörű IP65 védettségnek hála, bármilyen időjárásban használható kültéren és a beépített Sky Tracker móddal akár négy gépet is összeköthetünk, hogy együtt pásztázzák az eget. A Maverick Flex 1 az 5 pines DMX csatlakozókon kívül rendelkezik két RJ45 porttal is, valamint egy USB C csatlakozóval, amelylyel közvetlenül egy pendrive-ról

tölthetőek fel a firmware frissítések. A motoros Dimmer, Focus és Frost mellett a LED fényforrás akár 50 000 munkaórán át is kiválóan működik. Vezérelhető hagyományos DMX, Art-Net, SaCN, RDM és CRMX protokollokon keresztül, valamint mindegyik vezérlési szabvánnyal használható 26 vagy 33 csatornás módban.

Új hagyományok teremtése – a Cameo bemutatta a P6 LED profil spot

A Cameo P sorozat legújabb és legnagyobb teljesítményű modellje egy úttörő LED profil spot, amely 600 W-os RGBACL motorjával és 16000 lumen fényáramával a 2,5 kW-os osztályban a hagyományos halogén profil spotok teljes értékű energia-takarékos helyettesítésére szolgál. A Cameo P6 a nagy fényerő és kiváló minőség, a természetes színvisztaadás és a sokoldalú világítás-tervezési eszközök nyерő kombinációjának eredményeként nemesak színházak és TV-stúdiók, hanem az élő előadások, vállalati konferenciák és rendezvény színpadok számára is tökéletes választássá válik.

A Cameo P6 egy 600 wattos RGBACL LED motoron (RGB + borostyán + cian + lime) alapuló full-colour profil spot, amely egy Németországban kifejlesztett, nagy pontosságú, kalibrált színkeverő rendszerrel (XColour technológia) működik. A magas, 98-as CRI (@5.600K) és a 94-es TLCI érték (@5.600K) biztosítja, hogy az emberek és tárgyak mindig élénk, tiszta és dinamikus színekben jelenjenek meg. A fehér fénytartományban a P6 színhőmérséklete 1800 és 10000 K között fokozatmentesen állítható. Az új Cameo Profiler csúcsmodell széleskörű szintulajdonosságainak köszönhetően univerzális választás a színházakban és más helyszíneken való használatra.

Annak érdekében, hogy a P6 nagy teljesítményű fénye rugalmasan igazítható legyen a különböző színpadi követelményekhez, a LED profil 5° és 50° közötti zoom-tartománnyal rendelkezik. Különlegessége a 360°-ban elforgatható négylemezes kere-

Cameo P6

tező rendszer, amely a zoommal és a fokozatmentesen állítható beépített frost filterrel kombinálva kreatív fényformálási lehetőségek széles skáláját kínálja. Az opcionális írisz- és gobótartók egy nyílrendszeren keresztül hozzáadhatók. A Cameo opcionális rögzítőkonzolt kínál követő spotként való használatához, és a P6-ot úgy tervezték, hogy szükség esetén minden beállítás manuálisan elvégezhető legyen a készüléken, így a megszokott munkafolyamatok továbbra is használhatók.

A LED körülbelül 50000 óras élettartamával és a hagyományos 2,5 kW-os halogén profil lámpákhoz képest jelentősen csökkentett energiafogyasztásával a P6 egy időálló világítási megoldás. Ez nemesak az energiaköltségek csökkentését és a környezeti hatások mérséklését segíti elő, hanem összhangban van az európai Green Deal-el is, amelynek célja a klímasemlegesség elérése 2050-ig, valamint a fényforrásokra vonatkozó ökológiai irányelvek harmonizációjával az Európai Unióban.

Cameo P sorozat

Akár színházi pódiumon, akár tévékamera előtt, akár egy rendezvény színpadán, az embereket és a tárgyakat mindig optimálisan kell megvilágítani, hogy a nézők és a kamerák tökéletes képet kapjanak az eseményekről. A Cameo a világítástervezők, rendezők, ügynökségek, művészek és cégvezetők igényeinek minden helyzetben történő kielégítésére fejlesztette ki a P sorozatot: LED profil spotok a professzionális színházi, televíziós és rendezvényi szektor számára. A P6 csúcsmodell mellett a P sorozat a P2 T (tungsten, 3200 K), P2 D (nappali fény, 5600 K) és P2 FC (full color, RGBAL) mo-

Cameo P6

delleket foglalja magában, amelyek a korábbi 1 kW-os profil spotok helyettesítésére szolgálnak. A Cameo P6 2025 második negyed-évében már elérhető, forgalmazza az ELIMEX Kft.

További információ:
www.elimex.hu

LumenRadio MoonLite² – Új korszak a vezeték nélküli világításvezérlésben

A vezeték nélküli DMX technológia az elmúlt években hatalmas fejlődésen ment keresztül, köszönhetően az olyan úttörő gyártóknak, mint a svéd LumenRadio. Legújabb innovációjuk, a MoonLite² eszköz új szintre emeli a megbízhatóságot, a funkcionalitást és a rugalmasságot. Az új modell nem csupán elődjének továbbfejlesztett változata, hanem a kategória egyik legsokoldalúbb és legprofesszionálisabb megoldása is egyben. A LumenRadio neve már régóta egyet jelent a kiváló minőségű, ipari szintű vezeték nélküli világításvezérléssel. A cég CRMX technológiája stabil és megbízható átvittelt biztosít a világ bármely pontján, színházakban, filmforgatásokon, élő rendezvényeken és installációs projekteken egyaránt. A MoonLite termécsalád különösen népszerű lett a könnyű használat, hordozhatóság és professzionális teljesítmény kombinációjának köszönhetően. Most pedig megérkezett a tovább-

▶ fejlesztett változat, a MoonLite², amely még több lehetőséget és funkcióit kínál a felhasználóknak. A MoonLite² legnagyobb előnye, hogy teljes mértékben megőrizte elődje előnyeit, miközben számos lényegi fejlesztést és kényelmi funkciót vezetett be. Az eszköz a LumenRadio saját fejlesztésű CRMX (Cognitive Radio Multiplexer) vezeték nélküli technológiáját használja, amely garantálja az interferencia-mentes, stabil jelet még zsúfolt rádiófrekvenciás környezetben is.

LumenRadio MoonLite²

Főbb újdonságok:

- ▶ **Beépített DMX tesztelés és RDM vezérlés:** A MoonLite² képes önállóan DMX jelek küldésére és fogadására, illetve RDM (Remote Device Management) funkciókkal támogatja a világítási eszközök távvezérlését. Ezek a lehetőségek kulcsfontosságúak hibakereséskor és telepítéskor.
- ▶ **Új kezelőfelület:** A korábbi modellekhez képest a MoonLite² intuitívabb fizikai kezelőfelületet és információs kijelzőt kapott, amelyen könnyedén navigálhatók a beállítások.
- ▶ **USB-C töltés és újratölthető akkumulátor:** Az eszköz korszerű USB-C csatlakozóval tölthető, és továbbfejlesztett akkumulátorral rendelkezik, ami hosszabb üzemidőt biztosít, akár 12 órán át folyamatos működés mellett.
- ▶ **Bluetooth kapcsolat és mobilalkalmazás integráció:** A LumenRadio CRMX Toolbox applikációval Android és iOS rendszereken is egyszerűen konfigurálható az eszköz. Bluetooth-on keresztül akár teljes rendszereket lehet beállítani külső DMX vezérlő nélkül.

▶ **Töltőtök több eszközhöz:** Az új, több eszköz egyidejű töltésére alkalmas töltőállomás ideális megoldás nagyobb produciók számára.

A MoonLite² igazi „svájci svéd bicska” a világításvezérlésben. Az eszköz adóként és vevőként egyaránt működik, így rugalmasan használható különféle produciók helyszíneken. Ideális választás mobil világítási rendszerekhez, koncertekhez, színházi előadásokhoz, tévéstudiókhoz,

valamint ideiglenes rendezvényekhez és installációkhoz is. A kettős XLR csatlakozóval (3-pólusú és 5-pólusú) bármilyen DMX eszközhöz könnyedén csatlakoztatható. Kompakt méretének köszönhetően pedig könnyen elfér akár zsebben is, így a technikusok gyorsan és kényelmesen használhatják bármilyen körülmények között. A MoonLite² előnye nem csupán a megbízható CRMX technológiában rejlik. A versenytársak termékei gyakran kompromisszumokat követelnek a jelátvitel stabilitása, a hatótávolság vagy az energiaellátás terén. A LumenRadio ezzel szemben egy komplett megoldást kínál, amely nemcsak professzionális minőséget garantál, hanem felhasználóbarát kezelést és fejlett technológiát is biztosít egyetlen, kompakt eszközbe sűrítve. A MoonLite² minden tekintetben méltó utódja elődjének, sőt, sokkal többet is kínál annál. A LumenRadio ezzel az eszközzel új mércét állított a vezeték nélküli DMX technológiában, amelyre a világítási szakma bátran építhet a következő években. A megbízhatóság, rugalmasság és innováció tökéletes ötvözte, amely

kiszolgálja a legnagyobb produciók igényeit, ugyanakkor ideális eszköz a kisebb installációk számára is. A MoonLite² nem csupán egy új eszköz – hanem egy új szabvány.

További információ:
www.lisys-project.hu

LED-fényvetők, lámpák megfizethető áron!

Szinte mindegyik színpaddal rendelkező kulturális létesítmény szeretne fenntartható LED- lámpákat használni a színpadja megvilágítására. Sajnos a beszerzésre sarkalló lelkesedés elég hamar lecsökken, amikor a lámpák áraitra terelődik a szó. A kínálatban szinte mindenki ilyen berendezéseket tart már, ám ezek minden esetben új, komplett lámpák, amelyek vagy nagyon magas árral, vagy alacsony minőséggel rendelkeznek. Egyik alternatíva sem jelent ideális megoldást. A jó minőségű lámpák – amelyek fényerőben, színhelyességben és megbízhatóságban is garanciát jelentenek – minden esetben magasabb, 6-7 számjegyű összegbe kerülnek. A másik lehetőség, ami inkább az olcsó, 1-200 000 Ft-os szegmensben elérhető, viszont az árán kívül kevés jó tulajdonsággal bír, a fenti felsorolásból talán egyet választani. Esetleg kettőt, de ez már a kedvező ár rovására megy. A Pelyhe Kft.-nél mindig arra törekszünk, hogy a színpad megvilágításához a lehető legjobb megoldásokat ajánljassuk nagyon baráti áron. Ebből a megfontolásból, és persze a saját fenntarthatósági célkitűzéseink megtartása miatt, olyan kínálatot igyekszünk összeállítani a 35 évnyi tapasztalat alapján, amely a hármas kritériumcsoportnak megfelel, és még a pénztárcát is kíméli. Több éves keresgélés után örömmel jelentjük be, hogy van megoldás a hagyományos színházi lámpák korszerűsítésére, még hozzá „szinte” kompromisszumok nélkül! Nem kell megvenni a drága LED-fényforrásos lámpákat, elég, ha a meglévő fényvető testbe új korszerű LED-fényforrás kerül. És igen, itt van az a szinte kompromisszum nélküli elásva! El kell

dönteni, mire van szüksége a helynek. Gyakorlatilag az országban használt minden fajta és gyártmányú lámpába (talán a Selecon Pacific kivételével, mert az már történelem) tudunk ajánlani LED-fényforrást. Kezdvé a Gy9,5-foglalatú lámpáktól a G38-ig, a Fresnel és PC-optikás spotoktól az ETC-ADB- Robert Juliat-Niethammer profilkig bezárólag. A színválaszték az egyszerű 3000 K-tól egészen a 6 színes, magas CRI-vel rendelkező színkeverős fényforrásig terjed. Igen, ide kell a kompromisszumkészség, mert tényleg nagy a választási lehetőség. El kell dönteni, hogy a meglévő repertoár képeinek megtartása a fontosabb, és akkor a sima 3000 K-es fényforrást és a színező fóliákat választhatjuk, vagy egy kis többletmunkával a magasabb kategóriájú színkeverős LED-eket, amivel a fényforráson kívül a színezésre fordított költségek is megtakaríthatók. Ez a megoldás még rövidebb megtérülést sejtet. Végezetül csak annyit, hogy az eddigi tapasztalat, amelyet a RAM Colosseumban sikerült megszerezni, azt mutatja, hogy a meglévő lámpapark halogén izzóval működő lámpáinak korszerűsítésével – ami ott nagyságrendileg 50 lámpa LED-esítését jelentette – az energiafelhasználásban a megtakarítás 30%-ot hozott már az első hónapokban. Ez a színház energiaszámlájában jelentkezik, és a befektetett pénz belátható időn belül jelentős megtakarítást jelent, amit más hasznos dologra is lehet fordítani. Tehát, ha szempont az olcsóbb működés, a megbízható, hosszú távú működést garantáló fényforrások beszerzése és nem utolsó sorban a divatos fenntarthatóság és környezettudatos színpadvilágítás, akkor elő a telefont, és bátran lehet „tárcsázni” a Pelyhét.

További információ:
www.pelyhe.hu

Mi történt a pesti színházakban az elmúlt 15 évben?

2010 decemberében egy negyedéves szaklapban megjelent A színházi vezetés struktúrája című írásom. Azóta eltelt 15 év, és arra gondoltam, itt lenne az ideje megírni, hogyan változott a fővárosi színházi struktúra. Nagy meglepetés ért: maga a struktúra alig változott, nem volt tehát miről írnom. Ami izgalmas lett, az a szízigazgatók sorsa, pályafutása. Az alábbi írás ennek a nagyobb feladatnak csupán az előmunkája. Az írás az állami, illetve fővárosi működtetésű és magánszínházakat veszi sorra, a függetlenekre nem tér ki.

József Attila Színház

A 2010/11-es évadban a legtöbb esemény és izgalom ebben a színházban történt. 2010 júniusában a Fővárosi Önkormányzat egyhangúan megválasztotta Méhes Lászlót a színház igazgatójának, aki a következő év márciusában lemondott. Valószínű, hogy a főváros már nem akart támogatást adni, de az is lehet, hogy saját emberét akarta igazgatónak látni. Méhes utódja Koltay Gábor filmrendező lett, aki azonban csak néhány hónapig töltötte be a pozíciót. A hírek szerint mindenkivel szerződést kötött a következő évadra – ez pedig nem tetszett a fővárosi városatyáknak. Koltayt Nemcsák Károly színész váltotta, aki 2011. augusztus 1-től igazgatja a József Attila Színházat, 2021. február 2-től pedig újabb öt évre vette át megbízását.

Talán még nem volt ilyen év a színháztörténetben, mint a 2011-es, amikor a József Attila Színházban három igazgató volt egymás után: Méhes, Koltay és Nemcsák. Hármójuk összefüggő története külön cikket érdemelne.

Thália Színház

A 2010-es évek női igazgatókban gazdag évtizede volt a magyar színháztörténetnek. Hét nő igazgatott: Barda Beáta, Bán Teodóra, Benkő Nóra, Ellinger Edina, Eszenyi Enikő, Kováts Adél, Zimányi Zsófia. Közülük egynek nem sikerült az újabb pályázat, egy pedig különleges körülmények miatt lemondott.

Zimányi Zsófia (a hét női igazgató egyike Budapesten) 2009 februárjától 2012-ig volt a színház igazgatója. A Fővárosi Önkormányzat 2011 decemberében a Thália Színház és a Mikroszkóp Színpad ügyvezetői munkakörére egy közös, a két nonprofit társaság 2012-ben lezajló lehetséges egyesülésére vonatkozó megvalósítási koncepciót is magában foglaló pályázatot írt ki, melynek eredményeképpen 2012. január 1-től Bereményi Géza lett a színház igazgatója, Kálomista Gábor pedig a menedzserigazgató. 2017-től Kálomista vette át az igazgatói pozíciót, Bereményi tanácsadóként maradt.

Soha nem volt annyi színház és mozi egyazon épületben, mint a ma Tháliának nevezett színházban. Soha nem változott még oly sokszor egy színház struktúrája, vezetése, műsorrendje, mint a ma Tháliának nevezett színházé (lásd Művész Színház, Arizona Színház, Thália Színház).

Játékszín'

2011. december 15-én a Játékszín igazgatója levelet kapott az államot képviselő kultúráért felelős minisztériumtól, amely közölte, hogy nem kívánja támogatni tovább a színházat. Mindenféle pályázatás nélkül négy magánszemély – nevéseges áron: 3,1 millió forintért – vásárolta meg a színház vagyont, amelyet a tulajdonosok nyilatkozata szerint több tízmillió forintos adósság is terhelt. Balázsovits Lajos² 20 év igazgatás után befejezte színházvezetői pályafutását. A magán Játékszín első igazgatója Németh Kristóf színész lett, őt Bank Tamás – szintén színész – váltotta 2016-ban. A színház 1978. október 4-től a 2011/12-es évad végéig működött közösségi színházként.

Mikroszkóp Színpad

A Fővárosi Önkormányzat 2009. december 31-ig a színház főrendezőjét, Selmeczi Tibort bízta meg az igazgatói teendők ellátásával.³ 2010. február 1-től Verebes István színész-rendező volt az igazgató, aki azonban a rossz pénzügyi feltételekre hivatkozva 11 hónap után lemondott. Verebes – hogy hangsúlyozza a színháza különbségét – átkeresztelte a Mikroszkópot Kabaré 24-re. Sas József 2021-ben, 82 éves korában halt meg.

Négy közösségi színház szűnt meg a 2020-as években: a Játékszín, a Budapesti Kamaraszínház, a Bárka és a Mikroszkóp. A Játékszín magánszínház lett, a Mikroszkóp beolvadt a Tháliába, a Kamaraszínházat és a BARKÁT pedig egyszerűen megszüntették.

Új Színház / Újszínház

Márta István zeneszerző, zenész, fesztiváligazgató 1998-tól – ma már hosszúnak tűnő – 14 éven ke-

resztül igazgatta az Új Színházat. Utódja Dörner György színész lett, aki 2012. február 1-től vezeti az általa Új Színházból átnevezett Újszínházat. Dörner szerette volna a színház nevét Hátország Színházra változtatni, ehhez azonban a fenntartó nem járult hozzá. 2016-ban a színház igazgatójára 12 pályázat érkezett, szakmai bizottsági meghallgatások után a közgyűlés döntése értelmében újabb 5 évre Dörner György maradt az igazgató. Kásler Miklós 2022 februárjában újra őt nevezte ki az Újszínház igazgatójának.

Örkény Színház

Kilenc évre volt szüksége Mácsai Pál igazgatónak ahhoz, hogy a korábbi Madách Kamaraszínházból a Fővárosi Közgyűlés 2009. október 12-én egyhangú szavazással megalapítsa az önálló Örkény István Színházat. Mácsai Pál a színház művészeti vezetését 2001-ben vette át, azzal a feltétellel, hogy önálló társulattal, teljes szakmai függetlenséggel dolgozhatnak. A Madách Színház feltétele az volt, hogy az új program nézettsége haladjon meg a 75%-ot, és ne lépje túl az előadásokra fordítható 5 millió forintos költségkeretet.⁴ A színház igazgatója a kezdetektől Mácsai Pál volt. Mácsai 2023-ban bejelentette, hogy 2025-ben nem indul újabb igazgatói megbízásért. Utódja 2025. március 1-től Gáspár Máté lett, mellette Polgár Csaba a művészeti vezető.

Radnóti Színház

Bálint András színész hihetetlenül sokáig, 31 éven át igazgatta a Radnóti Miklós Színházat. Ezzel ő viselhetné a leghosszabban működő fővárosi igazgató címet, ha lenne ilyen cím. 1988-ban cserélte le a színház nevében a színpadot a színházzal. Utódja 2016 februárjától Kováts Adél színész, aki a színház neveltjeként lett itt igazgató. 2019-ben a Forbes őt választotta a 6. legbefolyásosabb magyar nőnek a kultúrában.

Katona József Színház

Székely Gábor rendezőt 1989-ben Zsámbéki Gábor követte az igazgatói székben, aki több mint két év-

tizedig vezette a színházat. 2011. február 1-jén Máté Gábor váltotta Zsámbéki Gábort a direktori poszton, és immár több mint tíz éve vezeti a színházat. 2001-ben summa cum laude minősítéssel DLA tudományos fokozatot szerzett, 2013-tól a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia tagja. 2025-ben egy sajtótájékoztatón bejelentette, hogy 2026-ban már nem pályázik az igazgatói posztra. Színházi pletykák szerint Székely Kriszta rendező várható Máté utódjának.

Pesti Magyar Színház / Magyar Színház

Iglódi István 1999-től 2010-ig volt igazgatója az akkor még Nemzeti néven működő színháznak, amely 2000-ban vette fel a Pesti Magyar Színház nevet. 2009. december 2-án a szolnoki Szigligeti Színház *Vízkereszt, vagy amit akartok* próbáján rosszul lett, és egy nappal később elhunyt. Utódja Őze Áron színész lett, aki 2015-ben átadta a posztját Zalán János színésznek.⁵ A 2023. október 6-án tartott rendkívüli társulati ülést követően Zalán közölte, hogy visszavonta igazgatói pályázatát. 2024. április 1-től a színház új igazgatója Nagy Viktor rendező, aki Eperjes Károly színésszel együtt vezeti a színházat.

Zalán azon kisszámú igazgatók egyike volt, aki rendelkezik PhD és DLA tudományos fokozattal. Mindkettőt a Színház- és Filmművészeti Egyetemen védte meg, ahol egyben docens is. Az SZFE honlapján olvashatók dolgozatai – jelenleg ugyanitt oktatási rektorhelyettes.

Szabad Tér Színház

2003 óta Bán Teodóra balett-táncos a színház igazgatója. Miután a színházat 2020-ban kettéosztották a Városmajori Szabadtéri Színpadra és a Margitszigeti Szabadtéri Színpadra, Benkő Nóra színész lett a Városmajor, Bán Teodóra pedig a Margitsziget igazgatója.

Bárka Színház

1996-ban Budapest VIII. kerületében a helyi önkormányzat színházat alapított, amely 2014-ben jogutód nélkül megszűnt. Három igazgató nevét kell feljegyeznünk az emlékezetünkben: Csányi János 1996–2005 között, Alföldi Róbert 2006–2008 között, Seress Zoltán pedig 2007–2014 között vezette a színházat. Az épület 2015-ben a Nemzeti Közszoigalati Egyetemhez került.

Centrál Színház

A Paulay Ede utcai teátrum 1997 és 2001 között Bodrogi Gyula színházigazgató (49%) és Fővárosi Önkormányzat (51%) közös tulajdonként működött Vidám Színház néven. 2002-től 2017-ig 100%-os fővárosi tulajdonban volt. 2008 nyaratól

a Fővárosi Önkormányzat átnevezte Centrál Színháznak. 2014. június végén határozott a Fővárosi Közgyűlés a Centrál Színház magánosításáról. Végül 2017. augusztus 14-én került Puskás Tamás színész, rendező tulajdonába, aki 50 millió forintért jutott hozzá a Centrál Színház Színházművészeti Nonprofit Kft.-hez. 2003-tól Puskás az igazgató, egyben a színházat működtető nonprofit kft. tulajdonosa.

Trafó – Kortárs Művészetek Háza

A Trafó 1998-ban kezdte meg működését. Az első 22 év alatt két igazgatója volt: 2011-ig Szabó György közgazdász, utódja Nagy József táncművész, aki 2017-ig volt a Trafó vezetője. Barta Beáta program-szervezőként kezdte színházi pályafutását, majd tíz éven át az intézmény művészeti vezetőjeként tevékenykedett, 2017 óta a Trafó igazgatója. 2023-ban a szakmai bizottság javaslata alapján a Fővárosi Közgyűlés Erdődi Katalint választotta meg a Trafó Kortárs Művészetek Háza ügyvezető igazgatói posztjára, aki 2025. január 1-én vette át a pozíciót, és 2029. december 31-ig vezeti az intézményt.

A 18 fővárosi színház vezetői közül 13 színészből vagy táncosból lett igazgató. Csupán két rendező van köztük, ami fölöttébb érdekes. Két menedzsert és egy dramaturgot is nyilvántarthatunk már. Megállapíthatjuk tehát: tovább folytatódik az igazgatói pálya „rendezőtlentítése”.

Magyar Állami Operaház

Vass Lajos 2007. július 1. és 2010. október 22. között volt az Operaház főigazgatója – előzőleg, 2006. június 19. és 2007. június 30. között miniszteri biztos.⁶ Utódja, Ókovács Szilveszter kormánybiztosként, majd előbb megbízott, 2012 óta pedig kinevezett főigazgatóként munkálkodik a magyar operajátszás ügyén. 2022-ben a Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozatával tüntették ki. 2023 tavaszán rekordszámú pályázó vett részt a főigazgatói pályázatban; kisebb miniszteriális ellentétek után Ókovács újra főigazgató lett.

Meglepő, hogy Ókovács a második legfiatalabb igazgató a fővárosban: 1969-ben született, és már 13 éve az Operaház főigazgatója.

Kolibri Színház

A Fővárosi Önkormányzat 1992-ben alapította a színházat a gyermek- és ifjúsági korosztály számára. Jelenleg három játszóhelyen is tartanak előadásokat. Igazgatója a kezdetektől Novák János zenész volt, akinek 2025-ben lejárt a megbízatása. Ez év elején Zalán Jánost nevezték ki a helyére. A társulat több hétig tiltakozott Zalán kinevezése ellen, ám hiába: Zalán öt évre a Kolibri igazgatója lett. Munkáját szakmai konzulensként segíti Novák János.

Budapest Bábszínház

1949 szeptemberében a Mesebarlang együttesből alakult meg az Állami Bábszínház. A színház saját társulata napjainkban három helyen játszik gyermekeknek és felnőtteknek szóló bábéledásokat. 1994-től 2020-ig Meczner János igazgatta. 1992-től Budapest Bábszínház néven működik.

A fővárosi színházigazgatók közül a legfiatalabb Ellinger Edina, aki 2020-ban, 42 évesen lett a Bábszínház igazgatója. Az igazgatók átlagos életkora 62 év, pontosan annyi, mint 2009-ben. A legfiatalabb 1996-ban a 30 éves Csányi János volt, a Bárka igazgatója, őt követte a sorban Csicsászár Imre, aki 1989-ben 39 évesen lett a Nemzeti Színház igazgatója.

Nemzeti Színház

Az Operához hasonlóan az elmúlt tíz évben az új Nemzetinek is csak két igazgatója volt: 2008 és 2013 között Alföldi Róbert színész-rendező, 2013-tól pedig Vidnyánszky Attila rendező. Vidnyánszky 2018-ban újabb öt éves, 2023-ig tartó megbízást kapott a teátrum élén, amelyet 2023-ban ismét öt évvel meghosszabbítottak, így 2028-ig a teátrum igazgatója marad. 2023 novemberében benyújtotta lemondását a *Rómeó és Júlia* előadása közben történt baleset miatt. A miniszter nem fogadta el a lemondását.

Budapesti Kamaraszínház

A Budapesti Kamaraszínház elődje Népszínház néven alakult meg 1978-ban, az Állami Déryné Színház és a 25. Színház összevonásával. 1991-ben kapta az új nevét. 2011. december 17-én a kultúráért felelős minisztérium közölte, hogy 2012. január 1-től nem kívánja támogatni a kamaraszínházat, így az évad végével megszüntette a működését. Szűcs Miklós igazgató még megpróbálta életre kelteni a Kamarát, de sem a pénzemberek, sem a színházi szakma nem állt mellé, így a Népszínház és a 25. Színház utóda rövid szenvedés után megszűnt.

Vígszínház

2009 és 2020 között Eszenyi Enikő igazgatta; ő az egyedüli fővárosi színházigazgató, aki lemondott a pozíciójáról.⁷ Utódja Rudolf Péter.

Madách Színház

Szirtes Tamás 2004. február 1-től a Madách Színház Kht. ügyvezető igazgatója, megbízatása 2022. február 1-ig szólt. 2021-ben újabb öt évre nevezték ki, így 2027-ig a színház igazgatója marad. 80 évesen a magyar színházi élet doyenjének számít.

A jelenlegi fővárosi színházigazgatók átlagosan 10 éve töltik be pozíciójukat. Közülük a leghosszabban – 30 éven át – Novák János, aki az alapításától,

1992-től vezette a Kolibrít. Két igazgató 18 éve tartja a pozícióját: Mácsai Pál (2025-ig) és Szirtes Tamás, és hárman 11 éve: Dörner György, Máté Gábor és Nemesák Károly.

Karinthy Színház

Tulajdonosa, Karinthy Márton büszkén hirdette, hogy ez Buda első és egyetlen színháza. 1988-tól játszanak a Bartók Béla úton, az egykori Haladás mozi épületében. Karinthy Márton halála után a színház egyre nehezebb pénzügyi körülmények közé került. 2020 májusában az EMMI bejelentette, hogy 300 millió forintért megvásárolja a színházat, melyet a Magyar Teátrumi Társaság fog üzemeltetni. Igazgatója 2021. július 1-től Vidnyánszky Attila egyik tanítványa, Berettyán Nándor 29 éves színész lett. A művészeti vezető Bakos-Kiss Gábor, aki 2021 januárjától ügyvezető igazgatóként dolgozott a Karinthy Színháznál, de 2022-ben a Győri Nemzeti Színház élére is kinevezték.

Budapesti Operettszínház

2001-től 2014-ig Kerényi Miklós Gábor volt a főigazgató, utódja Lőrinczy György. 2019. február

1-től öt követte Kiss-B. Atilla operaénekes. Megbízatása öt évre szólt, majd 2023-ban másodsorra is kinevezték a Budapesti Operettszínház főigazgatójának.

Pinceszínház

A Pinceszínházat 2021. július 9. óta Sztarenki Pál igazgatja, aki korábban a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház művészeti vezetője volt. 15 pályázó közül választották ki, ami egyedülálló a magyar színháztörténetben. Sztarenkinek nincs könnyű dolga, de az eddigi közel négy évad eredményei már egyértelműen igazolják, hogy tehetséges és lelkes munkatársaival közösen egy új és korszerű színházat indított újtárá.

*

Nem tagadhatjuk le, hogy a 2010 és 2025 közötti évek a legizgalmasabb színházi korszakok közé tartoznak. A színházi struktúra gyökeresen megváltozott: a fővárosi színházak közül csak három maradt a fővárosé, a többi az államé lett. Ennek megfelelően változtak a színházi missziók és stratégiák is. A pályázati rendszer ma már nem rejt meglepetéseket – sokan már jó előre tudni

vélük, ki lesz a nyertes és ki a vesztes. A közösségi források elosztása híven követi a színházak és igazgatóik sorsát. De mindez már egy másik írás témája lehet.

dr. Venczel Sándor
stratégiai tanácsadó

1 A színházak sorrendje nem jelent semmit: úgy írtam, ahogy eszembe jutottak.

2 Balázsovits legkedvesebb mondása a kilenevenes évek elejéről: „A színházakban nálunk még szocializmus van.”

3 A Fővárosi Ítéltábla 2009. június 17-én egy év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte Sas József igazgatót

4 https://www.wikiwand.com/hu/%C3%96rk%C3%A9ny_Istv%C3%A1n_Sz%C3%ADnh%C3%A1z_2022_j%C3%9As_29

5 Doktori disszertációjában célul tűzte ki, hogy felállítsa az Audio Description magyar modelljét, és megfogalmazza „a minőségbiztosításhoz elengedhetetlenül szükséges minimális követelmény-rendszert”.

6 Az évtized elején különféle ügyekben nyomoztak Vass Lajos és gazdasági igazgatója ellen, ám a hűtlen kezelés büntette gyanúja ügyében folytatott nyomozás egyszer csak megszűnt.

7 A színházi pletykák szerint Méhes is felmondott, de elképzelhető, hogy lényegében „közös megegyezés” történt.

Teljeskörű színpadtechnikai karbantartást végzünk

A különböző színház- és színpadtechnikai géptípusokat eltérő gyakorisággal kötelező karbantartani.

Több évtizede végzünk színházakban, művelődési házakban, teljeskörű színpadi és gépészeti állapotfelméréseket és karbantartásokat.

Kiemelkedően nagy figyelmet fordítunk a alkatrészeink minőségére. Ezzel időt, energiát és pénzt spórolunk ügyfeleink részére.

Garanciaidőn túli és egyéni javítások tekintetében is számíthatsz ránk!

Web: gepbersizinpad.com
Facebook: #GÉPBÉRSzínpad

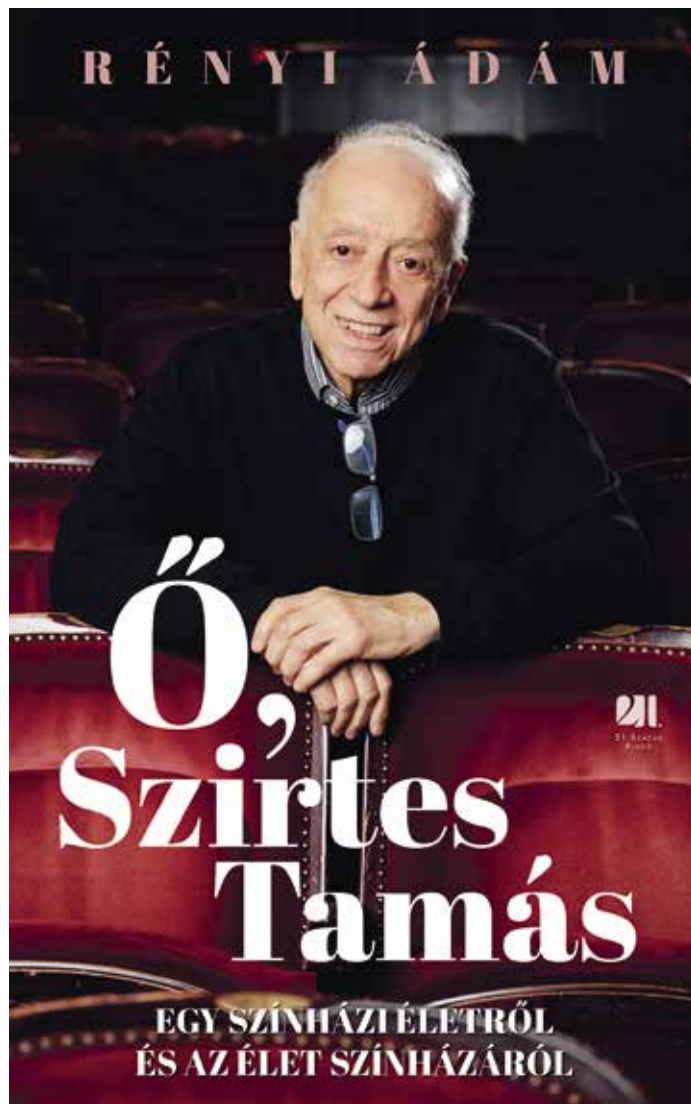

Ő, Szirtes Tamás

Az idén 80 éves Szirtes Tamás a magyarországi színházgigantok doyenje. Ritkán szólal meg a nyilvánosság előtt, és még ritkábban beszél saját magáról. Éppen emiatt izgalmas a most megjelent kötet, amelyben Rényi Ádám újságíró, szerkesztő, kommunikációs és médiszakember egy éven át tartó beszélgetéseiből állított össze egyfajta vallomás-folyamot – ahogyan az alcím fogalmaz: „egy színházi életről és az élet színházáról”.

Szirtest minden a Madách Színházhoz köti. Hosszú pályájából csak az első öt esztendőben dolgozott más teátrumoknál, és mindössze 28 éves volt, amikor Ádám Ottó, a Madách azóta legendássá vált igazgatója leszerződte. Bizott abban, hogy a rendkívül művelt, érzékeny és tehetséges fiatal ember, aki a Színművészeti Főiskolán Major Tamás osztályában végzett, tökéletesen beleillik abba a társulatba, amelynek Szirtes visszaemlékezése szerint a műveltség és a tudás képezte az alapját. A színészióriások között gyorsan „fel nő” egy színházi ember, és Szirtes számára, aki 14 évesen elveszítette az édesapját, Ádám Ottó igazi apafigura volt. Mellette ott volt a barát és pályatárs, Huszti Péter, és a többiek: Domján Edit, Bálint András, Tímár Béla, Kalocsay Miklós, Gyabronka József, Schütz Ila, Sztankay István és sok más nagyszerű színművész, egy jelentős színháztörténelmi korszak alkotói.

Arról a Madách Színházról, amely Ádám Ottó igazgatósága idején óriási sikereket hozott és kivívta a közönség töretlen ragaszkodását, Szirtes sok részletet mesél most a kötetben, de azt is hozzáteszi: ő nem olyan igazgató, mint amilyen elődje volt, és nem is akar olyan lenni. 2004 óta vezeti a

ETC HES Halcyon Silent

Tökéletes választás azokba a környezetekbe, ahol a csend kulcsfontosságú. Ventilátor nélküli, passzív hűtésének köszönhetően hangtalanul működik, miközben megőrzi a Halcyon család jól ismert, nagy teljesítményű funkcióit.

18.400 lumen
fényáram

Csendes
működés
ventilátorok
nélkül

Zoom
tartomány
5,5°-60°

LED modul
580W

Két forgó göbő
7 darabos
göbőkészlettel

Luminis Pro

1116 Budapest Építész u. 26.
Tel.: +36 1 371 1983
www.luminis.hu

Madách Színházat, amely ebben az időszakban lett zenés színház, és Szirtes Tamás ennek a profilváltásnak tudatos képviselője. A korszakhatár 1983, ekkor mutatta be a színház a *Macskák* című musicalt, Szirtes Tamás rendezésében, Seregi László koreográfiájával. Negyvenkét év alatt több mint 1600 előadást ért meg. A *Macskák* viharos sikere szép lassan átforgalmazta a Madách Színházat, jöttek a hazai musicalek, majd több nemzetközi kasszasiker – köztük *Az Operaház Fantomja*, a *Pretty Woman*, a *Six* – és az egész zenés színházi ágazat speciális működési feltételei, a casting rendszer, ezzel párhuzamosan pedig a drámai tagozat fokozatos leépülése, a prózai színészek eltávózkodása, majd az állandó társulat megszűnése.

A kötet nem időrendben követi Szirtes pályáját, hanem néhány fogalmat kiemelve, a rendező számára legfontosabb fogalmak mentén halad, így az elejétől a végéig sokkal személyesebb tud lenni, mint egy életút bemutatása. A beszélgetések közvetlen hangja is átszűrődik a monológga alakított szövegben, Szirtes beszél magáról, a gyermekkoráról és a családjáról, a színházi életben szerzett tapasztalatairól, sorolja az izgalmas, szellemes színházi anekdotákat, színészekhez kötődő színpadi sztorikat, és mindennél többet mesél arról, hogy milyen fontosnak tartja a zenés színház elevevességét, profizmusát, hogyan hat a közönségre egy-egy bombasztikusan sikerült előadás. De mire a kötet végére érünk, valahogy az a különös érzésünk támad, hogy a vallomás-jelleg, sőt a kérdező és a kérdezett érezhető összhangja ellenére is távol maradtunk Szirtes Tamástól, nem nyitotta meg a személyiségét, és összességében inkább szépen faragott, formális válaszokat kaptunk a minket izgató kérdésekre – sem a színpad titka, sem maga Szirtes Tamás nem tárult fel igazán az olvasó előtt.

Götz Eszter

Egyszer volt, színház volt...

Katkó Tamás fotókiállítása

Különleges színházi fotókból nyílt kiállítás a Műcsarnokban. Katkó Tamás fotóművész évtizedek óta odaadó rajongója a magyar színházi életnek, az előadásokról és próbákról készített felvételei azonban máshonnan ragadják meg a színpadi pillanatot, mint a színházi fotók általában. Katkó ugyanis gyakran készít elmosódó, a színészek arcát csak homályosan mutató képeket, néha a színpadi pillanat is csak foltszerűen jelenik meg rajtuk. A mozdulatokból, a látvány és a mozzanat közös erejéből indul ki, és olyasmit mutat meg, amit a hagyományos színházi fotók szinte soha: a koncentrált drámaiságot a színek, formák, mozdulatok összességében.

Képein gyakran fölfedezhetünk művészettörténeti utalásokat: egy manierista festmény fényhatásait, egy absztrakt mű kompozícióját, vagy akár a kortárs festészet jellemzőjét: arc nélküli alakok mozgását egy látomásos térben. Sokkal inkább autonóm fotóművészeti alkotások ezek, mint egy előadás fontos pillanatait megragadó képek. Éppen emiatt izgalmas Katkó képei között sétálni, érezni, ahogyan az ösztönös művészeti alkotás közvetíti a kor hangulatát, a drámaiság szinte anyagtalan erejét.

A teljes életmű mintegy 30 000 fényképet tartalmaz, ebből válogatott a Műcsarnok kiállítására Markovits Éva kurátor egy jól átgondolt anyagot, amelyben az 1980-as évektől a 2010-es évekig szerepelnek előadásfotók: a Somogyi József vezette Tanulmány Színház, illetve az ebből kinövő Arvísura társulat legendás előadásai, az *Ezeréves Birodalom* (1988), a *Csodaszarvas népe* (1990), *A Mester és Margarita* (1991) és a *Szentivánéji álom* (1986), majd a miskolci *Varázsfuvola* (1995), az új Nemzetiben *Az ember tragédiája* (2002), vagy az Új Színházban bemutatott *Csodálatos mobilvilág* (2010) és a többi. Sosem teljes képet látunk, hanem olyan látványokat, amelyeket a klasszikus, realisztikus fotó „hibásnak” minősítene: a színész bemozdul, ezáltal a kép egy része homályossá válik, akár életlen is lesz. Vagy éppen a tudatosan hosszú expozíció mossa el a konkrét látványt, és álomszerű, emberek és anyagok lassú táncát eredményező pillanatot hoz létre, amely a bonyolultabb összefüggéseket, rejtett mozgatóerőket hozza felszínre.

Katkó képeinél gyakran a fény és az árnyék együttes hatása fontosabb, mint maga a színész; a háttérben kirajzolódó árnyékkép valami olyasmit mutat meg a jelenet belső dinamikájából, ami talán lényegesebb is, mint a színész mozdulata vagy mimikája, hiszen az összehatáshoz nyúl vissza. Sok képén pedig a színek veszik át a főszerepet, egy alapszínben olvadnak föl a mozdulatok, alakok, színpadi elemek, így mutatja meg a fotográfus a dráma

Fotók: Katkó Tamás

Androgün / Bábbrándoók. A Q-team Társulat előadása, 2005

belső lényegét. Ehhez társul az anyagok, felületek kihangsúlyozása is, amit a díszletelemek, a jelmezek és a játékos „közös” textúrájából merít a főtós, és ami a kissé távolabb lévő nézők számára mindvégig rejtve marad.

Mindezek az eszközök egy olyan produktumot hoznak létre, amely kilép az alkalmazott műfajból, és önálló fotóművészeti alkotásként kerül a kiállítás látogatója elé. Vagyis Katkó képei nem a színházi előadást dokumentálják, hanem egy olyan világról tudósítanak, amelyben a színház színes, izgalmas, csodákat rejtő alapanyag, a képalkotás forrása, a mélyebb, belső látás ösztönzője és segítője. Ahol egy szín, egy felület, egy tánc közben felröppenő lepel nem eszköz, hanem egy világkép gesztusszerű lenyomata, a színész pedig nem mozgatója vagy főszereplője, hanem ugyanolyan egyenrangú eleme ennek a világnak, mint a formák, a színek és az árnyékok. Katkó Tamás fotográfiai az ösztönös művészeti alkotáshoz egy újabb művészeti ág eszközeit adják hozzá, kiterjesztve a színpadi pillanatot a fotó totális szabadságáig, amely a látványból kiindulva önálló művészi világot teremt.

Götz Eszter

Illés Endre: Szávitri. Arvísura Színház, 1993

Milorad Krstić: Ruben Brandt – Egy műgyűjtő csoportos portréja. Műcsarnok, a Forte Társulat előadása, 2011

Johann Strauss – A kiállítás

Theatermuseum, Bécs

Ifjabb Johann Strauss születésének 200. évfordulóján a bécsi Theatermuseum nagyszabású kiállítással emlékezik a város himnuszát adó keringőkirályra.

Johann Strauss portréja és aláírása © KHM-Museumsverband, Theatermuseum Wien

Nincs még egy zenész, akinek a neve és munkássága annyira szorosan összefonódott Béccsel, mint ifjabb Johann Straussé. Ő több volt egyszerű zenésznél – korának szupersztárja volt, népszerűsége összemérhető a mai sztárokéval, a Taylor Swiftet vagy Beyoncé-t körülvevő rajongáshoz hasonlítható. Zeneszerzőként alapjaiban reformálta meg a tánczenét, a hangversenytermek komolyzenei repertoárjának részévé emelve azt.

A bécsi Theatermuseumban augusztus 17-ig látható *Johann Strauss – A kiállítás* (kurátorok: Karin Neuwirt és Thomas Aigner) nyole fejezetben mutatja be Strauss mozgalmas életét, középpontba állítva zenei munkásságát és zeneszerzői pályájának alakulását. A tárlaton bepillantunk a „Strauss cég” működésébe, képet kapunk arról, milyen volt a kapcsolata szüleivel, testvéreivel, három feleségével és szeretőivel, a librettistákkal és a kiadókkal, és természetesen eközben sok zenét is hallgathatunk.

A Theatermuseum gazdag állományából és a Bécsi Városi Könyvtár gyűjteményéből származó eredeti színpadi modellek és tervek, jelmezek, fényképek, színházi plakátok, levelek, újságcikkek és dokumentumok segítenek bemutatni a zeneszerző magán- és szakmai életét, valamint a korszak színházi, politikai és gazdasági összefüggéseit. A tárlaton első ízben kerülnek a közönség elé olyan kuri-

Stella Junker-Weissenberg jelmezterve *A denevér*hez, 1937 © KHM-Museumsverband, Theatermuseum Wien

ózumok, mint például *A denevér* eredeti partitúrája, a Stephansdomban fellelt házasságlevelek, vagy a kiállítás előkészítése folyamán felfedezett tervek a *Pázmán lovag (Ritter Pázmán)* című vígopera zongorakivonatának címlap-illusztrációjához.

Az első termet teljes egészében a világsikerű *Denevérmek*, Strauss harmadik operettjének szentelték. A kiállítás egyik legértékesebb tárgya az itt megtekinthető eredeti partitúra, a Bécsi Vá-

rosi Könyvtár Strauss-Meysner gyűjteményéből származó különlegességen Strauss és szövegírója, Richard Genée kézírásos jegyzetei láthatók. A terem záró darabja pedig Max Reinhardt rendezői példánya, amely a berlini Deutsches Theaterben 1929-ben bemutatott operettrendezéséhez készült.

Strauss több mint 500 zenei, valamint 16 színpadi művet tartalmazó életműve végigkíséri a magánéletével és a Strauss családi vállalkozással is foglalkozó további termeket. A zeneszerző legfontosabb életállomásai történelmi kontextusba kerülnek. Érdekesség, hogy Bécs városának területe ebben az időszakban számottevően bővült, és ez a térképekkel illusztrált változás a Strauss-művek címében is nyomon követhető.

Egy teljes terem foglalkozik a „Strauss cég” működésével, rávilágítva a család mai szemmel is elismerésre méltó művészeti menedzsmentjére. A rendkívüli üzleti érzéssel és szervező-készséggel rendelkező, ámde nagyon elfoglalt Johann ügyesen alkalmazta testvéreit, Josefet és Eduardot a karmesterkedés és a zenekari hangszerelés területén. Az üzletben oroszánrész vállalt Anna, az édesanyja, de a működéshez Strauss mindhárom felesége is hozzátett valamit: Jetty mint menedzser és titkárnő, Lili az operettek szövegeinek megformálásában vett részt, Adele pedig jelentősen befolyásolta férje társadalmi kapcsolatait, és a librettók kiválasztásánál is szava volt. Az ő emléküre készült művek, mint a *Csókkingő*

Alfred Moser díszletterve *A denevér*hez, Theater an der Wien, 1874 © KHM-Museumsverband, Theatermuseum

(Kuss Walzer) kottája és más személyes tárgyak is láthatók ebben a teremben. Itt kapott helyet egy most először bemutatott eredeti házasságlevél és annak hamisítványa is. Johann Strauss úkapja ugyanis kikeresztelkedett zsidó volt, amit a Birodalmi Származástani Intézet (Reichssippenamt) a náci időszakban okirathamisítással próbált eltussolni.

Johann Straussnak sikerült elérnie, hogy a keringő tánczenéből koncerttermi műfajjává váljon. A „Tánc” tematikájú terem a bécsi külvárosi szórakozóhelyek számára írt kompozíciókat és az ottani fellépéseket idézi meg. A tánera és ünnepésre vágyó polgári lakosság a kvázi katalógusként működő bécsi színházi újságból rendelhetett báli ruhát, de a kiállításon ellenpólusként megjelenik egy adakozás is, amely egy báli ruhává alakítható hétköznapi ruhára szólt. A terem rendkívüli darabja a *Kék Duna keringő* (An der schönen blauen Donau) igen ritka első kiadása. A Strauss tánczenei művészetének csúcspontját jelentő mű ma a világ egyik legnépszerűbb zenei darabja és egyben Bécs hivatalos himnusza.

Johann Strauss egyike volt az első művészeknek, akik bejárták a világot. A hosszú európai, majd tengerentúli utazások a vasút megjelenésével váltak

Kiállítási enteriőr © KHM-Museumsverband, Theatermuseum

lehetőséggé, de az útleírásokból azért kiderül, hogy ezek mennyire megterhelők voltak. 1872-ben a Világbéke ünnepén Strauss 60 000 látogató előtt több mint ezer zenészt dirigált az újonnan épült bostoni Colosseumban. Oroszországban, a Szentpétervár melletti Pavlovszkban pedig tizenegy nyári szezon során szinte naponta vezényelt koncerteket.

A kiállítás „Zenei átiratok” állomása igazi esemény, hiszen az *Anna polka* alapján nyomon követhetjük, hogyan alakította át a művet Strauss nagyzenekari anyagból az egyes szölamok kihagyásával különböző méretű zenekarok számára.

Az „Operett” terem a színpadi Strauss-művekkel foglalkozik. A zeneszerző csak 40 éves kora után

Kiállítási enteriőr © KHM-Museumsverband, Theatermuseum

fordult a színpadi zene felé, miután a látóterébe került Jacques Offenbach sikere, és ezzel együtt a jövedelmezőbb bevételek lehetősége. Egy operát és összesen 15 operettet alkotott. Egyik legnagyobb diadalát a *Cigánybárával* (Zigeunerbaron) aratta.

A kiállítás utolsó termét Ausztria különleges exportcikkeknek, a Bécsi Filharmonikusok újévi koncertjének szentelték. Johann Strauss először 1873-ban, a Bécsi Világkiállítás keretében rendezett gálakoncerten állt a világhírű zenekar karmesteri pulpitusán. Ő vezényelte a *Kék Duna keringő* első nagyzenekari előadását, így Strauss és a zenekar neve szétválaszthatatlanul egybeforrt.

Schäffer Zsuzsa

TÜCHLER®

Ahol a nagy dolgok születnek...
...mi ott vagyunk.

JÖN A NYÁR, ITT A JÓ IDŐ - KEZDŐDIK A SZABADTÉRI ELŐADÁSOK ÉS FESZTIVÁLOK SZEZONJA!

Készüljön fel velünk a nyári rendezvényekre - nálunk mindent megtalál, amire egy sikeres kültéri eseményhez szüksége lehet!

KÜLTÉRI SZÍNPADOK - teljes megoldások egy kézből

A TÜCHLER kínálatában elérhető HANDY és T-REX OPEN AIR színpadok ideális választást jelentenek minden szabadtéri eseményhez - legyen az koncert, fesztivál vagy ideiglenes installáció. Fedezze fel a lehetőségek teljes skáláját!

KÜLTÉRI
SZÍNPADOK

FEDEZZE FEL TRAVERZ ELEMEINKET,
amelyek teljes mértékben kompatibilisek
a Global- és Eurotruss rendszerekkel.
Tekintse meg a lehetőségeket!

TRAVERZ
ELEMÉK

Ezen kívül ismerkedjen meg professzionális SZÍNPADHÁLÓINKKAL ÉS PONYVÁINKKAL, amelyek garantálják a színpad minden irányú védelmét és fedését, miközben látványos környezetet teremtenek.

A TÜCHLER OPEN AIR színpadhálók és ponyvák kiváló megoldást nyújtanak:

- színpadtetőkhöz,
- oldalfalakhoz,
- vagy akár építési kerítések takarásához.

Mit kínálnak ezek az anyagok?

- ✓ Megbízható védelmet eső, szél, napsütés és kíváncsi pillantások ellen
- ✓ Nehezen gyulladó tulajdonságot (EN-szabvány szerint)
- ✓ Praktikus, gyors és egyszerű felhasználási lehetőséget kültéri eseményeken
- ✓ Digitális nyomtatással személyre szabható, hogy egyedi környezetet varázsoljon rendezvényének

Egyedi megoldás minden eseményhez:

- ✓ Többféle szélességben és színben
- ✓ Méretre szabva vagy konfekcionált változatban
- ✓ Gyors, stabil rögzítés ringlizett szegéllyel, Spannfix gumipókkal vagy kábeltötegelővel

SZÍNPAD-
HÁLÓK

Lépjön velünk kapcsolatba egyedi ajánlatért vagy szakértői tanácsadásért - örömmel segítünk Önnek!

■ info@tuechler.net
■ +43 1 40010-26
■ 1220 Bécs/Ausztria,
■ Rennbahnweg 78
SZAKÉRTELEM 1968 ÓTA...

4 Home of Quality Culture for Twenty Years (CSABA KÁEL)

WORLD THEATRE DAY

5 Message from Theodoros Tersopoulos

5 Message from the Hungarian Theatre Society on the Occasion of World Theatre Day

CONGRATULATIONS

6 State Awards for the Performing Arts

ISE 2025 BARCELONA

8 Barcelona – A City of Opportunities (SÁNDOR BÖRÖCZ)

11 Integrated Systems Europe 2025 – Barcelona through the lens of Chromasound

NEW PLACES

14 The New Workshop House of the Vígszínház (ÁKOS ILLVÉS)

20 YEARS OF THE MÜPA

18 Innovation Meets Tradition (DÁVID MIHÁLYI)

Twenty years old this year, Müpa Budapest presents the best of Hungarian and international cultural heritage with more than 1,500 programmes a year, while seeking out and supporting the most contemporary artistic trends. Interview with Gábor Kosztolányi, Deputy CEO of Müpa Budapest, about the challenges and opportunities.

20 How Does the Concert Hall Listen? (TAMÁS JÁSZAV)

According to Gábor Csorvási, Müpa Budapest's chief engineer, the building's technical condition is nothing to be ashamed of 20 years after it opened.

22 Twenty Years Up to Date (TAMÁS JÁSZAV)

Interview with Dániel Vankó, Müpa's scenic director, who says the building has lost nothing of its technical freshness over the past two decades.

NEWS

25 News from the Hungarian Theatre World

27 An Immortal Soul at the Service of Thalia – In memoriam István Krisztiáni (LÁSZLÓ CZEINER)

28 Lamentation for a Theatre (ESZTER GÖTZ)

Sixty years ago, on 15 March 1965, the National Theatre on Blaha Lujza Square was blown up.

29 New Luminaire from Ayrton: the Stradale Profile

29 Merging Technologies Presents Ovation 11

29 Cadac Consoles has Unveiled its Lowest Latency CM-series Network

30 Workshops at Showlight 2025

STAGE DESIGN

31 Buffet Table and Job Broker (TAMÁS JÁSZAV)

Interview with Hanna Erős and Edith Zeke stage designers

THEATRE TECHNOLOGY

37 Small is the Pepper, but Strong is Good! (OTTÓ SIMON)

40 Stage Technology After Hours – A new series of talks by Stage and Lifting Technology Ltd.

41 When the Jungle Moves into a Sports Hall (PÉTER PEPE KISS)

44 Finally Packed! (TAMÁS DITZMANN, GERGŐ MÁRKUS)

47 Step Ahead – Avigo Training (ATTILA GERGICS)

TECHNICAL NEWS

48 New from Chromasound, Elimex and Lisys-Project

THEATRE ECONOMY

51 What Has Happened in the Theatres of Budapest in the Last 15 Years? (SÁNDOR VENCZEL DR)

EXHIBITIONS, BOOKS

54 He, Tamás Szirtes (ESZTER GÖTZ)

55 Once Upon a Time, There Was a Theatre... Photo exhibition by Tamás Katkó (ESZTER GÖTZ)

56 Johann Strauss – The exhibition (ZSUZSA SCHÄFFER)

HIRDETŐINK

AudMax	46. 0.	Lisys-Project Kft.	60. 0.
Avigo Kft.	47. 0.	Luminis Kft.	54. 0.
AVL Trade Kft.	17. 0.	Pelyhe & Társa Kft.	59. 0.
Beekhoff Automation Kft.	24. 0.	Színháztechnikai kézikönyv	23. 0.
Chromasound Zrt.	13. 0.	Színpad Automatika Kft.	30. 0.
Elimex Kft.	36. 0.	Színpad- és Emelőgéptechnika Kft.	2. 0.
Gépbér Színpad Kft.	7. 0.	Tüchler GmbH	57. 0.
Gépbér Színpad Kft.	53. 0.		

Ha a színpad sötét, ne gondolj másra,
itt már csak egy segít,

a PELYHE ÉS TÁRSA!

1033 Budapest

Husztli út 34.

www.pelyhe.hu

pelyhe@pelyhe.hu

+36 30 9321 640

+36 20 9321 640

+36 1 3689 235

A rádiós DMX „Svéd” bicskája

A MoonLite² nélkülözhetetlen eszköz minden világítástechnikai szakember számára a világítási beállítások hatékony kezeléséhez. Hordozható, akkumulátros CRMX adó- és vevő egyben, melyet közvetlenül egy DMX-porthoz csatlakoztathat, hogy berendezéseit azonnal, vezeték nélkül vezérelhesse. Az RDM-vezérlő és a DMX-tesztelő funkció révén a MoonLite² páratlan sokoldalúságot kínál a termékhez, miközben ugyanazt a vezeték nélküli megbízhatóságot kínálja, mint a LumenRadio többi CRMX terméke, az Aurora, a Luna és a Stardust.

- Bluetooth csatlakozás
- Beépített antenna
- Beépített akkumulátor, akár 12 óra üzemidővel
- Masszív műanyag ház

Be- és kimeneti
5-pin XLR
csatlakozó

KÖNNYED KEZELÉS,
STRAPABÍRÓ NAVIGÁCIÓS
GOMBOKKAL

TÖLTŐEGYSÉG AKÁR
8 ESZKÖZ SZÁMÁRA

RDM VEZÉRLŐ ÉS DMX
TESZTELŐ EXTRA
FUNKCIÓK

